

องค์การภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหา
ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

โดย

พลตรี ไพฑูรย์ เปี่ยมจิตต์
รองผู้อำนวยการศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๔
สำนักงานปฏิบัติการรักษาความมั่นคงภายในกองทัพบก

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๑ - ๒๕๖๒

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้
เอกสารวิจัย เรื่อง “องค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้”
ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์ ของ พลตรี ไพฑูรย์ เปี่ยมจิตต์ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑ ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๑ - ๒๕๖๒

พลโท

(จรรยาธิ์ นิลกำแหง)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง องค์การภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์
ผู้วิจัย พล.ต. ไพฑูรย์ เปี่ยมจิตต์ **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ ๖๑

การวิจัยเรื่อง องค์การภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ และศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญขององค์การภาคประชาสังคมต่อการแก้ปัญหาความไม่สงบ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมต่อองค์การภาคประชาสังคม เพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีขอบเขตของการวิจัย ประกอบด้วย การศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทขององค์การภาคประชาสังคม การศึกษาสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และแนวทางการกำหนดบทบาทขององค์การภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในพื้นที่จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และ ๔ อำเภอจังหวัดสงขลา

โดยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๐ คน และดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิในห้วงเวลาตั้งแต่เดือน ธันวาคม ๒๕๖๑ – พฤษภาคม ๒๕๖๒ ส่วนวิธีดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีผลการวิจัยสรุปได้ว่า บทบาทขององค์การภาคประชาสังคม ส่งผลโดยตรงต่อการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้น การดำเนินการต่อองค์การภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรดำเนินการให้ครอบคลุมทุกระดับการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านทั่วพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ขยายสู่พื้นที่รอบนอก ในระดับภาค ระดับประเทศ และขยายไปสู่พื้นที่ในต่างประเทศทั้งระดับภูมิภาค และในเวทีโลก เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจและนำเสนอข้อเท็จจริงของสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้ทุกภาคส่วนได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้อง และเป็นจริง เพื่อป้องกันไม่ให้นำข้อมูลที่ไม่ถูกต้องนำไปบิดเบือน ขยายผลเพื่อชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งในพื้นที่ อันจะส่งผลไปสู่การขึ้นนำเพื่อให้เข้าใจว่าสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสถานการณ์ ของการขัดกันด้วยอาวุธ (Armed Conflict : AC) เพื่อนำไปสู่การสร้างสถานะแวดล้อมเพื่อนำไปสู่กำหนดใจตนเอง (Right to Self Determination : RSD) ในที่สุด

Abstract

Title The Civil society organizations and the problem solving in the southern border provinces.

Field Strategy

Name Maj Gen Paitoon Piamchit

Course NDC

Class 61

This Research topic is the Civil society organizations and the problem solving in the southern border provinces. The objective is to study the role of civil society organizations and the solving of unrest in that area and study important problems and obstacles of civil society organizations towards solving unrest in the southern border provinces, in order to formulate appropriate guidelines for civil society organizations to solve the problems of unrest in the southern border provinces. The scope of research consists of studying the content of the role of civil society organizations and study of the situation in the southern border provinces and guidelines for determining the role of civil society organizations and solving problems in the southern border provinces of Yala, Narathiwat, Pattani Provinces and 4 districts in Songkhla Province.

By conducting in-depth interviews with 10 people involved and conducting data collection both primary data and secondary data in the period from December 2018 - May 2019. Beside the research methodology is qualitative research with the results of the research concluded that the role of civil society organizations directly affecting the solving of the unrest in the southern border provinces. Therefore the implementation of civil society organizations to solve the unrest in the southern border provinces should proceed to cover all levels of operation from the village level throughout the southern border provinces, expanding to the outer areas at the national level and expanding to areas in foreign countries both at the regional level and on the world stage. In order to create understanding and present facts of the situation in the border provinces under allowing all sectors to receive accurate and true information to prevent misuse of information. Finally expand the results to indicate the conflict in the area which will lead to guidance to understand that the situation in the southern border provinces is a situation (Armed Conflict : AC) to lead to the creation of an environment in order to eventually determine the right to self determination (RSD).

คำนำ

เอกสารวิจัย เรื่ององค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๖๑ – ๒๕๖๒ ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากผู้ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐ องค์กรภาคประชาสังคม ตลอดจนเอกสาร และตำราที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวิจัย

ผู้วิจัยหวังว่าเอกสารวิจัยฉบับนี้ จะเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในอนาคต

พล.ต.

(ไพฑูรย์ เปี่ยมจิตต์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๑

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

ในการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ องค์การภาคประชาสังคม เป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ ดังนั้นการดำเนินการต่อกลุ่มองค์กรดังกล่าว ควรกำหนดแนวทางการปฏิบัติให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่ม ในทุกระดับ เพื่อยุติปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้อย่างยั่งยืน ต่อไป

เอกสารวิจัยส่วนบุคคลฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความรู้ความกรุณาจาก คณาจารย์ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรทุกท่าน ที่กรุณาประสิทธิประสาทวิชาให้ความรู้และประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าอย่างสูง โดยเฉพาะ อาจารย์ที่ปรึกษา พลตรี สงคราม ชุมทอง รวมทั้ง คณะกรรมการ ได้แก่ พันเอก โสภณ ศิริงาม ที่กรุณาให้คำแนะนำแนวทาง ในการจัดทำเอกสารวิจัยส่วนบุคคล รวมทั้งช่วยตรวจสอบต้นฉบับอย่างละเอียดจนทำให้งานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์ นอกเหนือจากข้อเสนอแนะทางวิชาการอันเป็นประโยชน์ในการวิจัยแล้ว ยังได้รับคำชี้แนะทั้งในส่วนของการจัดทำเอกสารวิจัย และการนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริง อีกด้วย

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนร่วมสนับสนุน การจัดทำเอกสารวิจัยฉบับนี้ ทุกท่าน โดยเฉพาะ พลโท ชลิต พวงมาลีประดับ , พันเอกชาคริต อุจะรัตน์ รวมทั้งทีมงานที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่กรุณาให้การสนับสนุนข้อมูล เสนอแนะแนวความคิดที่มีประโยชน์ต่อการวิจัย ตลอดจนขอขอบคุณเพื่อนนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๖๑ ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำเอกสารวิจัยฉบับนี้ ผลดีอันเกิดจากงานการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้ผู้ที่ได้อุทิศตนในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ทุกท่าน ตลอดห้วงระยะเวลาที่ผ่านมา ด้วยความเคารพ

พล.ต.

(ไพฑูรย์ เปี่ยมจิตต์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๑

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ซ
คำอธิบายคำย่อ	ฅ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๒
ขอบเขตของการวิจัย	๒
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	๖
แนวความคิดเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ	๖
แนวความคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ	๑๔
ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒	๑๖
นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ ปี ๒๕๔๐ ถึงปัจจุบัน	๒๖
นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้	๓๘
พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒	
องค์กรภาคประชาสังคมในประเทศไทยโดยสังเขป	๔๕
องค์กรภาคประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ	๕๐
ทฤษฎีการบูรณาการ	๖๕

	ทฤษฎีความขัดแย้ง	๖๖
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๖๘
	สรุป	๖๘
บทที่ ๓	บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	๗๐
	บริบทขององค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	๗๐
	กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง	๗๕
	หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง	๗๘
	การดำเนินการของภาคประชาสังคมที่ผ่านมา	๗๘
	ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ	๘๖
	สรุป	๘๗
บทที่ ๔	แนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	๘๐
	วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ	๘๐
	กำหนดแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	๘๓
	สรุป	๘๕
บทที่ ๕	สรุปและข้อเสนอแนะ	๘๖
	สรุป	๘๖
	ข้อเสนอแนะ	๑๐๑
	บรรณานุกรม	๑๐๓
	ภาคผนวก	๑๐๕
	ประวัติผู้วิจัย	๑๐๗

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒ - ๑	ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (Key Performance Indicator and Target)	๑๘
๒-๒	ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (Key performance indicator and target)	๒๐
๒-๓	ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (Key Performance Indicator and Target)	๒๑
๒-๔	ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (Key Performance Indicator and Target)	๒๒
๒-๕	ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (Key Performance Indicator and Target)	๒๓
๒-๖	ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (Key Performance Indicator and Target)	๒๕
๒-๗	ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (Key Performance Indicator and Target)	๒๖
๒-๘	เปรียบเทียบนโยบายคณะรัฐมนตรีในสมัยของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ละท่าน ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ - ปัจจุบัน	๓๐
๒-๙	กลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งตามวัตถุประสงค์	๕๖
๒-๑๐	กลุ่มที่ ๑ องค์กรที่เห็นต่างจากรัฐ	๕๘
๒-๑๑	กลุ่มที่ ๒ องค์กรที่เป็นแนวร่วม	๕๙
๒-๑๒	กลุ่มที่ ๓ องค์กรที่ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กร	๖๐
๒-๑๓	กลุ่มที่ ๔ องค์กรที่ดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ	๖๑
๒-๑๔	กลุ่มที่ ๕ องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรเอกชนระหว่างประเทศ	๖๒

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒-๑	๑๓
๒-๒	๖๕

คำอธิบายคำย่อ

ภาษาไทย

ศอ.บต.	ย่อมาจาก	ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้
สมช.	ย่อมาจาก	สภาความมั่นคงแห่งชาติ
สศช.	ย่อมาจาก	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ
สสชต.	ย่อมาจาก	สหพันธ์นักเรียนนักศึกษาเพื่อสันติภาพชายแดนใต้

ภาษาต่างประเทศ

AC	ย่อมาจาก	Armed Conflict
CrCF	ย่อมาจาก	Cross Cultural Foundation
CSO	ย่อมาจาก	Civil Society Organization
HR	ย่อมาจาก	Human Rights
IGO	ย่อมาจาก	Intergovernmental Organization
IHL	ย่อมาจาก	International Humanitarian Law
LDI	ย่อมาจาก	Local Development Institute
NGO	ย่อมาจาก	Non Governmental Organizations
NGO-CORD	ย่อมาจาก	NGO Committee on Rural Development
RSD	ย่อมาจาก	Right to Self Determination
UNDP	ย่อมาจาก	United Nations Development Program

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาความไม่สงบ ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลับมารุนแรงอีกครั้ง ภายหลังจากเหตุการณ์ ปล้นปืนกองพันพัฒนาที่ ๔ เมื่อ ๔ มกราคม ๒๕๕๗ โดยในห้วงแรกกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงเน้นการปฏิบัติการทางทหารเพื่อทำให้ประชาชนหวาดกลัวและขู่ให้ฝ่ายรัฐใช้กำลังทหารขนาดใหญ่เข้าปราบปรามเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมให้นำไปสู่สถานการณ์การขัดกันด้วยอาวุธ (Armed Conflicts) เพื่อให้ห้องค์การสหประชาชาติ ส่งกำลังเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และเกิดการลงประชามติ การกำหนดใจตนเอง (Right to Self Determination : RSD) เพื่อแยกตัวออกไปปกครองตนเองในที่สุด แต่การดำเนินการของฝ่ายรัฐในการแก้ปัญหา ไม่ได้ใช้กำลังทหารขนาดใหญ่โดยใช้ความรุนแรง แต่กลับใช้แนวทางพระราชทานเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ในการแก้ปัญหา ทำให้การดำเนินการของฝ่ายตรงข้ามไม่ประสบผลสำเร็จและมีการเปลี่ยนแนวทางการดำเนินการมาเป็นการต่อสู้ทางการเมือง โดยใช้การรณรงค์ด้านสิทธิมนุษยชน ให้ความรู้เกี่ยวกับสันติภาพแก่ประชาชนในพื้นที่ เน้นในเรื่องการกำหนดใจตนเอง(Right to Self Determination : RSD) ผ่านองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนบางกลุ่ม จึงทำให้ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ เป็นต้นมา พบว่ามีองค์กรภาคประชาสังคม (CSO : Civil Society Organization) และ องค์กรระหว่างประเทศระดับรัฐ (IGO : Intergovernmental Organization) เข้ามาเคลื่อนไหวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยแต่ละองค์กรต่างมีแนวทางในการดำเนินการที่หลากหลาย ทั้งงานด้านช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ก่อเหตุรุนแรง งานด้านสิทธิมนุษยชน งานด้านการศึกษา ฯลฯ โดยมีหลายองค์กรที่ถูกฝ่ายตรงข้ามนำไปแสวงประโยชน์เพื่อดำเนินงานด้านการเมืองและด้านการปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เห็นต่างจากรัฐบาล และหันไปสนับสนุนฝ่ายตรงข้าม ทำให้การแก้ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น

องค์กรภาคประชาสังคม (CSO : Civil Society Organization) เป็นองค์กรกลุ่มหนึ่ง ที่มีบทบาทสำคัญที่เคลื่อนไหว ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน หน่วยงานราชการ หน่วยงานภาคเอกชนหรือองค์กร อื่น ๆ มากที่สุด เนื่องจาก องค์กรภาคประชาสังคม ส่วนใหญ่จัดตั้งขึ้นโดยประชาชนที่อยู่ในพื้นที่และมีสมาชิกขององค์กรเป็นคนท้องถิ่น มี

ส่วนหนึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ จึงทำให้การขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นไปอย่างรวดเร็วและเข้าถึงประชาชนครอบคลุมทุกพื้นที่ บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคม ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงส่งผลโดยตรงต่อการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นถ้ารัฐบาลสามารถเข้าถึงองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่ได้ จะส่งผลให้การแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ผลดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคม กับการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๒. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญขององค์กรภาคประชาสังคม ต่อการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๓. เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “องค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ประกอบด้วยขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา
 - ๑.๑ ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับ บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคม
 - ๑.๒ ศึกษาสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
 - ๑.๓ แนวทางการกำหนดบทบาท องค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๒. ขอบเขตด้านพื้นที่ ประกอบด้วย จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และ ๔ อำเภอจังหวัดสงขลา
๓. ขอบเขตด้านประชากร ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑๒ คน โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้
 - ๓.๑ เจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญ ๖ คน ได้แก่
 - ๓.๑.๑ พลโท ชลิต พวงมาลีประดับ

๓.๑.๒ พลตรี ชาตรี กิตติขจร

๓.๑.๓ พันเอก ทะเบียน เมืองพระฝาง

๓.๑.๔ พันเอก ชาคริต อุจะรัตน์

๓.๑.๕ นาวาอากาศเอกหญิง ศรีนทร สุวรรณพงศ์

๓.๑.๖ ร้อยตรี บรรลุ ชูรัตน์

๓.๒ องค์การภาคประชาสังคม ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน ๖ กลุ่ม
ได้แก่

๓.๒.๑ สมาคมเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ (POSBO)

๓.๒.๒ สหพันธ์นักเรียนนักศึกษาเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ (สสชต.)

๓.๒.๓ สมาคมเด็กและเยาวชนเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ (กลุ่มลูกเหรียญ)

๓.๒.๔ กลุ่มบุหงารายา

๓.๒.๕ มูลนิธิชุมชนตาราเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา

(NUSANTARA)

๓.๒.๖ มูลนิธิผสานวัฒนธรรม (Cross Cultural Foundation : CrCF)

๔. ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิในช่วง
เวลาตั้งแต่เดือนธันวาคม ๒๕๖๑ – พฤษภาคม ๒๕๖๒

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการดำเนินการ
ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมข้อมูลเรื่องแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงวรรณกรรม
ที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และตัวแบบทางยุทธศาสตร์จาก
ห้องสมุดที่เกี่ยวข้อง เช่น ห้องสมุด วปอ. รวมทั้งเอกสารประกอบการศึกษาด้านยุทธศาสตร์การ
แก้ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิ โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูล
สำคัญตามที่ระบุในขอบเขตด้านประชากร

๒. การจัดระเบียบข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิดังที่กล่าวแล้ว หลังจากนั้นจะนำข้อมูลมาจัดระเบียบและตรวจสอบ (Validity) ตามขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อที่จะเตรียมข้อมูลไว้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล และการสังเคราะห์ข้อมูล

จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล เพื่อแยกแยะให้เห็นถึงส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่าง ๆ เหล่านั้น และนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์ เพื่อสรุปเป็นตัวแบบในการกำหนดแนวทางในการดำเนินการต่อองค์กรภาคประชาสังคม ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบถึงแนวทางการดำเนินงานขององค์กรภาคประชาสังคมกลุ่มต่าง ๆ เพื่อนำมากำหนดแนวทางในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐ

๒. ทำให้ทราบปัญหา/อุปสรรค ของการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข แผนการปฏิบัติการ

๓. ทำให้ทราบแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสม ต่อองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

คำจำกัดความ

องค์กรภาคประชาสังคม

หมายถึง องค์กรที่ไม่ใช่หน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะมิสสถานะเป็นนิติบุคคลหรือไม่ ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ด้านพัฒนาสังคม และไม่แสวงหากำไรมาแบ่งปันกัน เช่น องค์กร หรือ สถานสาธารณกุศล ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรภาคประชาชน องค์กรสาธารณประโยชน์และ พลังพลเมือง แต่ไม่รวมถึงนิติบุคคล องค์กรหรือคณะบุคคลที่จัดตั้ง หรือ ดำเนินการโดยพรรคการเมือง หรือดำเนินกิจกรรมใน

ลักษณะการแสวงหาอำนาจรัฐ หรือเอื้อประโยชน์ ต่อ
พรรคการเมือง

พลังพลเมือง

หมายถึง กลุ่มบุคคล ที่มีวิถีชีวิต หรือความสัมพันธ์ทางสังคม
เศรษฐกิจ วัฒนธรรม หรือมีความสัมพันธ์กันในด้าน
อื่น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์หรือผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อ
ประโยชน์ของชุมชน หรือส่วนรวม

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา เรื่อง องค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มีการนำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

๑. แนวความคิดเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ
๒. แนวความคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ
๓. ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒
๔. นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ถึงปัจจุบัน
๕. นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒
๖. องค์กรภาคประชาสังคมในประเทศไทยโดยสังเขป
๗. องค์กรภาคประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ
๘. ฐานข้อมูลองค์กรภาคประชาสังคมในชายแดนใต้
๙. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์สันติภาพชายแดนใต้ ปาดานี ๒๐๑๗
๑๐. ทฤษฎีการบูรณาการ
๑๑. ทฤษฎีความขัดแย้ง
๑๒. กรอบแนวคิดในการวิจัย
- ๑๓.สรุป

แนวความคิดเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ

เมื่อมีการกล่าวถึงความมั่นคง ส่วนมากมักจะเข้าใจกันว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการทหาร การสู้รบ หรือการสงครามโดยตรง ความเข้าใจเช่นนั้น อาจเป็นความจริงในสมัยก่อน เพราะเหตุว่าในสมัยก่อนนั้นภัยคุกคามที่จะมีผลกระทบต่อประเทศชาติได้ ก็คือ การรุกรานด้วยกำลังทหารของต่างชาติที่เหนือกว่า เพื่อต้องการยึดหรือบังคับประเทศอื่นให้ปฏิบัติตามความต้องการของประเทศตน หากประเทศใดที่มีกำลังทหารเข้มแข็ง มีการฝึกอย่างดี มีความอดทน และมีจิตใจต่อสู้ รวมทั้งมีผู้นำทัพที่ดี มีความสามารถ ก็จะสามารถป้องกันรักษาเอกราชและความมั่นคงปลอดภัยของชาติเอาไว้ได้ ดังนั้นความอยู่รอดของชาติหรือความมั่นคงของชาติ จึงขึ้นอยู่กับกำลังอำนาจทางทหารเป็นสำคัญ ต่อมาวิวัฒนาการของโลกได้พัฒนาก้าวหน้าเป็นลำดับ การศึกษาเฉพาะเรื่องของการ

สงครามและการทหารเพียงอย่างเดียว นับว่าเป็นการศึกษาที่ค่อนข้างแคบ และอยู่ในวงจำกัดไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เรื่องของความมั่นคงจึงไม่ควรจะจำกัดอยู่ในวง แคบ ๆ แต่ควรครอบคลุมถึงเรื่องราวต่าง ๆ ออกไปให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อีกประการหนึ่ง การทหารเป็นเพียงองค์ประกอบของพลังอำนาจของชาติอย่างหนึ่งเท่านั้น องค์ประกอบอย่างอื่นก็มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าทหาร ดังนั้น คำว่า “ความมั่นคงแห่งชาติ” (Notional Security) จึงเกิดขึ้นตามมาภายหลัง และนานาประเทศต่างก็ยอมรับกันทั่วไปว่า ความมั่นคงแห่งชาติ เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางครอบคลุม เรื่องต่าง ๆ อีกมากมาย อันได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม-จิตวิทยา และการเมือง เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาเรื่องความมั่นคงของชาติ จึงเกี่ยวข้องกับการปรากฏการณ์ทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมจิตวิทยาควบคู่กันไปกับด้านการทหาร ทั้งในยามปกติและยามสงคราม หากได้เจาะจงหรือเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของพลังอำนาจของชาติอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะไม่

๑. ความหมายของความมั่นคงแห่งชาติ

๑.๑ ความมั่นคงแห่งชาติ (National Security) หมายถึง

๑.๑.๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๙ ทรงมีพระราชดำรัสในการอธิบาย ความหมายของความมั่นคงแห่งชาติไว้อย่างชัดเจนในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามของทหารรักษาพระองค์ เมื่อ ๒ ธันวาคม ๒๕๔๔ ณ ลานพระบรมรูปทรงม้า พระราชวังดุสิต กรุงเทพมหานคร ความว่า “...ประเทศชาตินั้น ประกอบด้วยผืนแผ่นดินกับประชาชน และผืนแผ่นดินนั้น เป็นที่เกิด ที่อาศัย ที่อำนวยประโยชน์สุข ความมั่นคง ร่มเย็นแก่ประชาชน ให้สามารถรวมกันอยู่เป็นปึกแผ่น เป็นชาติได้ ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศจึงมิได้อยู่ที่การปกป้องรักษาผืนแผ่นดินไว้ ด้วยแสนยานุภาพแต่เพียงอย่างเดียว หากจำเป็นที่ประชาชนจะต้องมีความวัฒนาผาสุก ปราศจากทุกข์ยากเฉียดด้วย ...”

๑.๑.๒ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ ให้คำนิยามไว้ว่า “ความมั่นคงแห่งชาติ คือ การทรงตัวอยู่อย่างแน่นหนาถาวร ดำรงเอกราช มีเสรีภาพแห่งชาติ มีความสงบสุขภายในประเทศ มีความแน่นอนในชีวิต และเศรษฐกิจของพลเมือง คาดหมายรายได้ของรัฐได้ถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริง ค่าของเงินตรามีเสถียรภาพ รัฐไม่ต้องประสบความยุ่งยาก ระส่ำระสาย ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆ ได้ง่าย ประชาชนพลเมืองรู้สึกมีความปลอดภัย มีความหวัง และความไว้วางใจในอนาคต และยังไว้วางใจต่อไปอีกว่า ถึงแม้ความผันผวนหรือ เหตุร้ายอันใดจะเกิดขึ้นมา รัฐสามารถจะต่อสู้หรือป้องกันได้ และได้จำแนกความมั่นคงแห่งชาติ ออกเป็น ๔ ด้านตามลักษณะของภารกิจที่ชาติจำเป็นต้องดำเนินการ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของชาติคือ ความมั่นคงแห่งชาติด้าน

การเมือง ความมั่นคงแห่งชาติด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงแห่งชาติด้านสังคมจิตวิทยา ความมั่นคงแห่งชาติด้านทหาร

๑.๑.๓ ความมั่นคงแห่งชาติของประเทศในลักษณะของรูปธรรม ประกอบด้วย ชาติ (Nation) เป็นศัพท์ ที่เน้นถึงคนที่มีวัฒนธรรมร่วมกัน มีเชื้อสายเดียวกัน มีความรู้สึกร่วมกันในสายเลือด และมีประวัติศาสตร์ร่วมกัน อยู่ในรัฐเดียวกัน ภายใต้ประมุขของรัฐ คนเดียวกัน รัฐ(State) คือ ชาติที่มีการจัดเป็นรูปองค์กรอิสระขึ้นเป็นประเทศ(Country) เป็นศัพท์ที่เน้นทางภูมิศาสตร์ หมายถึง การมีดินแดนอันเป็นที่รวมของชนชาติของรัฐ หรือเป็นที่รวมของสังคมขนาดใหญ่ สังคม(Society) เป็นศัพท์ที่เน้นถึงสภาพความเป็นอยู่ ของหมู่คนที่คบค้าสมาคมอยู่ ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงความมั่นคงแห่งชาติจึงอาจกล่าวว่าเป็นความมั่นคงของสังคมก็ได้ ดังนั้น องค์ประกอบของชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง ได้แก่ ดินแดน ประชากร รัฐบาล ความมีเอกราช และการรับรอง ของสังคมนานาชาติ

๑.๑.๔ ความคิดของนักวิชาการอื่นๆ กล่าวว่า ความมั่นคงของชาติคือความมั่นคงของแกนทั้งสาม ได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ แกนนี้เป็นรากแก้วหรือแก่นแท้ของประเทศชาติประสานกันอยู่ในลักษณะของรูปสามเหลี่ยมปิรามิด

๑.๑.๕ ความมั่นคงแห่งชาติในความหมายใหม่ตามแนวคิดของนักวิชาการ และนักบริหารยุคปัจจุบันมองว่าเป็นความมั่นคงในลักษณะองค์รวมที่มีความหมายกว้างขึ้น ครอบคลุม ถึงปัจจัย ทุกๆ ด้านมากขึ้น โดยไม่มองเฉพาะในความหมายเพียงความอยู่รอด ความปลอดภัยของรัฐ หรือความเข้มแข็งของชาติ ของชุมชน และของประชาสังคมในทุกด้าน แต่จะหมายรวมไปถึงนอกประเทศด้วย คือความมั่นคงของประเทศเพื่อนบ้านด้วยเหตุผลว่า ประเทศไม่สามารถมั่นคงได้ด้วยตนเอง โดยลำพัง หากเพื่อนบ้านยังไม่มั่นคง แนวคิดในลักษณะองค์รวมนี้ เรียกว่า ความมั่นคงสมบูรณ์แบบ หรือความมั่นคงเบ็ดเสร็จสมบูรณ์(Comprehensive National Security)

๑.๒ ความมั่นคงของมนุษย์

๑.๒.๑ ความมั่นคงของมนุษย์ถูกกล่าวถึงในแง่ของเสรีภาพจากความหวาดกลัว (Freedom From Fear) และเสรีภาพจากความต้องการ(Freedom From Want) ในรายงาน “การพัฒนามนุษย์ ๑๙๙๔” ของ UNDP

๑.๒.๒ หลังวิกฤตเศรษฐกิจของเอเชียในปี ค.ศ.๑๙๙๙ ส่งผลกระทบไปทั่วโลก รายงาน “การพัฒนามนุษย์ ๑๙๙๙” ของ UNDP กล่าวถึงความมั่นคงของมนุษย์อีกครั้งในเชิงลบ โดยชี้ว่า มนุษย์ทั้งในประเทศพัฒนาแล้ว และกำลังพัฒนาได้เผชิญกับความไม่มั่นคงในกระบวนการ โลกาภิวัตน์ จำแนกออกเป็น ๓ ประเภทได้แก่

- ๑.๒.๒.๑ ความผันผวนทางการเงินและความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ
 - ๑.๒.๒.๒ ความไม่มั่นคงทางอาชีพและรายได้
 - ๑.๒.๒.๓ ความไม่มั่นคงทางสุขภาพ
 - ๑.๒.๒.๔ ความไม่มั่นคงทางวัฒนธรรม
 - ๑.๒.๒.๕ ความไม่มั่นคงส่วนบุคคล เช่น การเผชิญกับอาชญากรรม การค้ายาเสพติด และการค้ามนุษย์
 - ๑.๒.๒.๖ ความไม่มั่นคงทางสิ่งแวดล้อม
 - ๑.๒.๒.๗ ความไม่มั่นคงทางการเมืองและชุมชน ได้แก่ การเกิดความตึงเครียดทางสังคม เช่น ในรูปของสงคราม ทั้งระหว่างประเทศและสงครามกลางเมือง อันก่อให้เกิดผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองและความเป็นปึกแผ่นของชุมชน
- สรุปความมั่นคงแห่งชาติหมายถึงการป้องกันชาติให้พ้นจากอันตรายทั้งปวง การปกป้องผลประโยชน์ของชาติ การสร้างความเข้มแข็งของชาติ ของชุมชน รวมถึงการสร้าง ความมั่นคง ของมนุษย์ทั้งภายในประเทศและนอกประเทศด้วย

๒. องค์ประกอบของความมั่นคงแห่งชาติ

๒.๑ ในการปกครองแต่โบราณ ประเทศไทยมีความมั่นคงปลอดภัย เพราะเหตุ ๒ ประการ คือ

๒.๑.๑ เพราะประเทศไทยมีกำลังทหารมาก

๒.๑.๒ เพราะอุปนิสัยประจำชาติของคนไทยอันได้แก่ ความรักอิสระ ความไม่เบียดเบียนผู้อื่น และความฉลาดในการประสานประโยชน์ของคนไทย

๒.๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช “...ความมั่นคงปลอดภัยของประเทศจึงมิได้อยู่ที่การปกป้องรักษาผืนแผ่นดินได้ด้วยแสนยานุภาพเพียงอย่างเดียว หากจำเป็นที่ประชาชนจะต้องมีความพัฒนาผาสุก ปราศจากทุกข์เข็ญด้วย....”

๒.๓ พลตรีหลวงวิจิตรวาทการ จำแนกความมั่นคงแห่งชาติออกเป็น ๔ ด้าน ตามลักษณะของภารกิจที่ชาติต้องดำเนินการ คือ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมจิตวิทยา และด้านการทหาร

๒.๔ การศึกษาในเรื่องความมั่นคงแห่งชาตินั้น วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ปี ๒๕๔๘ แบ่งความมั่นคงออกเป็น ๕ ด้าน คือ ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมจิตวิทยา ด้านการป้องกันประเทศ และด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การพลังงานและสิ่งแวดล้อม

๒.๕ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรปี ๒๕๕๑ ได้พิจารณาองค์ประกอบของความมั่นคงแห่งชาติไว้เป็นการเฉพาะ โดยมีจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับเรื่องยุทธศาสตร์ของ

การศึกษา ๘ ด้านคือ ด้านการเมือง (ภายในและระหว่างประเทศ) ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม จิตวิทยา ด้านการป้องกันประเทศ ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ด้านการพลังงาน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

๒.๖ จากเอกสารทางประวัติศาสตร์ พอกกล่าวประมวลจุดมุ่งหมาย หรือทิศทางของประวัติศาสตร์ออกเป็น ๓ ช่วงด้วยกัน

๒.๖.๑ ช่วงแรกในระยะเริ่มต้นประวัติศาสตร์ หรือสมัยโบราณให้ความสำคัญแก่วงศ์ตระกูลผู้นำ เป็นประวัติศาสตร์แบบพงศาวดาร ความมั่นคงของสังคมอยู่ที่ความมั่นคง ของผู้นำสูงสุด ประชากรายดูรจะเป็นสุข ต่อเมื่อกษัตริย์อันเป็นสมมุติเทพเป็นสุข เป็นต้น

๒.๖.๒ ช่วงที่สองเป็นประวัติศาสตร์สมัยใหม่ให้ความสำคัญแก่ประวัติ พัฒนาการและความสัมพันธ์ของชาติ ความมั่นคงของสังคมอยู่ที่ ความมั่นคงของชาติ ซึ่งมักประกอบด้วยดินแดนที่แน่นอน อำนาจอธิปไตย และผลประโยชน์ของประชาชน ช่วงที่สองนี้ ยาวมาจนถึงปัจจุบัน

๒.๖.๓ ช่วงที่สามเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ ในสมัยหลังสมัยใหม่หรือ โลกาภิวัตน์จากปัจจุบันสู่อนาคต มีการเสนอแนวคิด เช่น องค์กรเหนือรัฐ และอีกด้านหนึ่งเสนอ เรื่องความมั่นคงของมนุษย์ ผลจะออกมาอย่างไรไม่ชัดเจน แต่มีการพูดกันมากขึ้นถึงเรื่อง ที่ประวัติศาสตร์ จะคลี่คลายไปพร้อมกับการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์จนถึงที่สุด

๓. กำลังอำนาจแห่งชาติ (Nation Power)

๓.๑ กำลังอำนาจแห่งชาติ บางครั้งอาจเรียกว่า กำลังอำนาจแห่งชาติ หมายถึง

๓.๑.๑ ความสามารถของรัฐประเทศ ในอันที่จะก่อให้เกิดอิทธิพลแก่รัฐ/ประเทศอื่นๆ

๓.๑.๒ ความสามารถของชาติหนึ่งที่สามารถชักจูงใจ ทำให้ชาติอื่นกระทำการใด ๆ ตามที่ตนปรารถนาหรือเป็นผลให้เกิดความกดดันจนบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเมืองของชาติได้

๓.๑.๓ บิดความสามารถในการใช้อิทธิพลเหนือจิตใจผู้อื่น

๓.๑.๔ ความเข้มแข็งที่ชาติมีอยู่เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของตน

๓.๑.๕ ความสามารถในการทำลายสิ่งต่างๆ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต

๓.๑.๖ กำลังทั้งสิ้น/บิดความสามารถของชาติในการทำให้ผลประโยชน์ของชาติบรรลุผล

๓.๑.๗ บิดความสามารถทั้งหมดของรัฐที่จะทำให้อำนาจความมุ่งหมายที่มีต่อผู้อื่น

๓.๒ คุณลักษณะของกำลังอำนาจแห่งชาติ

๓.๒.๑ ทุกประเทศต้องการพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของชาติไว้ จึงต้องมีกำลังอำนาจที่เข้มแข็ง และพยายามเสริมสร้างกำลังอำนาจให้เหนือกว่าประเทศศัตรูหรือที่มีผลประโยชน์ของชาติขัดกัน

๓.๒.๒ ประเทศที่มีกำลังอำนาจแห่งชาติมากกว่า ย่อมจะได้เปรียบหรือมีอิทธิพลเหนือกว่า สามารถป้องปรามหรือบังคับประเทศที่ด้อยกว่าให้ปฏิบัติตามที่ปรารถนา

๓.๒.๓ ลักษณะสำคัญของกำลังอำนาจอยู่ที่ความไม่แน่นอนในตัวเองและสามารถเปลี่ยนแปลงได้

๓.๒.๔ ถ้าประเทศหนึ่งมีกำลังความสามารถเพิ่มขึ้น แต่อีกประเทศหนึ่งมีกำลังความสามารถคงที่ กำลังอำนาจของประเทศหลังย่อมลดน้อยลงโดยการเปรียบเทียบ

๓.๒.๕ กำลังอำนาจของประเทศที่มีอยู่แล้วสามารถจะระดมและสร้างเพิ่มเติมจากภายในประเทศ และแสวงหาจากภายนอกประเทศเพิ่มขึ้นได้ด้วย

๓.๒.๖ กำลังอำนาจมีทั้งแบบมีตัวตนและไม่มีตัวตน ทั้งรูปธรรมและนามธรรม

๓.๒.๗ สิ่งมองเห็นและจับต้องได้ มิได้เป็นเครื่องชี้ว่าเหนือกว่าหรือต่ำกว่าชาติอื่น เพราะสิ่งที่เป็นนามธรรมก็สามารถทำให้เหนือชาติอื่นได้

๓.๒.๘ ไม่มีประเทศใดมั่นใจกำลังอำนาจที่มีอยู่แล้วนั้นเพียงพอ

๓.๒.๙ ประเทศที่แพ้สงครามมาจากคาดคะเนพลังอำนาจของประเทศปรปักษ์ผิดพลาด

๓.๒.๑๐ ต้องศึกษาให้รู้วิธีวิเคราะห์ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกำลังอำนาจแห่งชาติ

๓.๒.๑๑ รู้จักประเมินค่าศักยภาพพลังอำนาจของชาติ และชาติอื่น

๓.๓ องค์ประกอบของกำลังอำนาจแห่งชาติ

๓.๓.๑ แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างรัฐต่าง ๆ

๓.๓.๒ กฎหมายระหว่างประเทศถือว่ารัฐทุกรัฐมีความเท่าเทียมกันหมด ไม่ว่ามีขนาดใด มีขีดความสามารถทางเศรษฐกิจและทางทหารเป็นอย่างไร

๓.๓.๓ ทุกรัฐมีสิทธิที่จะออกเสียงได้เพียง ๑ ในสหประชาชาติ

๓.๓.๔ ขีดความสามารถของรัฐเป็นคุณสมบัติที่แสดงให้เห็นฐานะที่แท้จริงของรัฐนั้นในเวทีระหว่างประเทศ

๓.๓.๕ คุณสมบัติของรัฐจึงเป็นเสมือน “รากฐานของอำนาจแห่งรัฐ”

๓.๓.๖ รัฐจะเป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจ (Power Inventory) ที่มี ศักยภาพ (Power Potential) ในการดำเนินนโยบายของประเทศ

๓.๔ เครื่องมือกำลังอำนาจแห่งชาติ ประกอบด้วย

๓.๔.๑ เครื่องมือทางการเมือง

๓.๔.๒ เครื่องมือทางเศรษฐกิจ

๓.๔.๓ เครื่องมือทางสังคมจิตวิทยา

๓.๔.๔ เครื่องมือทางการทหาร

๓.๔.๕ เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การพลังงานและ สิ่งแวดล้อม

๔. ปัจจัยกำลังอำนาจ

๔.๑ กำลังอำนาจแห่งชาติด้านต่างๆ อาจมีปัจจัยร่วมกันอยู่หลายประการ นอกเหนือจากปัจจัยเฉพาะของพลังอำนาจแต่ละด้าน ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ต้องอาศัยการวิเคราะห์ ที่แน่ชัดว่า มีคุณสมบัติที่เกื้อกูลความมั่นคงแห่งชาติด้านใดได้อย่างไร หรือจะเป็นความล่อแหลม ต่อ ความมั่นคงได้อย่างไร

๔.๒ ปัจจัยกำลังอำนาจที่ศึกษาในวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรมี ๑๓ ประการ

๔.๒.๑ ภูมิศาสตร์ หรือสภาพทางภูมิศาสตร์ของประเทศ

๔.๒.๒ อุดมการณ์ของชาติและภาวะผู้นำของชาติ

๔.๒.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการทูต

๔.๒.๔ การเศรษฐกิจ

๔.๒.๕ ลักษณะประจำชาติ

๔.๒.๖ ความเชื่อ ศาสนา จริยธรรม และความจงรักภักดี

๔.๒.๗ ประชากร

๔.๒.๘ การศึกษา

๔.๒.๙ กำลังทหาร

๔.๒.๑๐ ความสามารถทางวิชาการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

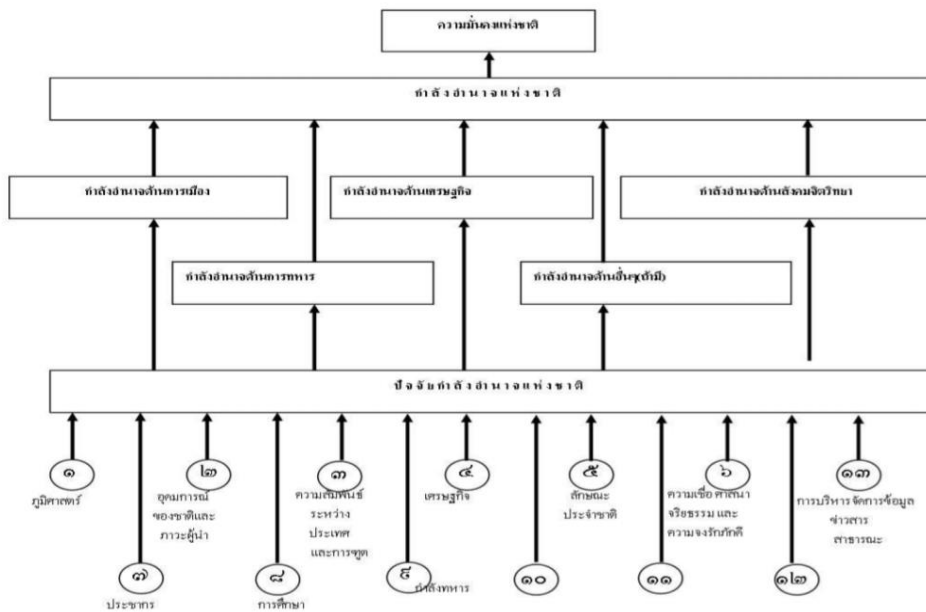
๔.๒.๑๑ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔.๒.๑๒ การพลังงาน

๔.๒.๑๓ การบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารสาธารณะ

๕. โครงสร้างความมั่นคงแห่งชาติ กำลังอำนาจแห่งชาติ และปัจจัยกำลังอำนาจแห่งชาติ เขียนความสัมพันธ์ได้ตามแผนภาพด้านล่าง

แผนภาพ ๒ – ๑ แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ความมั่นคง กำลังอำนาจ และปัจจัยกำลังอำนาจแห่งชาติ

ที่มา : คู่มือเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๕๓ - ๒๕๕๔

สรุปกำลังอำนาจของประเทศหนึ่งๆ นั้น หากพิจารณาในเชิงทฤษฎีด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ อาจพิจารณาในเชิงความสามารถของรัฐในเรื่อง เศรษฐกิจ กำลังทางทหาร หรือในเชิงความสามารถที่จะมีอิทธิพลต่อกลุ่มบุคคล หน่วยงานหรือประเทศอื่นๆ ทั้งโดยตรง หรือการตั้งเกณฑ์เพื่อควบคุมสถานการณ์ต่างๆ ไว้ในครอบครอง ทั้งนี้ปัจจัยกำหนดความสามารถของรัฐดังกล่าว นอกจากจะประกอบด้วย ขนาดของเศรษฐกิจ อาณาเขต ระดับของเทคโนโลยี ขนาดของอุปกรณ์ทางทหารที่มีแล้ว ยังมีปัจจัยทางประชากรทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ รวมทั้งคุณสมบัติเชิงคุณภาพในเรื่องการบริหารองค์กรด้วยความโปร่งใสอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ จะเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกำลังอำนาจ การมีฐานข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางประชากร จะเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญเพื่อ

การตัดสินใจและเสริมฐานกำลังอำนาจ ในเรื่องของการควบคุมนอกเหนือจากกำลังอำนาจในเรื่องทรัพยากรด้านต่างๆ

แนวความคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ

๑. ความหมายของผลประโยชน์แห่งชาติ

ผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interests) หมายถึง แนวความคิดที่ได้ไตร่ตรองอย่างรอบคอบที่สุด จากบรรดาคงค์ประกอบต่าง ๆ ประมวลขึ้นเป็นความต้องการที่สำคัญที่สุดที่ชาติจะขาดเสียมิได้ ทั้งนี้ รวมถึงการคุ้มครองตนเอง ความเป็นเอกราชบูรณภาพแห่งชาติความมั่นคงทางทหาร เสถียรภาพทางเศรษฐกิจกับบรรดาความมั่งคั่งทั้งหลายที่จะพึงมี (วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ม.ป.ป. : ๑) รวมถึง พจนี พงศ์สุวรรณ (๒๕๓๖, ๑๒๕) ได้กล่าวอย่างสอดคล้องว่า

“...หากจะพิจารณากันให้ลึกลงไป ก็จะเห็นได้ว่า ผลประโยชน์ของชาติที่ค่อนข้างจะถาวรอาจอนุมานได้จากความมุ่งประสงค์ของชาติ (National Purpose) ในอารัมภบทของรัฐธรรมนูญของประเทศ หรืออาจอนุมานได้จากอุดมการณ์ของชาติ และค่านิยมอันเกิดจากจริยธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีดังกล่าวแล้วในตอนต้น สิ่งที่พอจะอนุมานให้เป็นผลประโยชน์ของชาติอย่างหนึ่ง ในบรรดาผลประโยชน์อีกหลายอย่าง ก็คือ ความมั่นคงและอยู่รอดปลอดภัยของชาติ ความสงบเรียบร้อย”

ส่วน Colins (Cited in USA WC : 32) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับผลประโยชน์ของชาติไว้ว่า

“...แนวความเกี่ยวกับผลประโยชน์ของชาตินั้น จะกำหนดขึ้นให้ชัดเจนไปไม่ได้ง่ายนัก เพราะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่หลายสิ่งหลายอย่างด้วยกัน แต่โดยหลักทั่วไปอาจกล่าวได้ว่า ผลประโยชน์ของชาตินั้นเป็นสิ่งที่ในขณะรัฐบาลที่กำลังบริหารประเทศ ในขณะนั้นกำหนดขึ้น โดยเห็นว่าผลประโยชน์เหล่านั้นสิ่งที่ผู้นำในขณะรัฐบาลที่กำลังบริหารประเทศ ในขณะนั้นกำหนดขึ้น โดยเห็นว่าผลประโยชน์เหล่านั้น มีความสำคัญต่อความอยู่รอด ความเป็นเอกราชบูรณภาพแห่งชาติอาณาเขต ความมั่นคงปลอดภัย และสวัสดิภาพทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ผลประโยชน์ของชาติที่กำหนดขึ้นนั้น ก็จะต้องสอดคล้องกับความเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศด้วยไม่เช่นนั้นแล้ว รัฐบาลก็จะมีเสถียรภาพทางการเมือง เพราะขาดการสนับสนุนจากประชาชนส่วนใหญ่นั่นเอง”

นอกจากนี้ ข้อตกลงทั่วไปในเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกาได้พิจารณาประเด็นสำคัญ ๓ ประการ มาเป็นเกณฑ์กำหนดให้ผลประโยชน์แห่งชาติ คือ ๑. ความมั่นคงทางกายภาพ (Physical Security) ซึ่งความมั่นคงทางกายภาพนี้เป็นการป้องกันการโจมตีอาณาเขตและ

ประชาชนในชาติ เพื่อให้มั่นใจว่าจะเกิดความอยู่รอดในค่านิยมพื้นฐาน และความครบถ้วนของสถาบันอันเป็นสาธารณะ ๒. การสนับสนุนค่านิยม (Promotion of Values) และ ๓. ความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ (Economic Prosperity) แต่ข้อตกลงดังกล่าวถูกนักปฏิบัติการเชิงยุทธศาสตร์และนักวิชาการบางกลุ่มตั้งข้อโต้แย้งว่าการดำรงอยู่ของโลกที่สมบูรณ์ คือ ผลประโยชน์แห่งชาติที่สำคัญเช่นกัน และการดำรงอยู่ของโลกที่สมบูรณ์ควรเป็นผลประโยชน์แห่งชาติที่มีมาตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ อย่างไรก็ตาม ประเด็นสำคัญในข้อตกลงดังกล่าว สหรัฐอเมริกากำหนดให้เป็นเกณฑ์กำหนดให้ผลประโยชน์แห่งชาติ และถูกแปรเปลี่ยนไปเป็นมหาวิทยาลัยที่สำคัญของสหรัฐอเมริกา คือ ๑. การปกป้องความมั่นคงของชนชาติอเมริกัน (Preserve American Security) ๒. การเพิ่มพูนความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของชนชาติอเมริกัน (Bolster American Economic Prosperity) และ ๓. การสนับสนุนของค่านิยมของชนชาติอเมริกัน (Promotion American Values) และมหาวิทยาลัยถูกพิจารณากำหนดมาจากผลประโยชน์แห่งชาติ การบริหารทั้งหมดจะต้องเน้นเกี่ยวกับผลประโยชน์แห่งชาติ แต่ต้องขึ้นอยู่กับการประเมินความเสี่ยงและโอกาส ตลอดจนตัวแปรต่าง ๆ เช่น ความเชื่อส่วนบุคคล และสถานการณ์ที่ไม่ซ้ำกัน โดยด้านความมั่นคงนั้นสำหรับสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้สำคัญที่สุดในผลประโยชน์แห่งชาติ (Bartholomees, 2006)

๒. ประเภทของผลประโยชน์แห่งชาติ

ผลประโยชน์แห่งชาติสามารถแบ่งประเภทได้เป็นลำดับชั้นของความสำคัญที่มีผลต่อความอยู่รอดของประเทศ ได้แก่ ๑. ผลประโยชน์แห่งชาติที่สำคัญยิ่งยวด (Vital National Interests) ๒. ผลประโยชน์แห่งชาติสำคัญยิ่ง (Extremely Important National Interest) ๓. ผลประโยชน์แห่งชาติที่สำคัญ (Important National Interests) และ ๔. ผลประโยชน์แห่งชาติสำคัญน้อย (Less Important or Secondary National Interests) โดยมีรายละเอียดของแต่ละประเภท ดังนี้

๒.๑ ผลประโยชน์แห่งชาติที่สำคัญยิ่งยวด (Vital National Interests) เป็นเงื่อนไขที่จำเป็นอย่างยิ่งยวดต่อการปกป้องรักษาและการเพิ่มพูนความอยู่รอดปลอดภัยและการอยู่ดีกินดีภายในประเทศที่มีความเสรีและปลอดภัย

๒.๒ ผลประโยชน์แห่งชาติสำคัญยิ่ง (Extremely Important National Interest) เป็นสภาพเงื่อนไข ซึ่งถ้าประนีประนอมแล้วอาจทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง แต่ไม่ทำให้ตกอยู่ในอันตรายอย่างร้ายแรงต่อรัฐบาลในการที่จะปกป้องและส่งเสริมความกินอยู่ที่ดีในการเป็นประเทศที่มีความเสรีภาพและมีความปลอดภัย

๒.๓ ผลประโยชน์แห่งชาติที่สำคัญ (Important National Interests) เป็นสภาพที่ว่าถ้าประนีประนอมแล้วจะเกิดผลทางลบอย่างมากตามมาในภายหลังต่อความสามารถของรัฐบาล

ในการที่จะปกป้องและเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชนในฐานะที่เป็นประเทศอิสระและมีความปลอดภัย

๒.๔ ผลประโยชน์แห่งชาติสำคัญน้อย (Less Important or Secondary National Interests) หรือผลประโยชน์แห่งชาติระดับรองนั้น ไม่ใช่ว่าจะไม่มีความสำคัญแต่อย่างใด สิ่งเหล่านั้นล้วนแล้วแต่มีความสำคัญเป็นสภาพเงื่อนไขที่ต้องการเพียงแต่ว่ามีผลกระทบโดยตรงเพียงเล็กน้อยต่อความสามารถของรัฐบาลในอันที่จะปกป้องและเพิ่มพูนความกินอยู่ที่ดีของประชาชนในประเทศที่มีเสรีและมีความปลอดภัย

๓. หลักการกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติ

หลักการในการกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติประกอบด้วยลักษณะสำคัญ ๔ ประการ คือ ๑. การอยู่รอดปลอดภัย (Survival) ๒. การดำรงอยู่ของประชาชนในชาติ (Preservation of the People of the Nation) ๓. การอยู่ดีกินดี (Well-Being) และ ๔. การสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศให้เกื้อกูลต่อผลประโยชน์ของชาติเหล่านี้ (Creation of an International Environment Favorable to These Interests) (USACGSC, 1977) อย่างไรก็ตาม ลักษณะของผลประโยชน์ของชาติ เป็นเรื่องที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เพราะสามารถนำไปใช้ได้แทบทุกชาติในโลก โดยไม่เป็นการยุ่งยาก แต่ความยากลำบากอยู่ที่การนำไปใช้ปฏิบัติ สำหรับเรื่องความอยู่รอดของชาติถือเป็นผลประโยชน์ของชาติที่สำคัญอย่างยิ่ง แต่ความจริงแล้วยังไม่เคยมีปรากฏการณ์ทางประวัติศาสตร์ใด ๆ ที่จะชี้ให้เห็นว่าความอยู่รอดของชาตินั้นอยู่ตรงไหน จึงเป็นเรื่องยากสำหรับการกำหนดผลประโยชน์ของชาติขึ้นให้ชัดเจน และเนื่องจากการนิยามศัพท์ในเรื่องผลประโยชน์ของชาตินั้นมีลักษณะเป็นแนวความคิดทางอุดมการณ์ของบุคคล จึงมีบางคนที่ไม่ยอมรับอุดมการณ์ของผู้อื่น (พจน์ พงศ์สุวรรณ, ๒๕๓๖)

ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒

๑. แนวคิดการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ยึดหลักการสร้างยุทธศาสตร์ ดังนี้

๑.๑ การน้อมนำยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างการพึ่งตนเองของประชาชน ชุมชน

๑.๒ การนำหลักการพัฒนาเชิงยุทธศาสตร์แบบ DO NOW ทำทันทีในประเด็นสำคัญที่เป็นหัวใจการพัฒนาของพื้นที่ ในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ให้เป็นรูปธรรมภายใน ๑ ปี และ Do Next สานต่อการพัฒนาโดยการทำต่อไปภายใน ๓ ปี ให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เกิดความแตกต่างจนถึงประชาชน และส่งต่อพัฒนาไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เพื่อการสานต่อพัฒนาต่อไป

๑.๓ การบูรณาการการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์กับทิศทางการพัฒนาประเทศ ๒๐ ปี กรอบการพัฒนาตามกรอบแผนเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ และยุทธศาสตร์การพัฒนาของกลุ่มจังหวัด และจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๔ การพัฒนายุทธศาสตร์ที่ยึดหลักการมีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์จากองค์กรภาคีทุกภาคส่วน โดยการบูรณาการภารกิจร่วม พื้นที่เป็นฐาน ประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Area Based Collaborative : ABC) และกลไกการพัฒนาตามนโยบายรัฐบาลในรูปแบบประชารัฐรักสามัคคี

๒. วิสัยทัศน์ (Vision)

“รวมพลังสังคมและองค์กรภาคีทุกภาคส่วนในพื้นที่ และประเทศให้มีเอกภาพเข้มแข็ง เพื่อร่วมเสริมสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และสันติสุขชายแดนใต้ที่ยั่งยืน”

๓. เป้าประสงค์สูงสุด (Ultimate Goal)

๓.๑ ความสันติสุขในชายแดนใต้มีมากขึ้น ค่าเฉลี่ยดัชนีความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิตและความสุข ของประชาชนเติบโตอย่างต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐

๓.๒ การเติบโตของการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๕

๔. ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issue)

การพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์จังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วย ๗ ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

๔.๑ การสร้างพื้นที่สันติสุขที่ยั่งยืนด้วยพลังชุมชน หมู่บ้าน

๔.๒ การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และเพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ

๔.๓ การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา ภาษา ศิลปะ พหุวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

๔.๔ การเสริมสร้างความเชื่อมั่นทางการค้า การลงทุน และเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ

๔.๕ การพัฒนาสังคม คุณภาพชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการพึ่งตนเองที่ยั่งยืน

๔.๖ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารของรัฐ การบริการประชาชน และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ประชาชนที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และเป็นสากล

๔.๗ การเสริมสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์มีเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย กลยุทธ์ ดังต่อไปนี้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑ การสร้างพื้นที่สันติสุขที่ยั่งยืนด้วยพลังชุมชน หมู่บ้าน

เป้าหมายการพัฒนาในรอบ ๓ ปี (Immediately Goal)

๑. มีพื้นที่ที่ประชาชนในหมู่บ้านอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้น อย่างต่อเนื่อง อยู่ในพื้นที่อย่างไม่หวาดระแวง

๒. ชุมชน ประชาชนเป้าหมายมีความรู้ความสามารถในการพึ่งตนเอง และสามารถจัดการปัญหาคุกคาม ในพื้นที่ของตนเองได้

ตารางที่ ๒ - ๑ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (Key Performance Indicator and Target)

ตัวชี้วัด	ผลงาน ที่ผ่านมา	ค่าเป้าหมาย		
		๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑) จำนวนหมู่บ้านที่ผ่านมาตรฐานการจัดการตนเองให้สันติสุข		๑๐๐	๒๐๐	๓๐๐
๒) ร้อยละของชุมชน หมู่บ้านที่เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านมาตรฐานการจัดการตนเองให้สันติสุข แล้วไม่มีเหตุการณ์ความไม่สงบ		๖๐	๗๐	๘๐
๓) จำนวนประชาชนเป้าหมายที่ได้รับการปรับกระบวนทัศน์ทางความคิด และพัฒนาคุณภาพชีวิตใหม่		๕,๐๐๐	๕,๐๐๐	๕,๐๐๐
๔) ร้อยละของประชาชนในหมู่บ้านเป้าหมายที่เข้ามามีส่วนร่วมในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้านของตนเองเพิ่มขึ้น		๕๐	๖๐	๗๐
๕) ร้อยละของหมู่บ้านผ่านมาตรฐานการจัดการตนเองให้สันติสุขที่มีการแพร่ระบาดยาเสพติดลดลง		๗๐	๘๐	๙๐

ที่มา : ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒ (หน้า ๓)

กลยุทธ์ และมาตรการแนวทางการดำเนินงาน (Strategic and Guideline to Implement)

๑. สนับสนุนการเสริมสร้างศักยภาพของประชาชน ชุมชน ในการร่วมสร้างพื้นที่ปลอดภัย และสงบสุข
๒. ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการตนเองแก่ประชาชน เป้าหมายพื้นที่เสี่ยง กลุ่มเสี่ยง มุ่งปรับกระบวนการทัศน์ทางความคิด และพัฒนาคุณภาพชีวิตใหม่
๓. ส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ให้ความสำคัญกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหาความมั่นคงให้สอดคล้องกับความต้องการของคนและชุมชนในพื้นที่
๔. เสริมสร้างในการจัดการตนเองให้ชุมชนปลอดภัยจากยาเสพติด
๕. ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาระบบการสื่อสารสร้างความเข้าใจที่ติดต่อกัน ให้ประชาชนมีการรับรู้ที่ถูกต้อง และมีความเข้าใจที่ติดต่อกันเพื่อคืนสันติสุขสู่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๖. เสริมสร้างความเข้มแข็งในการอำนวยความสะดวกความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม และเพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ

เป้าหมายการพัฒนาในรอบ ๓ ปี (Immediately Goal)

๑. ประชาชนยากจนเป้าหมาย ได้รับการสร้างงาน อาชีพ ให้มีรายได้สูงขึ้น
๒. วัยแรงงานที่มีความเสี่ยงต่อการถูกกล่อลวงไปในทางที่ผิด ได้รับการพัฒนาทักษะแรงงาน จนมีงานทำที่มั่นคง มีอาชีพ ที่เลี้ยงชีพได้
๓. ประชาชนในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้มี โอกาสเข้าถึงบริการภาครัฐและทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น อย่างเท่าเทียมกัน

ตารางที่ ๒-๒ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (Key performance indicator and target)

ตัวชี้วัด	ผลงาน ที่ผ่านมา	ค่าเป้าหมาย		
		๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑) จำนวนประชาชนยากจนเป้าหมายได้รับการสร้างงาน อาชีพ ให้มีรายได้สูงขึ้น	๑,๒๐๐	๘๐๐	๘๐๐	๘๐๐
๒) จำนวนวัยแรงงานที่มีความเสี่ยงต่อการถูกล่อลวงไปในทาง ที่ผิดได้รับการพัฒนาทักษะแรงงาน จนมีงานทำที่มั่นคง มีอาชีพ ที่เลี้ยงชีพได้				
๓) จำนวนประชากรในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเสมอ ภาคในการเข้าถึงบริการภาครัฐและทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น อย่างเท่าเทียมกัน				

ที่มา : ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒ (หน้า ๗)

กลยุทธ์ และมาตรการแนวทางการดำเนินงาน (Strategic and Guideline to Implement)

๑. ส่งเสริมสนับสนุนการยกระดับรายได้และสร้างโอกาสในการประกอบ
อาชีพแก่ประชาชนที่มีความ เหลื่อมล้ำทางรายได้ ขาดโอกาส และยากจน

๒. ส่งเสริมสนับสนุนการจัดบริการทางสังคมให้ทุกคนตามสิทธิ
ขั้นพื้นฐาน และเน้นการสร้างภูมิคุ้มกัน ระดับปัจเจกในพื้นที่เสี่ยง เป้าหมายกลุ่มเสี่ยง

๓. ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเสมอภาคในการเข้าถึงทรัพยากร
แหล่งทุน แก่ประชาชนที่ขาด โอกาส และยากจน

๔. เสริมสร้างการบริการของรัฐให้เข้าถึงประชาชน พัฒนาโครงสร้าง
พื้นฐาน เพิ่มช่องทางการสื่อสารในชุมชน และพื้นที่ห่างไกล

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๓ การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา ภาษา ศิลปะ พหุวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น

เป้าหมายการพัฒนาในรอบ ๓ ปี (Immediately Goal)

๑. ประชาชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง
๒. กลุ่มเป้าหมายได้รับการเสริมสร้างให้มีความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง
คู่อนาคตที่เป็นคนดี มีคุณธรรม ด้วยการปฏิบัติตามหลักศาสนา มีศักยภาพด้านเทคโนโลยี
สารสนเทศและภาษาอย่างหลากหลาย มีความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และ
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

๓. ศิลปะ ประเพณี พหุวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้รับการสืบ
สาน เพิ่มคุณค่า ให้เกิด ประโยชน์ ต่อชุมชน หมู่บ้าน และประชาชน

ตารางที่ ๒-๑ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (Key Performance Indicator and Target)

ตัวชี้วัด	ผลงาน ที่ผ่านมา	ค่าเป้าหมาย		
		๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑) ร้อยละของนักเรียนหรือนักศึกษาที่ได้รับทุนการศึกษา มีผลการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนด				
๒) จำนวนผู้ได้รับการสนับสนุนให้ไปประกอบพิธีกรรม ทางศาสนา - มุสลิม - พุทธศาสนิกชน - ศาสนาอื่นๆ				
๓) จำนวนศูนย์เรียนรู้ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ภาษา และวัฒนธรรม ประจำชุมชน		๒๐	๔๐	๖๐
๔) จำนวนผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาที่ได้รับการพัฒนาต่อ ยอดให้มีมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้น		๑๐๐	๑๐๐	๑๐๐
๕) จำนวนประชาชนชาวบ้าน ศิลปินพื้นบ้าน ภูมิปัญญา ชาวบ้าน ที่ได้รับการพัฒนา ส่งเสริม ให้สามารถถ่ายทอด องค์ความรู้ให้กับพื้นที่		๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐
๖) จำนวนเด็ก เยาวชน ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาของพื้นที่		๕๐๐	๑๐๐๐	๑๕๐๐
๗) จำนวนประชาชนที่ได้รับการศึกษาเพื่ออาชีพและการ มีงานทำเพิ่มขึ้น (ป.๑)				
๘) จำนวนประชาชนที่ได้รับการเรียนรู้และแลกเปลี่ยน เชิงพหุวัฒนธรรมและนำกลับมาขยายผลในพื้นที่		๑,๐๐๐	๑,๕๐๐	๒,๐๐๐
๙) จำนวนของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการ พัฒนาตามมาตรฐานวิชาชีพ และนำความรู้ไปใช้ ประโยชน์เพื่อการจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนที่ด้อย โอกาส		-	๒๐๐	๒๐๐
๑๐) จำนวนโรงเรียนผู้สูงอายุ	-	-	๑๐๐	๑๐๐

ที่มา : ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒ (หน้า ๑๐)

กลยุทธ์ และมาตรการแนวทางการดำเนินงาน (Strategic and Guideline to implement)

๑. เสริมสร้างความเข้มแข็งทางการศึกษา พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ด้วย
ตนเองของประชาชน
๒. ส่งเสริมการพัฒนาประชาชน ชุมชน ด้วยหลักธรรมทางศาสนา
๓. ส่งเสริมสนับสนุนการฟื้นฟู อนุรักษ์ รักษา และเผยแพร่อัตลักษณ์ทาง
ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

๔. สร้างระบบการศึกษาตามบริบทของพื้นที่ สร้างโอกาสทางการศึกษาแก่ทุกคน
๕. ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมการศึกษาแก่เยาวชน ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไป ศึกษาต่อต่างประเทศให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาพื้นที่ที่ยั่งยืน
๖. สนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ เตรียมความพร้อมของคนเพื่อรองรับ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเสริมสร้างความเชื่อมั่นทางการค้า การลงทุน และ เพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาเศรษฐกิจ

เป้าหมายการพัฒนาในรอบ ๓ ปี (Immediately Goal)

๑. มูลค่าเพิ่มของผลผลิตทางการเกษตร การบริการ การค้า การลงทุน การอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัด ชายแดนใต้เพิ่มสูงขึ้น
๒. ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น สร้างงาน สร้างอาชีพ

ตาราง ๒-๔ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (Key Performance Indicator and Target)

ตัวชี้วัด	ผลงาน ที่ผ่านมา	ค่าเป้าหมาย		
		๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑) จำนวนการลงทุนใหม่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากมาตรการการส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ตามแนวทางการสนับสนุนของ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดน ภาคใต้ (ศอ.บต.)		๑๐	๒๐	๓๐
๒) มูลค่าของการพัฒนาทางเศรษฐกิจจากการส่งเสริม สนับสนุนของ ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) - ด้านการเกษตร - ด้านการบริการ - ด้านการค้าและการลงทุน		-	๕%	๕%
๓) จำนวนการสร้างงานอาชีพใหม่จากนโยบายเสริมสร้าง เศรษฐกิจชายแดนใต้		๕๐๐	๑,๐๐๐	๑,๕๐๐
๔) จำนวนผู้ประกอบการขนาดย่อมและวิสาหกิจชุมชนที่มี ระบบการตลาดบนอินเทอร์เน็ต		๕๐	๑๐๐	๒๐๐

ที่มา : ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒ (หน้า ๑๖)

กลยุทธ์ และมาตรการแนวทางการดำเนินงาน (Strategic and Guideline to Implement)

๑. การเสริมสร้างมูลค่าเพิ่มทางการเกษตรจากฐานต้นทุนทางการเกษตร ของพื้นที่

๒. ส่งเสริมสนับสนุนการเชื่อมโยงเศรษฐกิจชายแดนได้กับกลุ่มจังหวัดอาเซียน และนานาชาติ รองรับสามเหลี่ยมเศรษฐกิจชายแดนใต้ เบตง-หนองจิก-สุโขทัย โกลก

๓. สร้างมาตรการกลไกเพื่อการจูงใจและกระตุ้นเศรษฐกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

๔. ส่งเสริมการท่องเที่ยว และกีฬาเพื่อการสร้างเสริมโอกาสทางเศรษฐกิจในพื้นที่ และการเชื่อมโยง เศรษฐกิจจากภายนอกพื้นที่

๕. ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ผ่านด่านชายแดนหลัก ได้แก่ สะเดา ปาดังเบซาร์ เบตง สุโขทัย โกลก ดากู โดยเฉพาะด่านสะเดา และปาดังเบซาร์ เพื่อการขยายตัวด้านการค้า ชายแดน

๖. ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพแรงงานในท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และรองรับสามเหลี่ยมเศรษฐกิจชายแดนใต้

๗. ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนสู่อุตสาหกรรมสีเขียว

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาสังคม คุณภาพชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการพึ่งตนเองที่ยั่งยืน

เป้าหมายการพัฒนาในรอบ ๑ ปี (Immediately Goal)

๑. ประชาชนกลุ่มเป้าหมายคนจน ผู้มีรายได้น้อย ผู้ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบ และกลุ่มเป้าหมาย ที่จำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูคุณภาพชีวิต ได้รับการฟื้นฟู เยียวยา ส่งเสริมพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ขึ้น พึ่งตนเองได้มากขึ้น

๒. ชุมชนมีระบบสวัสดิการสังคมที่เข้มแข็งสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน มีหมู่บ้านต้นแบบตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตาราง ๒-๕ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (Key Performance Indicator and Target)

ตัวชี้วัด	ผลงาน ที่ผ่านมา	ค่าเป้าหมาย		
		๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑) จำนวนประชาชนกลุ่มเป้าหมายคนจน ผู้มีรายได้น้อย ผู้ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบ และกลุ่มเป้าหมายที่จำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูคุณภาพชีวิต ให้ทุกกลุ่มที่ได้รับการพัฒนาจนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และพึ่งตนเองได้มากขึ้น				
๒) จำนวนหมู่บ้านที่มีปัญหาความไม่สงบและได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้นด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				

ที่มา : ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒ (หน้า ๒๒)

กลยุทธ์ และมาตรการแนวทางการดำเนินงาน (Strategic and Guideline to Implement)

๑. ส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการดูแลผู้ด้อยโอกาสทางสังคม
๒. เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการปัญหาภัยคุกคามแก่ประชาชนกลุ่มเสี่ยง และผู้ได้รับผลกระทบ
๓. เสริมสร้างความมั่นคงทางสุขภาพแก่ประชาชน รวมถึงสังคม ร่วมสร้างสังคมแห่งสุขภาวะที่ยั่งยืน
๔. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน
๕. สร้างครอบครัวให้เข้มแข็ง สร้างเสาหลักที่มั่นคงเพื่อคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน
๖. ส่งเสริมการพึ่งตนเองของชุมชนด้วยระบบสวัสดิการชุมชนด้วยหลักปรัชญาการดำเนินชีวิตของ เศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๖ การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารของรัฐ การบริการประชาชน และการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพประชาชนที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และเป็นสากล

เป้าหมายการพัฒนาในรอบ ๓ ปี (Immediately Goal)

๑. ประชาชนมีความเชื่อมั่นและพึงพอใจต่อบริการของศูนย์อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)
๒. กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งได้รับการปรับปรุง พัฒนา และจัดทำให้สอดคล้องกับ สภาพปัญหา และวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชายแดนใต้
๓. บุคลากรของศูนย์อำนาจการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และบุคลากรภาครัฐในพื้นที่ มีขีดความสามารถ มีความเข้าใจในการจัดบริการแก่ประชาชนในพื้นที่

ตาราง ๒-๖ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (Key Performance Indicator and Target)

ตัวชี้วัด	ผลงาน ที่ผ่านมา	ค่าเป้าหมาย		
		๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑) ร้อยละของระดับความพึงพอใจ ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อการบริการของรัฐ				
๒) ร้อยละของประชาชนที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนจากความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ได้รับการดูแล เยียวยา				
๓) ร้อยละของระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และคำสั่งเกี่ยวกับการบริหารราชการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้				
๔) จำนวนนวัตกรรมการจัดการเพื่อการบริการประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้				
๕) ร้อยละระดับความพึงพอใจคุณภาพชีวิต และความสุขในการทำงานของบุคลากรของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และบุคลากรภาครัฐในจังหวัดชายแดนภาคใต้				

ที่มา : ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒ (หน้า ๒๗)

กลยุทธ์ และมาตรการแนวทางการดำเนินงาน (Strategic and Guideline to implement)

- ๑) ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาระบบบริหารจัดการของศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) และส่งเสริมการพัฒนาการบริหารให้สอดคล้องกับการบริการประชาชนในพื้นที่
- ๒) สนับสนุนการพัฒนาบริการประชาชนที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่
- ๓) เสริมสร้างความเข้มแข็งในการอำนวยการความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๗ การเสริมสร้างความเข้าใจ และความร่วมมือทั้งในประเทศและต่างประเทศ

เป้าหมายการพัฒนาในรอบ ๓ ปี (Immediately Goal)

- มีการเสริมสร้างความเข้าใจ มีความร่วมมือกับประเทศเพื่อการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตาราง ๒-๗ ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมาย (Key Performance Indicator and Target)

ตัวชี้วัด	ผลงาน ที่ผ่านมา	ค่าเป้าหมาย		
		๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
๑) จำนวนความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้				
๒) จำนวนความร่วมมือกับในประเทศเพื่อการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้				
๓) จำนวนครั้งของการสร้างความเข้าใจกับต่างประเทศในการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้				
๔) จำนวนครั้งของการสร้างความเข้าใจกับในประเทศในการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้				

ที่มา : ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒ (หน้า ๓๑)

กลยุทธ์ และมาตรการแนวทางการดำเนินงาน (Strategic and Guideline to Implement)

๑. เสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกในพื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจความร่วมมือภายในประเทศ
๒. เสริมสร้างความเข้าใจแก่องค์กรภาคีและสังคมในภาพกว้างผ่านกลไก ความร่วมมือกับต่างประเทศ

นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ ปี ๒๕๔๐ ถึงปัจจุบัน

๑. ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สถานการณ์ความรุนแรงของปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เริ่มปะทุขึ้นมาตั้งแต่ เหตุการณ์กลุ่มคนร้ายบุกเข้าปล้นอาวุธปืนจากกองพันพัฒนาที่ ๔ ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ บ้านปิเหล้ง ตำบลมะรือโบออก อำเภอเจาะไอร้อง จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗ ถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญ และยังคงยืดเยื้อต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลายาวนานถึง ๑๕ ปี และกำลังเข้าสู่ปีที่ ๑๖ ส่งผลให้ ประชาชน เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้ก่อเหตุรุนแรงต้องสูญเสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก ขณะที่ภาครัฐต้องทุ่มเท และสูญเสียงบประมาณจำนวนมากไปกับการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ที่สำคัญปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อ รุนแรงและกว้างขวางต่อการดำรงชีวิตอย่างปกติสุขของประชาชน เกิดภาวะการผลิตหดตัวเนื่องจากประชาชน ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ ทำให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจในพื้นที่ ผู้ประกอบการต้องเลิกหรือหยุดดำเนินกิจการเพราะขาดความมั่นใจใน

ความปลอดภัย เกิดปัญหาการว่างงานสูง ซึ่งซ้ำเติมปัญหาความยากจนของประชาชนในพื้นที่ และทำให้ประชาชนลดความเชื่อมั่นในอำนาจรัฐอีกทั้ง ยังก่อให้เกิดความหวาดระแวงระหว่างประชาชนต่อรัฐ รวมทั้งความหวาดระแวงระหว่างประชาชนต่อประชาชน ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงเป็นปัญหาที่มีความละเอียดอ่อน ซับซ้อนและเชื่อมโยงหลายมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วัฒนธรรม และความมั่นคง การแก้ไขปัญหาจึงต้องดำเนินการให้ครอบคลุมสาเหตุของปัญหา ในทุกมิติอย่างประสานสอดคล้อง เกื้อหนุนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน การแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา โดยเฉพาะ การใช้มาตรการด้านความมั่นคงและการบังคับใช้กฎหมาย บางครั้งเกิดความผิดพลาดจนส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของไทย และยังเป็นการขยายผลและเปิดช่องให้สังคมนวมทั้งประชาคมระหว่างประเทศ มองหรือเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นคลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริงอีกด้วย ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ถือเป็นปัญหาความมั่นคงของชาติที่สำคัญยิ่ง ปัญหาหนึ่ง ได้มีการกำหนดภารกิจและแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไว้ในนโยบายของรัฐบาลหลายชุดที่ผ่านมาจนถึงรัฐบาลชุดปัจจุบัน (อภิสิทธิ์ฯ เฟื่องฟู, ๒๕๕๕, น. ๑)

๒. สาเหตุของปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้จนทำให้เกิดความสูญเสียชีวิตและบาดเจ็บ เป็นจำนวนมาก สามารถวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาความไม่สงบดังกล่าวโดยแยกเป็นแต่ละด้านได้ ดังนี้

๒.๑ ด้านการเมือง การผนวกดินแดนรัฐปัตตานีเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรสยาม จากสนธิสัญญา กำหนดเขตแดนระหว่างสยามและอังกฤษ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๒ ประกอบกับการปรับโครงสร้างทางการเมือง โดยการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางในสมัยรัชกาลที่ ๕ เนื่องจากต้องการสร้างบูรณภาพเหนือดินแดนสยาม เพื่อป้องกันการรุกรานจากชาติตะวันตก ทำให้ผู้ปกครองรัฐปัตตานีเดิมสูญเสียอำนาจ และนโยบายรัฐนิยม สมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่ปลุกระดมให้คนทั้งชาติต้องทำตัวให้เป็นคนไทย จึงจะถือว่ารักชาติ โดยภายใต้้นนโยบายรัฐนิยมมีการห้ามใช้ภาษามลายู ห้ามสวมหมวกแบบมุสลิม ห้ามผู้หญิงใช้ผ้าคลุมศีรษะ ผู้ชายห้ามนุ่งผ้าโสร่ง ให้เปลี่ยนชื่อที่ไม่เป็นไทยให้เป็นไทย ใครฝ่าฝืนต้องถูกจับกุมลงโทษ รวมทั้ง การหาย สาบสูญของ หะยีสุทรง บิน อับดุลการ์เด บิดาของ นายเด่น โต๊ะมีนา อดีตสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดปัตตานี และอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ขณะถูกเรียกไปรายงานตัวตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่รัฐเมื่อเดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๙๗ นอกจากนี้ ยังมีบางเหตุการณ์ที่ซ้ำเติมบาดแผลในอดีต เช่น เหตุการณ์ที่มีสติ๊กเกอร์เซะ จังหวัดปัตตานี เหตุการณ์ที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นต้น (“ศอ.บต.ชุด ๔ รากเง้าไฟใต้ กับ ๖ แนวทางแก้ไขเลี้ยงกับดักรุนแรง”, ๒๕๕๗) นอกจากนี้ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ปัจจัยทางศาสนาเกี่ยวกับอิสลาม

ได้ถูกนำมาตีความจากฝ่ายผู้ก่อความไม่สงบเพื่อสร้างความชอบธรรม กับการกระทำของตน รวมถึงการสร้างแนวร่วมจากประชาชนในพื้นที่ของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบอีกด้วย

๒.๒ ด้านเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจนที่เกิดจากสภาพสังคมแบบปิดของคนไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจตามมา ไม่ว่าจะเป็นภาวะการว่างงาน ปัญหาการไร้การศึกษา ปัญหา คุณภาพชีวิต ประกอบกับปัญหาความขัดแย้งในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดความกดดัน ต่อชาวบ้าน

๒.๓ ด้านสังคมและวัฒนธรรม สังคมและวัฒนธรรมอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ถูกปิดทับด้วย นโยบายต่าง ๆ ของรัฐที่พยายามสร้างความเป็นไทยแก่สังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ แม้ว่าปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้จะปรากฏมานานแล้ว แต่ดูเหมือนว่ารัฐและสังคมไทยยังขาดความรู้ความเข้าใจในการยอมรับ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และกลายเป็นปัญหาในปัจจุบัน

๒.๔ ด้านการศึกษา ทศนคติของชาวบ้านที่เป็นคนไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูต่อการศึกษาศายสามัญของภาครัฐที่เกรงว่าจะจะเป็นเครื่องมือในการกลืนวัฒนธรรมมลายู ทำให้ค่านิยมที่จะศึกษาตามปอเนาะหรือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีมากกว่า ด้านกระบวนการยุติธรรม การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐที่ก่อให้เกิดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน ของประชาชนตลอดจนสร้างความขังใจในหมู่ประชาชน โดยไม่มีการลงโทษแก่ผู้กระทำผิด ด้วยเหตุผลเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติและปัญหาการขาดความเป็นเอกภาพในการดำเนินงานร่วมกันของข้าราชการ ฝ่ายปกครอง หรือฝ่ายสืบสวนสอบสวน จึงพบว่าในทางปฏิบัติมักมีข่าวการซ้อม ทารุณกรรม หรือการบีบบังคับเอาข้อมูลจากผู้ต้องสงสัย ผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาอยู่บ่อยครั้ง (คณะกรรมการความมั่นคงแห่งรัฐ สภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๓, น. ๕๔-๖๐)

อนึ่ง ปัญหาแต่ละด้านที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เมื่อเชื่อมโยงเข้ากับความแตกต่างด้านศาสนา เชื้อชาติ และภาษา ซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์ของมลายูปัตตานีและถูกปลูกปั้นว่ากำลังถูกกลืนและถูกทำลาย และจากกลุ่มก่อความไม่สงบเลือกใช้ความรุนแรงในการจัดการปัญหา ทำให้จังหวัดชายแดนภาคใต้ต้องตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ความไม่สงบที่ยังไม่มีท่าทีว่าจะยุติ

๓. นโยบายรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐-ปัจจุบัน

จากปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นดังกล่าวข้างต้นซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง กับความมั่นคงของประเทศ ดังนั้น จึงมีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการทบทวน และ ปรับเปลี่ยนนโยบายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป การแก้ไข

ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของแต่ละรัฐบาล ได้มีการปรับนโยบายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งปรากฏตามตารางเปรียบเทียบแต่ละรัฐบาล ดังนี้

ตาราง ๒-๘ เปรียบเทียบนโยบายคณะรัฐมนตรีในสมัยของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแต่ละท่านที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐-ปัจจุบัน

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี	พตท. ทักษิณ ชินวัตร ๑ นายกรัฐมนตรี	พตท. ทักษิณ ชินวัตร ๒ นายกรัฐมนตรี	พลอ.สุชาติ จุฑานนท์ นายกรัฐมนตรี	นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี	นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรี	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี	พลอ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี
ในการแถลง นโยบายดังกล่าว ยังไม่ปรากฏ ถ้อยคำที่ “จังหวัดชายแดน ภาคใต้” ในคำ แถลงนโยบาย	ในการแถลง นโยบายดังกล่าว ยังไม่ปรากฏ ถ้อยคำที่ “จังหวัดชายแดน ภาคใต้” ในคำ แถลงนโยบาย	ข้อ ๘ นโยบาย รักษาความมั่นคง ของรัฐ ระบุว่า รัฐบาลจะแก้ไข ปัญหาจังหวัด ชายแดนภาคใต้โดย ระดมทรัพยากร และปรับปรุงการ บริหารจัดการทั้ง ปวงตามหลักการ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และใช้กฎหมาย อย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความ สงบเรียบร้อยและ ความปลอดภัยใน ชีวิตและทรัพย์สิน ขึ้นในพื้นที่โดยเร็ว	ข้อ ๕ นโยบายการ รักษาความมั่นคง ของรัฐ ๕.๑ ส่งเสริมการ ผนึกกำลังระหว่าง ภาค รัฐ ภาคเอกชน ภาคสังคม และ ภาควิชาการ เพื่อ การป้องกันประเทศ อย่างต่อเนื่องใน ยามปกติและ นำไปสู่การระดม สรรพกำลังเพื่อ ยกระดับขีด ความสามารถของ กองทัพให้เพียงพอ และทันเวลาใน ยามไม่ปกติ ทั้งนี้	นโยบายเร่งด่วนที่ จะเริ่มต้นเป็นการ ในปีแรก ๑.๒ แก้ไขปัญหา ความไม่สงบใน จังหวัดชายแดน ภาคใต้ โดยข้อม นำแนวทาง พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาดำเนิน ภารกิจด้านการ ความมั่นคงและ ด้านการพัฒนา โดยให้มีความ สอดคล้องกับ ลักษณะเฉพาะ ของพื้นที่ วิถีชีวิต	นโยบายเร่งด่วนที่ จะเริ่มต้นเป็นการ ในปีแรก ๑.๒ แก้ไขปัญหา ความไม่สงบใน จังหวัดชายแดน ภาคใต้โดยข้อม นำแนวทาง พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาดำเนิน ภารกิจด้านการ รักษาความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน ของประชาชน ด้านการพัฒนา โดยให้มีความ สอดคล้องกับ ลักษณะเฉพาะ ของพื้นที่ วิถีชีวิต	นโยบายเร่งด่วนที่ จะเริ่มต้นเป็นการ ในปีแรก ๑.๑.๒ จัดให้มี สำนักงานบริหาร ราชการจังหวัด ชายแดนภาคใต้ เป็นองค์กรถาวร เพื่อทำหน้าที่แก้ไข ปัญหาและพัฒนา พื้นที่ชายแดน ภาคใต้โดยยึดมั่น หลักการด้าน รักษาความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน ของประชาชน ด้านการพัฒนา เพื่อปรับปรุง ส่งเสริมธรรมาภิบาล ซึ่งรวมถึงการ	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี นโยบายเร่งด่วนที่ จะเริ่มต้นเป็นการ ในปีแรก ๑.๕ เร่งนำสันติสุข และความ ปลอดภัยในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ โดยนำยุทธศาสตร์ เข้าใจ เข้าถึง และ พัฒนามาใช้ตาม แนวทางที่ลายฉัตร แบบสันติวิธี ส่งเสริม การพูดคุยสันติสุข กับผู้มีความคิดเห็น ต่างจากรัฐ สร้าง ความเชื่อมั่นใน กระบวนการ ยุติธรรมตามหลัก

ตาราง ๒-๘ เปรียบเทียบนโยบายคณะรัฐมนตรีในสมัยของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแต่ละท่านที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐-ปัจจุบัน (ต่อ)

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี	พตท. ทักษิณ ชินวัตร ๑ นายกรัฐมนตรี	พตท. ทักษิณ ชินวัตร ๒ นายกรัฐมนตรี	พลอ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี	นายสมคิด สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี	นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรี	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี	พลอ. ปะชุนท์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี
	ที่สุุด รวบรวม ส่งเสริมและพัฒนา คุณภาพชีวิต และ ความเป็นอยู่ที่ดี ของประชาชนใน พื้นที่อย่างยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วน การสร้าง สมานฉันท์ ทั้งใน ระดับชาติและใน ระดับพื้นที่ การ อำนวยความสะดวกเป็น ธรรมและความ ยุติธรรม การบริหารจัดการ อย่างมีประสิทธิภาพ บูรณาการ การประพณี ทุจริตผิดกฎหมาย ของเจ้าหน้าที่ของ	ในยามปกติรัฐบาล จะเสริมสร้างและ ใช้ศักยภาพของ กองทัพสนับสนุน การพัฒนาพลัง อำนาจของชาติ ทุกด้าน เพื่อให้ ประเทศมีความ มั่นคงและมั่นคง ภายใต้ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง มีความสมานฉันท์ สามารถป้องกัน บรรเทา และแก้ไข ปัญหาที่สำคัญของ ชาติ ได้แก่ ปัญหา การก่อความไม่ สงบในพื้นที่ จังหวัดชายแดน	วิถฒนธรรม และ ความเชื่อของ ประชาชน ตลอด ทั้งอำนวยความสะดวก เป็นธรรมและ ความยุติธรรม โดย เน้นการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดความ สงบเรียบร้อย ความปลอดภัยใน ชีวิตและทรัพย์สิน สร้างความสมานฉันท์ และสันติสุขใน พื้นที่โดยเร็วที่สุด	อำนวยความสะดวก ยุติธรรม และ พัฒนาเศรษฐกิจใน พื้นที่ ซึ่งรวมถึง การจัดให้มีบริการ สาธารณะขั้นพื้นฐาน อย่างทั่วถึง โดยให้ ภารกิจต่าง ๆ มีความสอดคล้อง กับลักษณะเฉพาะ ของพื้นที่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และ ความเชื่อของ ประชาชน รวมทั้ง เน้นการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วน และมีมาตรการ อย่างมีประสิทธิภาพ	อำนวยความสะดวก ผู้กระทำผิดและเป็น ธรรม กำหนด จังหวัดชายแดน ภาคใต้เป็นเขต พัฒนาพิเศษที่มี การสนับสนุน แหล่งเงินทุน ดอกเบี้ยต่ำ สิทธิ พิเศษด้านภาษี และอุตสาหกรรม ฮาลาล รวมทั้ง สนับสนุนให้เป็น เขตพัฒนาพิเศษที่ มีความยืดหยุ่น และหลากหลาย ทางศาสนาและ วัฒนธรรม	ยุติธรรมกับ ผู้กระทำผิดและเป็น เคร่งครัดและเป็น ธรรม กำหนด จังหวัดชายแดน ภาคใต้เป็นเขต พัฒนาพิเศษที่มี การสนับสนุน แหล่งเงินทุน ดอกเบี้ยต่ำ สิทธิ พิเศษด้านภาษี และอุตสาหกรรม ฮาลาล รวมทั้ง สนับสนุนให้เป็น เขตพัฒนาพิเศษที่ มีความยืดหยุ่น และหลากหลาย ทางศาสนาและ วัฒนธรรม	เข้าถึง พัฒนา” เป็นหลักปฏิบัติ แนวทางการ ส่งเสริมความ ร่วมมือในทุกภาค ส่วนกับประชาชน ในพื้นที่ อำนวย ความยุติธรรม อย่างทั่วถึง เพิ่ม โอกาสทาง การศึกษาและ คุณภาพชีวิต สร้าง โอกาสและความ เสมอภาค พัฒนา เศรษฐกิจและ สังคมในพื้นที่ เคารพอัตลักษณ์ ขนบธรรมเนียม	นิติธรรมและหลัก สิทธิมนุษยชนโดย ไม่เลือกปฏิบัติ ควบคู่กับการ พัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมที่ สอดคล้องกับ ความต้องการของ ประชาชนในพื้นที่ ซึ่งเป็นพหุสังคม ขจัดการฉวย โอกาสก่อความ รุนแรงแทรกซ้อน เพื่อซ้ำเติมปัญหา ไม่ว่าจากผู้มี อิทธิพลในท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ฝ่าย บ้านเมือง ทั้งจะ เพิ่มระดับ

ตาราง ๒-๘ เปรียบเทียบนโยบายคณะรัฐมนตรีในสมัยของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแต่ละท่านที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐-ปัจจุบัน (ต่อ)

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี	พตท. ทักษิณ ชินวัตร ๑ นายกรัฐมนตรี	พตท. ทักษิณ ชินวัตร ๒ นายกรัฐมนตรี	พลอ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี ภาคใต้ โดยน้อม นำแนวทาง พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และ ปัญหาภัยคุกคาม ในรูปแบบใหม่ที่ เกี่ยวข้องกับ สิ่งแวดล้อมเฉพาะ ของพื้นที่ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ของประชาชน ตลอดจนร่วมมือ กับนานาประเทศ โดยเฉพาะประเทศ เพื่อนบ้านในการ พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหา อาชญากรรมข้าม	นายสมคิด สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี	นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรี เพื่อให้เกิดความ สงบเรียบร้อย ความสมานฉันท์ และสันติสุขใน พื้นที่โดยเร็วที่สุด	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ประเพณีท้องถิ่น ส่งเสริมการ กระจายอำนาจ การปกครองส่วน ท้องถิ่นในรูปแบบ ที่สอดคล้องกับ ลักษณะพื้นที่โดย ไม่ขัดกับ รัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ จะมีการบูรณาการ การบริหารจัดการ ทุกภาคส่วนให้มี เอกภาพทั้งใน ระดับนโยบายและ ระดับปฏิบัติการ รวมทั้งปรับปรุง พัฒนากฎหมาย และระเบียบที่ เกี่ยวข้องให้	พลอ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ปฏิสัมพันธ์กับ ต่างประเทศ และ องค์การระหว่าง ประเทศที่อาจช่วย คลี่คลายปัญหาได้
--------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------------	---	-----------------------------------	--	--	---	---

ตาราง ๒-๘ เปรียบเทียบนโยบายคณะรัฐมนตรีในสมัยของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแต่ละท่านที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐-ปัจจุบัน (ต่อ)

นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี	พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ๑ นายกรัฐมนตรี	พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร ๒ นายกรัฐมนตรี	พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี	นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี	นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรี	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี	นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี	พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี
	ชาติ และการก่อ ความไม่สงบ บริเวณชายแดน	แรงงานต่างด้าว ผิดกฎหมาย การค้าสิ่งของผิด กฎหมาย การค้า มนุษย์ และการ กระทำอันเป็นโจร สลัด					สอดคล้อง ทั้งสมัย กับสภาพความ เป็นจริงของปัญหา ที่เกิดขึ้น ตลอดจน เยียวยาผู้ได้รับ ผลกระทบจาก ความไม่สงบอย่าง เป็นธรรม	

ที่มา : นโยบายรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ – ปัจจุบัน

วิเคราะห์นโยบายรัฐบาลตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ – ปัจจุบัน

จากตารางคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ที่เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ – ปัจจุบัน จะเห็นว่า คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ที่แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๐ ดังกล่าว ยังไม่ปรากฏถ้อยคำว่า “จังหวัดชายแดนภาคใต้” ในคำแถลง นโยบาย โดยส่วนใหญ่เป็นการแถลงนโยบายที่กล่าวถึงภาพรวมหลักในแต่ละนโยบายตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ อาจเนื่องด้วยสถานการณ์ความไม่สงบของจังหวัดชายแดนภาคใต้ในขณะนั้นยังอยู่ในภาวะที่ไม่รุนแรง และไม่มี ความขัดแย้งที่รุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สำนักกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการ วุฒิสภา, ๒๕๕๖, น.๕)

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ในการแถลงนโยบายดังกล่าวยังไม่ปรากฏถ้อยคำว่า “จังหวัดชายแดนภาคใต้” ในคำแถลงนโยบาย โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นการแถลงนโยบายที่กล่าวถึงภาพรวมหลักในแต่ละนโยบายตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เช่นเดียวกับคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี อาจเนื่องด้วยสถานการณ์ความไม่สงบของจังหวัดชายแดนภาคใต้ในขณะนั้นยังอยู่ในภาวะที่ไม่รุนแรงและไม่มี ความขัดแย้งที่รุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สำนักกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการ วุฒิสภา, ๒๕๕๖, น.๕)

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี (สมัยที่ ๒) แถลงต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๘ ตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ในการแถลงนโยบายดังกล่าวได้เริ่มปรากฏถ้อยคำว่า “จังหวัดชายแดนภาคใต้” ในคำแถลงนโยบาย ข้อ ๘ ว่าด้วยนโยบายรักษาความมั่นคงของรัฐ ได้ระบุว่า รัฐบาลจะแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยระดมทรัพยากรและปรับปรุงการบริหารจัดการทั้งปวงตามหลักการเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ขึ้นในพื้นที่โดยเร็วที่สุด รวมทั้งมุ่งส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ในพื้นที่อย่างยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การสร้างความสมานฉันท์ ทั้งในระดับชาติและในระดับพื้นที่ การอำนวยความสะดวกและความยุติธรรม การขจัดอิทธิพล อำนาจมืด การประพฤติดุจริต ผิดกฎหมายของเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเฉียบขาด ควบคู่ไปกับการจัดการความยากจน การพัฒนาการศึกษาและ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชน ตลอดจนร่วมมือกับนานาประเทศ โดยเฉพาะเพื่อนบ้าน ในการพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา อาชญากรรมข้ามชาติ และการก่อความไม่สงบบริเวณชายแดน อย่างไรก็ตาม ในคำแถลงนโยบายดังกล่าวนี้เป็นการแถลงนโยบายต่อรัฐสภาภายหลังเหตุการณ์ เมื่อวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๗ คือเหตุการณ์ปล้นปืนจากกองพันพัฒนาที่ ๔

ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์อันเป็นเหตุการณ์หนึ่งที่หลายฝ่ายเชื่อว่าอาจเป็นจุดเริ่มต้นของความรุนแรงที่ยืดเยื้อยาวนานและ เกิดความสูญเสียต่อประเทศชาติและประชาชน (สำนักกรรมการธิการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๖, น.๖)

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภา นิติบัญญัติแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๘ ในการแถลงนโยบายดังกล่าวได้กำหนดการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้ใน “นโยบายการรักษาความมั่นคงของรัฐ” โดยกำหนดเป็นนโยบายย่อยลำดับที่ ๑ ซึ่งเป็น การส่งเสริมการผนีกกำลังระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคสังคม และภาควิชาการ เพื่อการป้องกันประเทศอย่างต่อเนื่องในยามปกติและนำไปสู่การระดมสรรพกำลังเพื่อยกระดับขีดความสามารถของกองทัพให้เพียงพอ และทันเวลาในยามไม่ปกติ ทั้งนี้ ในยามปกติรัฐบาลจะเสริมสร้างและใช้ศักยภาพของกองทัพสนับสนุนการพัฒนาพลังอำนาจของชาติทุกด้าน เพื่อให้ประเทศมีความมั่นคงและมั่งคั่งภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความสมานฉันท์ สามารถป้องกัน บรรเทา และแก้ไขปัญหาที่สำคัญของชาติ ได้แก่ ปัญหาการก่อความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยน้อมนำแนวทางพระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” และปัญหาภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ผู้ประสบภัยพิบัติ การก่อการร้าย รวมทั้งอาชญากรรมภายในประเทศและที่มีลักษณะข้ามชาติประเภทต่าง ๆ ซึ่งรวมไปถึงยาเสพติด ผู้หลบหนีเข้าเมือง แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย การค้าสิ่งของผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์ และการกระทำอันเป็นโจรสลัด (สำนักกรรมการธิการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๖, น.๖)

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา ตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ในการแถลงนโยบายดังกล่าวได้กำหนดนโยบาย “การแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ไว้ในนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก ซึ่งมีทั้งหมด ๑๕ นโยบาย โดยนโยบายการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกกำหนดไว้ในลำดับที่ ๒ และเป็นการน้อมนำแนวทางพระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาดำเนินการกิจในด้านความมั่นคงและ ด้านการพัฒนา โดยให้มีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อ ของประชาชน ตลอดจนทั้งอำนาจความเป็นธรรมและความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สร้างความสมานฉันท์และสันติสุขในพื้นที่ โดยเร็วที่สุด (สำนักกรรมการธิการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๖, น.๗)

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา ตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ในการแถลงนโยบาย

ดังกล่าว ได้กำหนดนโยบาย “การแก้ไขความไม่สงบ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ไว้ในนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก ซึ่งมีทั้งหมด ๑๖ นโยบาย โดยนโยบายการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ถูกกำหนดไว้ในลำดับที่ ๒ ซึ่งได้น้อมนำแนวทางพระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาดำเนินการกิจด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ด้านการพัฒนาเพื่อปรับปรุงส่งเสริมธรรมาภิบาล รวมถึงการอำนวยความสะดวกและเป็นธรรม และความยุติธรรม ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการจัดให้มีบริการสาธารณะขั้นพื้นฐาน อย่างทั่วถึง โดยให้ภารกิจต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับลักษณะของพื้นที่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อ(สำนักกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๖, น.๗)

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภาตาม แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ ในการแถลงนโยบายดังกล่าว ได้กำหนดนโยบาย “การแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้” ไว้ในนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก ซึ่งมีทั้งหมด ๔ นโยบาย โดยนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้กำหนดไว้ในนโยบาย ลำดับที่ ๑ การสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นเศรษฐกิจในภาพรวม เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ภาคประชาชนและเอกชนในการลงทุนและการบริโภค โดยนโยบายที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นนโยบายย่อย ในลำดับที่ ๒ ซึ่งรายละเอียดจะเป็นการจัดให้มีสำนักงานบริหารราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นองค์กรถาวรเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ชายแดนภาคใต้ โดยยึดมั่นหลักการสร้างความสมานฉันท์แนวทาง “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ใช้กระบวนการยุติธรรมกับผู้กระทำผิดอย่างเคร่งครัด และเป็นธรรม กำหนดจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นเขตพัฒนาพิเศษที่มีการสนับสนุนแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ สิทธิพิเศษด้านภาษี และอุตสาหกรรมฮาลาล รวมทั้งสนับสนุนให้เป็นเขตพัฒนาพิเศษที่มีความยืดหยุ่น และหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรม (สำนักกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, ๒๕๕๖, น.๘)

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา ตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ในการแถลงนโยบายดังกล่าวได้กำหนดนโยบาย “การแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้” ไว้ในนโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก ซึ่งมีทั้งหมด ๑๖ ข้อ โดยข้อที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้กำหนดไว้ในลำดับที่ ๕ เร่งนำ สันติสุขและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนกลับมาสู่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควบคู่ไปกับการขจัดความยากจน ยาเสพติด และอิทธิพลอำนาจมืด โดยน้อมนำกระแสพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” เป็นหลักปฏิบัติในแนวทางสันติวิธี โดยเน้น

การส่งเสริมความร่วมมือในทุกภาคส่วนกับประชาชนในพื้นที่ อำนวยความยุติธรรมอย่างทั่วถึง เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและคุณภาพชีวิต สร้างโอกาสและความเสมอภาค พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ เคารพอัตลักษณ์ ขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่น ส่งเสริมการกระจายอำนาจการปกครอง ส่วนท้องถิ่นในรูปแบบที่สอดคล้องกับลักษณะพื้นที่ โดยไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ จะมีการบูรณาการการบริหารจัดการทุกภาคส่วนให้มีเอกภาพ ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ รวมทั้งปรับปรุง พัฒนากฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้อง ทันสมัยกับสภาพความเป็นจริงของปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบอย่างเป็นธรรม

อย่างไรก็ตามในสมัยรัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้มีการลงนามใน “ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติภาพ” ระหว่างรัฐบาลไทยและกลุ่ม BRN เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยมีรัฐบาลมาเลเซียเป็นผู้ประสานงานและมีการพูดคุยอย่างเป็นทางการจำนวน ๓ ครั้ง แต่กระบวนการเจรจาในรัฐบาลนี้ได้หยุดชะงักลงเพราะสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง อย่างไรก็ตาม นโยบายการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไม่ได้ระบุถึงการพูดคุยสันติสุขกับกลุ่มผู้เห็นต่างจากรัฐอย่างชัดเจน ทั้ง ๆ ที่มีการริเริ่มกระบวนการพูดคุยอย่างเปิดเผยและเป็นทางการในรัฐบาลนี้ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๗ ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) และมีเนื้อหาระบุถึงการสร้างสถานะแวดล้อมที่เหมาะสมและเอื้อต่อการพูดคุยกับผู้เห็นต่างจากรัฐ ในการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งนั้น มีผลบังคับใช้หลังรัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร แลลงนโยบาย

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๗ ในการแถลงนโยบายดังกล่าว ได้กำหนดการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไว้ใน “นโยบายการรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ” โดยกำหนดเป็นนโยบายย่อยลำดับที่ ๒ เรื่องแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยนำยุทธศาสตร์เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา มาใช้ตามแนวทางกลยุธยมิตรแบบสันติวิธี ส่งเสริมการพูดคุยสันติสุขกับผู้มีความคิดเห็นต่างจากรัฐ สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชน โดยไม่เลือกปฏิบัติควบคู่กับ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็น พหุสังคม ขจัดการฉวยโอกาสก่อความรุนแรงแทรกซ้อนเพื่อซ้ำเติมปัญหาไม่ว่าจากผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง ทั้งจะเพิ่มระดับปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศที่อาจช่วยคลี่คลายปัญหาได้ อย่างไรก็ตาม นโยบายของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์

จันทร์ โอชา ที่ได้แถลงนโยบายรัฐบาลดังกล่าวข้างต้น ได้เขียนเรื่องการพูดคุยสันติสุขเอาไว้ ตอนหนึ่งว่า “ส่งเสริมการพูดคุยสันติสุขกับผู้ที่มีความคิดเห็นต่างจากรัฐ” ซึ่งถือเป็นการเขียนนโยบายการพูดคุยสันติสุขเอาไว้อย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกและได้ดำเนินงานสานต่อการพูดคุยสันติสุขต่อจากรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อีกข้อความหนึ่งคือ “จัดการฉวยโอกาสก่อความรุนแรงแทรกซ้อนเพื่อซ้ำเติมปัญหาไม่ว่าจากผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง” ถือว่าตรงกับแนวคิดของฝ่ายทหารที่มองว่าสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้มีสาเหตุหลักมาจากความต้องการแบ่งแยกดินแดนอย่างเดียว แต่มีปมเหตุจากภัยแทรกซ้อน อิทธิพลท้องถิ่นด้วย

นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒

๑. กรอบแนวคิดของนโยบาย

เพื่อให้นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระยะต่อไป มีทิศทางชัดเจนและ ต่อเนื่องจากนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๗ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการรองรับอย่างเหมาะสม รวมถึงยึดหลักยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" และ "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" จึงกำหนด กรอบแนวคิดของนโยบาย ดังนี้

๓.๑ การยึดมั่นในหลักการแก้ไขปัญหา โดยใช้แนวทางสันติวิธี ด้วยการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งจากการใช้แนวทางรุนแรงมาเลือกใช้แนวทางสันติวิธี

๓.๒ การใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

๓.๓ การบริหารจัดการบนพื้นฐานของสังคมพหุวัฒนธรรมในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่

๓.๔ การยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ นิติธรรม ตระหนักและเคารพในกติการะหว่างประเทศ

๒. วิสัยทัศน์

"สังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย ปราศจากเงื่อนไขความรุนแรง วิถีชีวิตของทุกคนได้รับการปกป้อง พัฒนาคบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม และมีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืน"

๓. วัตถุประสงค์

เพื่อให้การแก้ไขปัญหา มีความสอดคล้องและตรงกับสภาพปัญหา กรอบแนวคิด และวิสัยทัศน์ จึงได้กำหนด วัตถุประสงค์ของนโยบาย รวม ๖ ข้อ ดังนี้

๓.๑ เพื่อให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัยสงบสันติ มีความไว้เนื้อเชื่อใจต่อกัน ปราศจากเงื่อนงำ ที่เอื้อต่อการใช้ความรุนแรงจากทุกฝ่าย

๓.๒ เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในพื้นที่ ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๓.๓ เพื่อให้สังคมไทย และสังคมในพื้นที่ ยอมรับและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคม พหุวัฒนธรรม และรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๓.๔ เพื่อพัฒนาศักยภาพของคน สังคม และเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความเสมอภาคและเป็นธรรมในสังคมอย่างทั่วถึง ให้เป็นพื้นที่ที่น่าอยู่ น่าท่องเที่ยว และน่าลงทุน

๓.๕ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและหลักประกันความต่อเนื่องของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ และเตรียมความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสวงหาทางออก จากความขัดแย้ง

๓.๖ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ต่อสังคม ทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ ให้เกิดการสนับสนุนและมีบทบาทเกื้อกูลการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๔. นโยบาย

๔.๑ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ เพื่อให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัยสงบสันติ มีความไว้เนื้อเชื่อใจต่อกัน ปราศจากเงื่อนงำที่เอื้อต่อการใช้ความรุนแรงจากทุกฝ่าย โดย

๔.๑.๑ เสริมสร้างศักยภาพ ชีตความสามารถ และประสิทธิภาพการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยแทรกซ้อน เช่น ยาเสพติด ธุรกิจผิดกฎหมาย กลุ่มอิทธิพลในพื้นที่ ตลอดจน ให้มีพื้นที่ ปลอดภัย ลดพื้นที่เขตอิทธิพลของกลุ่มผู้ก่อความรุนแรง โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชน และหมู่บ้าน มีการคุ้มครองความปลอดภัย และเฝ้าระวังอันตรายของประชาชนต่อเป้าหมายอ่อนแอ และชุมชนเสี่ยง

๔.๑.๒ พัฒนาประสิทธิภาพงานการข่าวภาคประชาชน มุ่งเน้นการรวบรวมข้อมูล และการพิสูจน์ทราบ ประเด็นปัญหาที่ยังก่อให้เกิดเงื่อนไขทางลบในพื้นที่ โดยเน้นฐานการข่าวจากแหล่งงานมวลชน งานการข่าวเชิงป้องกัน เพิ่มประสิทธิภาพการกระจายข้อมูลการข่าวไปยังหน่วยที่เกี่ยวข้อง และประชาชน ในทุกระดับได้อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์

๔.๑.๓ เสริมสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือระหว่างรัฐกับประชาชน โดยให้ความสำคัญกับการคัดเลือกและพัฒนาเจ้าหน้าที่รัฐทุกฝ่ายให้มีจิตสำนึก ทักษะดี บุคลิกภาพ พฤติกรรม ในเชิงสันติ เคารพสิทธิมนุษยชนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีกลไกร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน ในการติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐให้อยู่ในกรอบของกฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจ พัฒนาทักษะการเผชิญหน้ากับความขัดแย้ง และทักษะวัฒนธรรมให้กับเจ้าหน้าที่รัฐอย่างสม่ำเสมอ

๔.๑.๔ เสริมสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชนให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ในทุกมิติ โดยการอำนวยความสะดวกการยุติธรรม การบังคับใช้กฎหมายด้วยความเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ นำผู้กระทำผิดมาลงโทษโดยไม่มีเหตุละเว้น เพื่อขจัดเงื่อนไขความไม่ยุติธรรมทุกรูปแบบ พัฒนากฎหมาย ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายในพื้นที่ สนับสนุนให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม พัฒนาระบบงานยุติธรรมชุมชน และกระบวนการยุติธรรมทางเลือก เร่งรัดค้นหาความจริงในคดีหรือเหตุการณ์ที่เป็นข้อสงสัย ให้ได้ข้อยุติเป็นที่ยอมรับตามมาตรฐานสากล รวมทั้ง ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความตระหนักในการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน ประเพณี เคารพหลักนิติรัฐ นิติธรรม และหลักสิทธิมนุษยชนโดยเคร่งครัด

๔.๑.๕ ขจัดเงื่อนไขและสาเหตุที่ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่เกิดความรู้สึกแตกแยกหรือความไม่เท่าเทียม อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความรู้สึกละแวกและความสุข และมีศักดิ์ศรี

๔.๑.๖ สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการเยียวยาของภาครัฐให้ครอบคลุมทั่วถึงทุกกลุ่ม ทุกระดับ โดยพัฒนาระบบและปรับปรุงกระบวนการเยียวยา ให้เป็นไปด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ล่าช้า และมีระบบตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเยียวยา ป้องกันไม่ให้มีการแสวง และเอื้อประโยชน์ของการเยียวยาจากทุกฝ่าย รวมทั้ง ส่งเสริมกลุ่มสตรีและภาคประชาสังคม เข้ามามีบทบาทในกระบวนการเยียวยาผู้สูญเสีย และได้รับผลกระทบด้วย

๔.๒ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในพื้นที่ ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย

๔.๒.๑ สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม มีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหามากขึ้น โดยจัดให้มีกลไกการบริหารจัดการของรัฐที่มีศักยภาพ และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามา มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ และแผนงาน/โครงการ ภายใต้นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๔.๒.๒ สนับสนุนการเปิดพื้นที่ปลอดภัยในทุกระดับอย่างเป็นรูปธรรม ให้ประชาชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทุกกลุ่มทั้งในและนอกพื้นที่ ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีบนพื้นฐานของความไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในระดับที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงนโยบายและการปฏิบัติอย่างแท้จริง

๔.๒.๓ ส่งเสริม สนับสนุน และเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของสตรี เด็ก และเยาวชน ในทุกระดับให้มีความเข้มแข็ง ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่ทุกมิติอย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาการใช้ศักยภาพ ในเชิงสันติและสร้างสรรค์ ขับเคลื่อนการดำเนินงานเสริมสร้างสันติสุขในครอบครัว ชุมชน และสังคม บนพื้นฐาน ของหลักสิทธิเสรีภาพระหว่างหญิงและชาย ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยคำนึงถึง ความเหมาะสมของบริบทพื้นที่

๔.๓ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๓ เพื่อให้สังคมไทยและสังคมในพื้นที่ยอมรับและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกัน ภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรม และรับผิชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย

๔.๓.๑ ส่งเสริมคุณค่าและการยอมรับ การอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างมีเกียรติ ศักดิ์ศรี และเท่าเทียมกัน โดยเคารพคุณค่าของทุกศาสนา และชาติพันธุ์ ให้ความสำคัญกับภาษา วัฒนธรรม และการศึกษาของท้องถิ่น ปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเยาวชนตามหลักการที่ดั่งามของศาสนา

๔.๓.๒ ส่งเสริมกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้เจ้าหน้าที่ภาครัฐทุกฝ่าย เกิดความตระหนัก มีความเข้าใจลึกซึ้ง ยอมรับและเห็นในคุณค่าของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของประชาชน ในพื้นที่ รวมทั้งให้ยึดหลักธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงาน และคัดสรรข้าราชการที่มีความรู้ ความสามารถ เข้าใจ ในประเด็นศาสนา ภาษา และวัฒนธรรม ตลอดจน มีจิตอาสาพร้อมเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ และมีการจัดฝึกอบรม สร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง

๔.๓.๓ ส่งเสริมให้การดำเนินวิถีชีวิตและการปฏิบัติตามหลักศาสนาทุกศาสนา เป็นไปโดยไม่มีอุปสรรค โดยปรับทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง ปรับหลักกฎหมาย และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ให้เอื้อต่อเสรีภาพ การดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา ขจัดการเลือกปฏิบัติทางวัฒนธรรม

และทุกฝ่ายต้องศึกษา ทำความเข้าใจ และ ยอมรับในวิถีชีวิตและวัฒนธรรม เพื่อให้ประชาชนรู้สึกถึงการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย

๔.๓.๔ เสริมสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจระหว่างประชาชนกับประชาชน ทั้งในพื้นที่ และในสังคมไทย ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ พร้อมผนึกกำลังแก้ไขปัญหา ร่วมกัน โดยเปิดพื้นที่การสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริงในพื้นที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ บนความแตกต่างหลากหลาย โดยเฉพาะระหว่างเด็ก และเยาวชนต่างศาสนา

๔.๔ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๔ เพื่อพัฒนาศักยภาพของคน สังคม และเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดความเสมอภาคและเป็นธรรมในสังคมอย่างทั่วถึง ให้เป็นพื้นที่นำร่องนำร่องเที่ยว และนำลงทุน โดย

๔.๔.๑ พัฒนาศักยภาพของคนในสังคม โดยเร่งรัดการจัดการและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในทุกระดับ ให้สอดคล้องกับความต้องการ วิถีชีวิต วัฒนธรรมของพื้นที่อย่างแท้จริง เปิดโอกาสให้ผู้นำทางศาสนา ผู้ทรงคุณวุฒิ และทุกภาคส่วนในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการเสนอแนะการจัดการศึกษา ส่งเสริมพัฒนาความรู้ ทักษะอาชีพ และขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะทุนการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและความต้องการของประชาชน การรับรองสถานภาพที่มั่นคงของบุคลากรที่สำเร็จการศึกษา จากต่างประเทศ ตลอดจนพัฒนาศักยภาพแรงงานให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในพื้นที่ เพื่อเป็น โอกาสเชื่อมโยงกับการพัฒนาของประเทศเพื่อนบ้านในประชาคมอาเซียน

๔.๔.๒ เร่งรัดดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้ในทุกมิติ โดยเข้าถึงประชาชนและพื้นที่อย่างทั่วถึง เป็นธรรม เน้นกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของประชาชน และลักษณะภูมิสังคมเฉพาะ ของแต่ละพื้นที่ ตลอดจนส่งเสริมการกีฬา เสริมสร้างความสัมพันธ์ และความเข้าใจอันดีต่อกัน

๔.๔.๓ สร้างโอกาสในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการค้าชายแดน พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ ส่งเสริมฐานการเกษตรหลักที่มาจากชุมชน อาทิ ยางพารา การประมง เป็นต้น เพื่อให้เพียงพอในเชิงพาณิชย์ สนับสนุนอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่มีผลต่อการสร้างงาน สร้างรายได้ของประชาชน โครงการเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชน การกระจายอุตสาหกรรม การบริการ การท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาการว่างงาน รวมทั้ง การให้สิทธิพิเศษเพื่อสร้างแรงจูงใจในการลงทุน และส่งเสริมบทบาทธุรกิจเอกชนให้พร้อมรองรับการขยายตัวของประชาคมอาเซียน

๔.๔.๔ พัฒนาและส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยสนับสนุนและเพิ่มบทบาทของประชาชน ภาคประชาสังคม ชุมชน และองค์กรท้องถิ่น ในการคุ้มครองดูแล การจัดสรรและการฟื้นฟูทรัพยากร โดยเฉพาะ พื้นที่ประมงชายฝั่ง ป่าชายเลน ที่ราบลุ่ม และเขตป่า รวมทั้งการป้องกันกลุ่มผลประโยชน์ที่เข้ามาใช้ทรัพยากร อย่างไม่เป็นธรรม

๔.๔.๕ ส่งเสริมการเรียนภาษาไทย ภาษามลายู ภาษามลายูถิ่น ภาษาอาหรับ และภาษาต่างประเทศ ที่สำคัญ โดยดำเนินการในทุกระดับการศึกษา ให้เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ การสื่อสาร และโอกาสในการพัฒนา ทุกด้าน รวมทั้ง เป็นศักยภาพสำคัญ ในการเตรียมความพร้อมรองรับการติดต่อสื่อสาร และเชื่อมสัมพันธ์ ภายในประชาคมอาเซียน รวมถึงโลกอาหรับ

๔.๕ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๕ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและหลักประกันความต่อเนื่องของกระบวนการพูดคุย เพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ และเตรียมความพร้อมในการเข้ามา มีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง โดย

๔.๕.๑ ส่งเสริมกระบวนการพูดคุยระหว่างกลุ่มคนที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในเรื่องหลักการ เป้าหมาย และรูปแบบของการกระจายอำนาจที่เหมาะสม บนพื้นฐานความเป็น พหุสังคมของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภายใต้เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นไปตามหลักสากล ไม่เป็นเงื่อนไขไปสู่การแบ่งแยกดินแดน โดยเปิดพื้นที่และสร้างสภาวะแวดล้อมที่มีความเชื่อมั่น เพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในเสรีภาพต่อการแสดงความคิดเห็น และพูดคุยของทุกกลุ่มอย่างรอบด้าน สะท้อนถึงข้อกังวลของประชาชนทุกชาติพันธุ์และศาสนา

๔.๕.๒ ส่งเสริมความต่อเนื่องของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ กับบุคคลที่มีความเห็นและอุดมการณ์ต่างจากรัฐ ให้มีเอกภาพและสร้างหลักประกันความปลอดภัยในการเข้ามา มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มในกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมี การดำเนินการตามแผนขับเคลื่อนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๕.๓ เสริมสร้างความพร้อมและความเข้าใจของทุกภาคส่วนในกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐ สื่อมวลชน และประชาชน ทั้งในและนอกพื้นที่ ให้มีความรู้ ความเข้าใจต่อการพัฒนาการของสถานการณ์ที่เป็นจริงของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่อง

๔.๖ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๖ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นต่อสังคม ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้เกิดการสนับสนุน และมีบทบาทเกื้อกูลการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดย

๔.๖.๑ พัฒนากลไก รูปแบบการสื่อสาร และบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยการใช้งานประชาสัมพันธ์ การปฏิบัติการข่าวสาร การสื่อสารเชิงกลยุทธ์ สื่อทางเลือก และมวลชนสัมพันธ์ ผ่านสื่อภาครัฐและภาคเอกชน เครือข่ายสังคมออนไลน์ สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ตลอดจนเวทีสาธารณะ ในการเผยแพร่การจัดการกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งให้ข้อเท็จจริงกับสังคม ทั้งในและนอกพื้นที่ที่ได้เข้าใจ และมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ต่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

๔.๖.๒ เสริมสร้างความเข้าใจอันดี ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน องค์การระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการขยายผลการดำเนินการตามนโยบายของรัฐ ข้อเท็จจริงในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และความเท่าเทียมของประชาชน ทุกชาติพันธุ์ เพื่อผนึกความสัมพันธไมตรีในการสนับสนุนและเกื้อกูลการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๕. การบริหารจัดการ

เพื่อให้การบริหารนโยบาย และการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ บังเกิดผลตามวัตถุประสงค์นโยบาย อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเป็นรูปธรรม จึงให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเป็นลำดับแรก ดังนี้

๕.๑ จัดให้มีการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยมีการจัดทำยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการรองรับนโยบายที่สอดคล้องและสนับสนุนไปในทิศทางเดียวกัน มีกลไกการดำเนินงานที่มีเอกภาพ และบูรณาการ การทำงานร่วมกัน ทั้งในระดับนโยบาย ระดับการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และระดับปฏิบัติ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ชัดเจน มีระบบบริหารจัดการ บูรณาการแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ และสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม ของประชาชน รวมทั้ง มีการพัฒนาระบบติดตามประเมินผลนโยบายยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการทุกระดับที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง และมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน

๕.๒ มีการดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐ และข้าราชการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความเข้าใจที่ตรงกันในกรอบแนวคิด ทิศทางการแก้ไข

ปัญหาของนโยบาย มีจิตสำนึกในการบูรณาการการทำงานร่วมกัน และตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างเป็นเอกภาพ

๕.๓ เสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายที่ครอบคลุมพื้นที่ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการให้ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ภาคเอกชน เครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งในพื้นที่ นอกพื้นที่ และสังคมโลก โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน ประชาคมอาเซียน และ โลกมุสลิม เข้ามามีส่วนร่วม เป็นเครือข่ายขยายผลจากนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีช่องทางร้องเรียน ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐ รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหา กับภาครัฐ พร้อมไปกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ และการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่

๖. ปัจจัยความสำเร็จ

๖.๑ มีการให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นวาระแห่งชาติ โดยมีการสนับสนุนการดำเนินการจากรัฐบาล ทั้งในเรื่องกลไกการบริหาร แผนงาน/โครงการ และงบประมาณที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง มีความมั่นใจ มีเอกภาพทางความคิด ทิศทาง แนวทาง และการบริหารจัดการ พร้อมผนึกกำลังร่วมกัน ในการแก้ไขปัญหาตามนโยบาย

๖.๒ ทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้การยอมรับ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาตามนโยบาย เพื่อเป็นหลักประกันในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ในลักษณะของภาคีเครือข่าย ทั้งในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และระดับปฏิบัติอย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับประเด็น ปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

๖.๓ มีการประยุกต์ใช้งานการศึกษาวิจัยทางวิชาการประกอบการดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ตามนโยบาย เพื่อเป็นพลังสนับสนุนการจัดทำ การประเมินนโยบาย และการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ และระดับปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

องค์กรภาคประชาสังคมในประเทศไทยโดยสังเขป

๑. พัฒนาการของภาคประชาสังคมจากอดีตถึงปัจจุบัน

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๔๐ การเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจไทยได้ส่งผลให้สภาพแวดล้อมของสังคมโดยรวม มีความเหมาะสม ต่อการบ่มเพาะให้เกิดองค์กรพัฒนาเอกชนหรือ Non-Governmental Organizations (NGOs) ที่หลากหลาย ทำให้จำนวนองค์กร

พัฒนาเอกชนที่ปฏิบัติงานในประเทศไทยได้ขยายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วง พ.ศ. ๒๕๒๑ – ๒๕๓๒ ในปี พ.ศ. ๒๕๓๒ มีองค์กรพัฒนาเอกชนที่จดทะเบียนทั้งสิ้น ๑๒,๐๐๐ องค์กร โดยร้อยละ ๔๔ ขององค์กรดังกล่าวเน้นการทำงานเพื่อการพัฒนาและการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน (องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา, ๒๕๔๕. Towards Asia's Sustainable Development: The Role of Social Protection. ชุดเศรษฐกิจเกิดใหม่และเศรษฐกิจเปลี่ยนผ่าน. กรุงเทพฯ, หน้า ๑๓๕)

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนพัฒนาชนบท (NGO Committee on Rural Development: NGO-CORD) คณะกรรมการดังกล่าวทำหน้าที่ประสานงานระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานในเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาโดยเฉพาะสมาชิกจำนวนมากของ NGO-CORD ในขณะนั้น เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ไม่ได้จดทะเบียนอย่างเป็นทางการและไม่เคยทำงานร่วมกับหน่วยงานในภาครัฐอย่างเป็นทางการ เป็นราว อย่างไรก็ตาม NGO-CORD ก็ยังทำหน้าที่เป็นกระบอกเสียงให้แก่องค์กรพัฒนาเอกชนร่วม ๒๐๐ แห่ง โดยแบ่งประเภทของสมาชิกออกตามภาคส่วนที่แต่ละหน่วยงานให้ความสนใจเป็นพิเศษ และประกอบด้วยคณะกรรมการย่อยที่มีการแบ่งประเภทตามพื้นที่ ในปัจจุบัน NGO-CORD ยังเป็นพันธมิตรที่ดีขององค์กรพัฒนาเอกชนต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย แต่ได้หยุดทำหน้าที่ผู้ประสานงานในส่วนกลางระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ ทั่วประเทศแล้ว

พลวัตของภาคประชาสังคมในประเทศไทยนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปพอสมควรในช่วง พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๔๒ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากพัฒนาการทางเศรษฐกิจของประเทศในช่วงเวลาดังกล่าว รายงานฉบับหนึ่งของ Pednekar (S. Pednekar, ๒๕๓๘. องค์กรพัฒนาเอกชนและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในผืนแผ่นดินใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. กรุงเทพฯ) ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ ระหว่างการเคลื่อนไหวทางสังคมในเชิงต่อต้านรัฐบาล (Social Protest Movement) กับความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ เมื่อเศรษฐกิจของประเทศเติบโตได้รวดเร็วขึ้น การเคลื่อนไหวขององค์กรพัฒนาเอกชนก็เปลี่ยนจากที่เคยเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องการจัดสรรบริการทางสังคมและสาธารณูปโภคต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อประชาชน ไปเป็นการเคลื่อนไหวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งเน้นการจัดกิจกรรมรณรงค์เป็นหลัก ขณะเดียวกันพลวัตทางสังคมก็เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน เป็นการเปลี่ยนแปลงที่คู่ขนานไปกับภาวะที่ระบบเศรษฐกิจไทยหันไปพึ่งพาการส่งออกมากขึ้น ซึ่งส่งผลอย่างยิ่งต่อความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ระหว่างประชากรในเมืองและในชนบท องค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนมากที่เกิดขึ้นในช่วงนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชนบทโดยตรง โดยให้ความช่วยเหลือแก่ประชากรผู้ยากไร้และผู้ที่ยากจนในพื้นที่ที่ความเจริญเข้าไปไม่ถึง เพื่อช่วยบรรเทาปัญหาความยากจนของประชากรเหล่านั้น รวมทั้งเพื่อส่งเสริมให้พวกเขาสามารถประเมินความจำเป็นในชีวิต

เสียใหม่ รักษาวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชุมชนให้ดำรงต่อไปได้ และช่วยปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของประชากรในชนบทด้วย (มุลนิธิเอเชีย. 2548. Legal Literacy. กรุงเทพฯ. หน้า ๑๕๗) ขณะเดียวกัน ภาคประชาสังคมยังมีบทบาทสูงในการช่วยให้ประชากรในระดับล่างได้มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้นต่อการมีส่วนร่วมในนโยบายต่างๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเขาโดยตรง รวมทั้งช่วยให้เขาเหล่านั้นสามารถต่อต้านโครงการพัฒนาที่ได้รับการออกแบบโดยหน่วยงานจากส่วนกลาง โดยที่พวกเขาเองไม่มีส่วนรู้เห็น

ในปัจจุบันนั้น ภาคประชาสังคมของไทยเต็มไปด้วยความหลากหลาย และได้รับหลักประกันที่แข็งแกร่งจากรัฐธรรมนูญของราชอาณาจักรไทย ซึ่งมีบทบัญญัติว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของภาคประชาสังคมไว้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นบทบัญญัติว่าด้วยเสรีภาพในการแสดงออก หรือข้อกำหนดที่ทำให้ภาครัฐ ต้องทำการปรึกษาหารือกับประชาชนก่อนตัดสินใจดำเนินโครงการใหญ่ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของพวกเขา และบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ฯลฯ คำว่า "ประชาสังคม" ในบริบทแบบไทย ๆ นั้น หมายรวมถึงการรวมตัวกันของพลเมืองเพื่อเคลื่อนไหวทั้งในประเด็นที่เกี่ยวกับการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ การที่กฎหมายเปิดโอกาสให้มีรูปแบบการจัดตั้งองค์กรกลางที่หลากหลาย ทำให้เป็นการยากที่จะแยกแยะระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนของไทยและต่างประเทศ เนื่องจากไม่มีกลไกเฉพาะในส่วนกลางที่บังคับให้องค์กรพัฒนาเอกชนต้องจดทะเบียนผ่านกลไกนั้น ๆ นอกจากนี้การแพร่หลายของอินเทอร์เน็ตทำให้องค์กรในภาคประชาสังคมของไทยมีความคล่องตัวมากขึ้น แต่ขนาดขององค์กรเล็กลง

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคม

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมและสื่อออนไลน์มีบทบาทที่แข็งขันตลอดประวัติศาสตร์การเมืองไทย อย่างไรก็ดี ความสัมพันธ์ระหว่างภาคประชาสังคมและการเมืองยังคงเป็นไปในลักษณะที่ไม่ราบรื่นเท่าที่ควร ในขณะที่ภาคประชาสังคมของประเทศไทยมีความหลากหลายและมีการปฏิบัติงานในหลายสาขาผ่านกลไกหลายต่อหลายประเภท ยังมีบางส่วนของภาคประชาสังคมไทยที่มีแนวคิดแบบพวกหัวรุนแรง และมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองในเชิงต่อต้านอำนาจรัฐ

รายงานเกี่ยวกับภาคประชาสังคมไทยที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ชี้ให้เห็นถึงข้อสงสัยที่ว่า “องค์กรภาคประชาสังคมบางแห่งใช้สถานะขององค์กร ที่ไม่แสวงหากำไรเป็นเครื่องบังหน้าสำหรับการจัดกิจกรรมทางการเมืองได้ดิน” (อ. พงศาพิชญ์ และ น. กัทลีระคะพันธุ์. ๒๕๓๗). Philanthropy, NGO Activities and Corporate Funding in Thailand. กรุงเทพฯ. หน้า ๕๕-๕๖.) ซึ่งเป็นข้อสงสัยที่มีอยู่ค่อนข้างแพร่หลาย รายงานฉบับดังกล่าวยังระบุอีกด้วยว่า “มีการมองว่าองค์กรภาคประชาสังคมในขณะนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรในระดับรากหญ้าและองค์กรที่รณรงค์เป็น

เป้าหมายหลัก มักจะมีความคิดเห็น สอดคล้องกับอุดมการณ์ทางการเมืองบางอุดมการณ์ที่ไม่เป็นมิตรกับรัฐบาล” ในขณะเดียวกัน การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ก็ทำให้องค์กรพัฒนาเอกชนที่เคยมุ่งเน้นการทำงานเพื่อการพัฒนาต้องถอนตัวออกไปจากประเทศ หรือลดจำนวนลง หรือเปลี่ยนเป้าหมายในการดำเนินงานไปยังเรื่องอื่นๆ เป็นผลให้องค์กรภาคประชาสังคมที่ยังหลงเหลืออยู่ไม่ค่อยมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับภาครัฐและหน่วยงานผู้บริจาคสักเท่าไร รวมทั้งกลายเป็นองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องน้อยลงในเครือข่าย 'การพัฒนา' ที่เป็นทางการในระดับชาติ หรือในองค์กรใหญ่ ๆ ที่เป็นฐานให้แก่องค์กรย่อยอื่นๆ ด้วย

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ บริบทหนึ่งของการศึกษาพูดถึงประเทศไทยในการศึกษาระดับภูมิภาคฉบับหนึ่ง ได้พยายามที่จะอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมจากมุมมองของพัฒนาการด้านประชาธิปไตย แม้การรายงานข่าวโดยทั่วไปของสื่อจะแสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในภาคประชาสังคมและความไว้วางใจในสถาบันของรัฐนั้นจะเป็นไปในเชิงลบ แต่การศึกษาครั้งนี้กลับพบว่า การมีส่วนร่วมในภาคประชาสังคมนั้นเป็นไปในลักษณะที่ "สนับสนุนการจรรงรักภักดีต่อสถาบันทางการเมืองและสังคมที่สำคัญที่สุดของประเทศ" (R. Albritton and T. Bureekul, ๒๕๔๕ . Civil Society and the Consolidation of Democracy in Thailand. การสำรวจโดยบารอมิเตอร์เอเชีย, ไทยเป. หน้า ๑๘) การศึกษาชิ้นนี้ตั้งข้อสังเกตว่าผลลัพธ์ดังกล่าวนี้จะเห็นได้ชัดขึ้นในหมู่ประชากรในชนบทที่มีอายุมากและมีสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แม้ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาสังคมในประเทศไทยจะไม่ค่อยราบรื่นเท่าไรนัก แต่การมีส่วนร่วมในองค์กรภาคประชาสังคมในทุกระดับของสังคมก็มีส่วนช่วยให้ประชาชนมีโอกาสมากขึ้นที่จะมีสิทธิ มีเสียงในการดำเนินนโยบายของรัฐ และการตัดสินใจที่จะส่งผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของพวกเขาโดยตรง อย่างไรก็ตาม การศึกษาดังกล่าวไม่พบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างพลวัตนี้กับการจรรโลงประชาธิปไตยในประเทศไทย อาจเป็นเพราะว่าภาคประชาสังคมไทยยังอยู่ในระหว่างการค้นหาบทบาทที่ชัดเจนของคนในระบบการเมืองก็เป็นได้

๓. กรอบของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาคประชาสังคม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิของพลเมืองไทยอยู่หลายประการ รวมทั้งกำหนดหน้าที่ของรัฐบาลในอันที่จะปกป้องสิทธิดังกล่าวไว้ ส่งผลให้มาตรฐานของการจัดการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนโดยภาครัฐเกี่ยวกับโครงการต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นต้องถูกยกระดับให้สูงขึ้นตามไปด้วย หมวดที่ ๓ ของรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีชื่อว่า "สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย" โดยส่วนที่ ๑๐ ของหมวดดังกล่าวประกอบด้วยบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิในข่าวสารและการร้องเรียนของประชาชน ผลลัพธ์ของบทบัญญัติเหล่านี้ ทำให้รัฐบาล

จกต้องทำการปรึกษาหารือกับประชาชนอย่างทั่วถึงและในระดับสูงสุด โดยเฉพาะในกรณีโครงการของภาครัฐนั้น "อาจมีผลกระทบต่อส่วนได้ ส่วนเสียสำคัญของประชาชน ให้รัฐจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึงก่อนดำเนินการ" (มาตรา ๕๗) ขณะที่ส่วนที่ ๑๑ ของบทเดียวกันนั้นว่าด้วยเสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม และส่วนที่ ๑๒ ว่าด้วยสิทธิอันหลากหลายของชุมชน

โดยทั่วไปแล้ว ไม่มีหน่วยงานกลางใดในภาครัฐที่รับผิดชอบดูแลเรื่องการจัดทะเบียนขององค์กรพัฒนาเอกชนทั้งที่มีสัญชาติไทยและที่เป็นต่างชาติ แต่การจัดทะเบียนดังกล่าวเป็นการทำผ่านหน่วยงานของรัฐหลาย ๆ หน่วยงาน องค์กรภาคประชาสังคมในระดับท้องถิ่นส่วนมากเลือกที่จะไม่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการ (รัฐธรรมนูญของไทยมิได้กำหนดให้้องค์กรภาคประชาสังคมต้องมีการจดทะเบียน) อย่างไรก็ตาม มีองค์กรภาคประชาสังคมไทยหลายประเภทที่มีลักษณะเฉพาะทางกฎหมาย เช่น องค์กรภาคประชาสังคมที่เรียกว่าสมาคมจะต้องมีการจดทะเบียนในระดับจังหวัดหรือกับส่วนกลาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่สมาคมประกอบ โดยการปฏิบัติหน้าที่ของสมาคมต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของสมาชิก ส่วนองค์กรที่เรียกว่ามูลนิธินั้นจะต้องมีกองทุนขั้นต่ำ ๒๐๐,๐๐๐ บาท ต้องไม่มีบทบาทหรือการเคลื่อนไหวทางการเมือง และจะต้องขึ้นทะเบียนกับกระทรวงวัฒนธรรม มีความร่วมมือกับกระทรวงมหาดไทยและกระทรวงแรงงาน และผ่านการตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจและหน่วยงานที่เกี่ยวกับความมั่นคง แต่กระบวนการที่วาก้อาจใช้เวลานานถึง ๖ เดือน จึงจะแล้วเสร็จ แม้จะน้อยมากที่การตรวจสอบดังกล่าวจะลงเอยด้วยการปฏิเสธการจัดตั้งของมูลนิธิใด ๆ ส่วนองค์กรต่างชาตินั้นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการต่างประเทศโดยตรง แต่ไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนในประเทศไทยหากพวกเขา ค้มีการจัดตั้งอย่างถูกต้องตามกฎหมายในประเทศอื่นๆ มาแล้ว อย่างไรก็ตาม โครงการที่องค์กรเหล่านี้จะจัดทำขึ้นในประเทศต้องได้รับการอนุมัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าโครงการที่ว่าเกี่ยวข้องกับประเด็นหรือพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวสูง

๔. การจัดหาเงินทุนขององค์กรภาคประชาสังคม

ในขณะที่สถานะของประเทศไทยเปลี่ยนไปสู่ประเทศ ซึ่งมีรายได้ระดับปานกลาง เงินทุนสำหรับองค์กรภาคประชาสังคมในท้องถิ่นที่มาจากผู้บริจาคในต่างประเทศก็เริ่มลดน้อยลงตามไปด้วย มูลนิธิฟอร์ดและธนาคารโลกเป็นองค์กรสองแห่งที่เหลืออยู่ที่ยังมีการจัดสรรเงินทุนให้แก่องค์กรภาคประชาสังคมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชุมชน แม้ว่าเงินทุนจากต่างประเทศได้ลดน้อยถอยลงตามลำดับ กองทุนต่างๆ ในประเทศที่เป็นแหล่งความช่วยเหลือประเภทเงินให้เปล่าต่าง ๆ ก็ยังไม่สามารถเข้ามาทดแทนเงินทุนส่วนที่หายไปได้อย่างยั่งยืนเท่าใดนักสถาบัน Synergos คือ องค์กรที่ไม่แสวงหากำไรของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีบทบาทใน

เรื่องการแก้ปัญหาความยากจนในแอฟริกาได้ระบุว่า อาจต้องใช้ เวลาอีกเนิ่นนานหลายปีกว่าที่มูลนิธิของไทยและหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ ประเภทเงินให้เปล่าส่วนใหญ่จะสามารถก้าวขึ้นมาทำหน้าที่ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรภาคประชาสังคมของไทยส่วนใหญ่ยังต้องพึ่งพาอาสาสมัคร สำหรับการดำเนินงานในแต่ละวัน รวมทั้งต้องพึ่งพาแหล่งเงินทุนในประเทศที่ไม่ใช่เงินให้เปล่าสำหรับการดำเนินโครงการต่างๆ ด้วย ตัวอย่างเช่น บางองค์กร ต้องพึ่งพาการส่งมอบบริการจากภาครัฐ ซึ่งมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยเป็นตัวอย่างหนึ่งขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีข้อตกลงกับหน่วยงานของภาครัฐว่าด้วยการให้บริการขั้นพื้นฐานแก่แรงงานข้ามชาติที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดน

นอกเหนือไปจากมูลนิธิระหว่างประเทศแล้ว ยังมีหน่วยงานของไทยจำนวนมากที่คอยจัดสรรเงินให้เปล่าแก่องค์กรภาคประชาสังคม ตัวอย่าง เช่น NGO-CORD ซึ่งได้รับงบประมาณในการจัดตั้งกองทุนพัฒนาท้องถิ่นไทย-แคนาดา (Local Development Assistance Program) อันเป็นโครงการที่รัฐบาลแคนาดาให้การสนับสนุนทางการเงิน และภายหลังได้กลายเป็นสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (Local Development Institute: LDI)

๕. ทำเนียบขององค์กรภาคประชาสังคม

โดยธรรมชาติแล้ว องค์กรภาคประชาสังคมในประเทศไทย ก่อนข้างจะกระจ่ายการดำเนินงานออกไปจากส่วนกลาง ทำให้ยังไม่มีฐานข้อมูลกลาง หรือการจัดทำนามสงเคราะห์สำหรับองค์กรภาคประชาสังคมอย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานบางหน่วยได้จัดทำระเบียบรายชื่อหรือทำเนียบขององค์กรพัฒนาเอกชนเฉพาะด้านไว้บ้าง เช่น ทำเนียบขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานเกี่ยวกับเรื่องชาติพันธุ์และการแก้ไขปัญหาของชนบนพื้นที่สูง ซึ่งศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนาแห่งคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นผู้รวบรวม (ค้นหารายชื่อในสารบบของศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์ฯ ได้ที่ www.cesd-thai.info/?M=NGO&lang=en)

ส่วนสถาบัน Synergos เองนั้น ก็ได้จัดทำแผนผังเงินทุนองค์กรภาคประชาสังคมไทยขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ แผนผังดังกล่าวแสดงชื่อองค์กรที่ระดมและกระจายเงินทุนและทรัพยากรในรูปแบบต่างๆ ให้แก่องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรภาคประชาสังคมอื่น ๆ โดยที่ไม่รวมองค์กรภาคประชาสังคมระหว่างประเทศที่มีสำนักงานในประเทศไทย

องค์กรภาคประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ

๑. ความชอบธรรม หลักประกันสันติภาพ และบทบาทที่ควรเป็น

องค์กรภาคประชาสังคม มีขีดความสามารถทั้งในการขยายความขัดแย้งและสนับสนุนกระบวนการแสวงหาทางออก และบทบาทอย่างหลังนี้เองที่แยกไม่ออกกับการเข้าไป

พัวพันกับความขัดแย้ง ผ่านพัฒนาการทางการเมืองและสังคมในระยะยาว ที่จำเป็นต้องวางรากฐานอยู่บนการสร้างวัฒนธรรมสันติภาพ ซึ่งเรื่องสำคัญคือ การทำให้ตัวแสดงสำคัญที่เป็นปฏิปักษ์ในความขัดแย้งเข้ามาพัวพันอยู่ในกระบวนการพูดคุยที่สามารถทำงานได้บนความแตกต่าง พัฒนาสิ่งที่สนใจพื้นฐานร่วมกัน ตลอดจนเปลี่ยนผ่านการรับรู้ที่ถูกบิดเบือนไปด้วยความกลัว ความเข้าใจผิด และความเกลียดชัง (Barnes, ๒๐๐๕: ๑๐-๑๑) ความสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้องค์กรภาคประชาสังคมมีความชอบธรรมอย่างยิ่งยวดในกระบวนการสันติภาพ ได้แก่ สัดส่วนของเหยื่อที่เกิดจากความโหดร้ายของสงครามนั้น มีพลเรือนที่ต้องรับเคราะห์หนักหนาสาหัสที่สุด ไม่ว่าจะความขัดแย้งนั้นๆ จะเป็นความขัดแย้งภายในหรือระหว่างประเทศ การรวมตัว จัดตั้ง และเคลื่อนไหวของผู้คนในสังคม เพื่อต่อต้านการใช้กำลังในฐานะที่เป็นวิธีการ จึงไม่เพียงแต่พอเข้าใจได้ หากแต่ชอบธรรมอย่างยิ่ง ผู้เชี่ยวชาญบางคนคาดคะเนว่ามากกว่าร้อยละ ๕๐ ของผู้บาดเจ็บล้มตาย (Casualties) ในสงครามนับตั้งแต่ ทศวรรษที่ ๑๙๕๐ เป็นต้นมาคือ พลเรือน ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากกว่ากองกำลังติดอาวุธของทุกฝ่าย ทั้งยังเป็นสัดส่วนที่ตรงกันข้ามกันอย่างสุดขั้วกับภาพของสงครามเมื่อต้นศตวรรษที่ ๒๐ สิ่งนี้เองที่ทำให้ แมรี คัลดอร์ (Mary Kaldor) ชี้ให้เห็นว่าเรากำลังเผชิญอยู่กับสิ่งที่เรียกว่า “สงครามใหม่ (New War)” (๒๐๐๖: ๑๐๗) ในขณะที่เมื่อปี ๒๔๔๔ เลขานุการสหประชาชาติได้หยิบยกความห่วงกังวลต่อความสูญเสียของพลเรือนที่ไม่ติดอาวุธ ในรายงานที่เสนอต่อคณะมนตรีความมั่นคง โดยระบุว่า มีพลเรือนที่ตกเป็นเหยื่อและเสียชีวิตจากความขัดแย้งภายในประเทศ ในทศวรรษที่ ๑๙๕๐ ถึงร้อยละ ๗๕ (UNSG, ๒๐๐๑) สิบบปีให้หลัง สัดส่วนของผู้ตกเป็นเหยื่อดังกล่าวก็ไม่มีเปลี่ยนแปลงมากนัก หากแต่พบว่าพลเรือนมักถูกสังหารในสัดส่วนที่เป็นกลุ่มใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหยื่อที่เป็นผู้หญิงและเด็ก (UNSG, ๒๐๑๑) ด้วยเหตุนี้เองที่ประชาชนคนธรรมดาจึงมีความชอบธรรมอย่างยิ่งในการเป็นตัวแสดงสำคัญของการเปลี่ยนผ่านความขัดแย้ง โดยการร่วมกันแสวงหาทางออกของปัญหาอย่างถาวรที่บ่มเพาะขัดเกลาระยะดารกรรมของสังคม การเมืองของพวกเขาและสถาปนากลไกในเชิงสถาบันต่างๆ เพื่อที่จะให้หลักประกันว่าเพียงพอที่จะปกป้องประชาชนจากการใช้อำนาจการปกครองในทางที่ผิด (Wanis-St.John and Kew, ๒๐๐๘: ๑๘) หรือในทีนี้ก็คือการมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสันติภาพ (Peacebuilding) นั่นเอง

๒. บทบาทหลักใน “ความขัดแย้ง”

เพื่อจะชี้ถึงบทบาทขององค์กรประชาสังคมให้ชัดเจนขึ้น แคทเธอริน บาร์เนส (Catherine Barnes) พยายามจะรวบรวมและแจกแจงบทบาทหน้าที่ของประชาสังคมในการทำงาน

เพื่อสันติภาพอย่างรอบด้าน เธอเห็นว่า ประชาสังคมสามารถจะแสดงบทบาทสำคัญทั้งในการพัฒนาความขัดแย้งและการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง เหล่านั้น ได้อย่างโดดเด่น บาร์เนส แยกแยะบทบาทหน้าที่ของประชาสังคมในกระบวนการสร้างสันติภาพออกเป็น ๘ บทบาทหลัก (Barnes, ๒๐๐๕: ๑๓๗-๑๔๗) ได้แก่

๒.๑ ทำความขัดแย้งให้สร้างสรรค์ ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรประชาสังคมสามารถแสดงบทบาทที่สำคัญ ในการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ได้โดยการเผยให้เห็นหน้าตาของความขัดแย้งอย่างที่ควรจะเป็น และขับเคลื่อนด้วยวิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรงให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นด้วยยุทธศาสตร์ เช่นนี้การขับเคลื่อนความขัดแย้งขององค์กรประชาสังคม จึงเป็นแนวทางการทำงานเชิงรุกในการเปลี่ยนแปลงสังคมไปพร้อมๆ กับสร้างลักษณะการต่อสู้ให้ได้มาซึ่งความยุติธรรม พวกเขาจึงอาจสำแดงให้เห็นทั้ง “อำนาจในการต่อต้าน (Power to Resist)” ต่อการใช้อำนาจเข้าค้ำข่ม ไปพร้อมๆ กับ “อำนาจในการเปิดโปง (Power to Expose)” เพื่อบ่อนทำลายความชอบธรรมของการใช้อำนาจดังกล่าว นอกจากนี้ พวกเขาอาจแสดงให้เห็นถึง “อำนาจในการโน้มน้าว (Power to Persuade)” ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงบางประเด็นที่ดำรงอยู่ในสถานการณ์ความขัดแย้ง รวมถึงชี้ให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างที่ก่อความขัดแย้งเหล่านั้นขึ้น โดยที่สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นสาธารณะและต่อผู้กำหนดนโยบายในที่สุด ในหลายกรณี การทำหน้าที่เผชิญหน้าและเปิดโปงการใช้อำนาจจะเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้คน จะสามารถบ่อนเซาะสิทธิอำนาจและความชอบธรรมของผู้กระทำได้ ในขณะเดียวกัน การเปิดโปงและ/หรือประณามสิ่งเหล่านี้เอง ที่ทำให้การกระทำดังกล่าวกลายเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเพิกเฉยต่อไปได้ แนวทางดังกล่าวจึงพุ่งตรงไปสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนในการลุกขึ้นมาทำอะไรสักอย่างเพื่อเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ ซึ่งบางครั้งได้กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่กระตุ้นให้บังเกิดความล่มสลายของระบอบการเมือง ที่กดขี่อย่างเลวร้ายลง ในระยะยาว อย่างไรก็ดี มิได้มีน้อยเช่นกันที่กระบวนการเหล่านี้มักถูกใช้ควบคู่ไปกับการเคลื่อนไหวแบบติดอาวุธเพื่อต่อต้านระบอบเดิม หากแต่ก็มีกรณีตัวอย่างจำนวนมากเช่นกันที่มีการแปรขบวนจากการเคลื่อนไหวด้วยวิธีการที่รุนแรงมาสู่ การใช้กลยุทธ์ที่ไร้ความรุนแรงเพื่อเปิดช่องทางที่สร้างสรรค์ให้กับความขัดแย้ง

๒.๒ ยกระดับทัศนคติเกี่ยวกับความขัดแย้งผ่านการวางกรอบการมองใหม่และเปลี่ยนแปลงการรับรู้เดิม บทบาทในทำนองนี้อาจขึ้นอยู่กับการทำงานสื่อสารระหว่างกลุ่มต่างๆ ที่ความขัดแย้งนั้นๆ ได้สร้างเส้นแบ่งเอาไว้ หลายกรณีองค์กรประชาสังคมทำหน้าที่ในการสร้างกระบวนการพูดคุยระหว่างประชาชนกับประชาชนด้วยกันเอง หรืออำนวยความสะดวกให้กับการสื่อสารทางตรงระหว่างผู้คนในกลุ่มต่างๆ ทั้งที่ขึ้นอยู่กลุ่มอาชีพ การมีอัตลักษณ์ร่วมบางอย่าง

หรือในบางกรณีก็เป็นการรวมกลุ่มที่อยู่บนฐานของการมีประสบการณ์เกี่ยวกับความขัดแย้งร่วมกัน ความสัมพันธ์ของผู้คนเหล่านี้จะนำไปสู่การทบทวนการรับรู้เดิมเกี่ยวกับ “ศัตรู” และ “ความเป็นคนอื่น” เสียใหม่ รวมถึงท้าทายวาทกรรมว่าด้วยความเกลียดชังอีกด้วย ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะเริ่มทำให้ผู้คนมองเห็นความจำเป็นในการหาทางออกอย่างสันติ เมื่อพวกเขาเริ่มมองเห็นความเป็นมนุษย์ในกันและกัน

๒.๓ พัฒนาวาระหรือนโยบายเพื่อสันติภาพ ตัวแสดงอย่างองค์กรประชาสังคมสามารถช่วยขัดเกลานโยบายเพื่อสันติภาพบางประการ โดยการบ่งชี้จุดที่เป็นปัญหาซึ่งเคยถูกมองข้ามและเป็นจุดที่ทำให้เกิดช่องว่าง ระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติ นอกจากนี้ ยังมีบทบาทสำคัญในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและนำเสนอทางออกกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ยังสามารถเข้าไปเกี่ยวข้องกับการพูดคุยในทางนโยบายเพื่อหิยขกประเด็นข้อขัดแย้ง และนำมาขับเคลื่อนแรงจูงใจไปสู่การสร้างเจตจำนงทางการเมืองร่วมกันระหว่างผู้กำหนดนโยบาย รวมไปถึงการขับเคลื่อนแปรเปลี่ยนยุทธศาสตร์เหล่านั้น ไปสู่ผลที่พึงปรารถนา อย่างไรก็ตาม กระบวนการสันติภาพดังกล่าวที่องค์กรประชาสังคมมุ่งผลักดันเหล่านี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะการหาหนทางเพื่อให้มีการการหยุดยิงเท่านั้น หากแต่จุดเน้นสำคัญได้แก่กระบวนการสนับสนุนให้สังคมนั้นๆ มีอนาคตที่มีความเป็นธรรมและสันติ ด้วยเหตุนี้ ในบางกรณีความขัดแย้ง กลุ่มประชาสังคมนี้เองที่เป็นฝ่ายที่กระตุ้นให้สาธารณะ ถกเถียงกันว่าสังคมที่ประชาชนต้องการสร้างขึ้นนั้นมีหน้าตาเป็นเช่นไร ข้อเสนอในการทำเรื่องนี้ให้ได้เป็นเพียงแค่ “พิมพ์เขียว” สำหรับอนาคตของสังคมที่พวกเขาพร้อมกันสร้างเท่านั้น หากแต่ยังเป็นการช่วยเผยสาเหตุของความขัดแย้งที่ลึกลงไปยิ่งกว่า บางกรณีเนื้อหาของพิมพ์เขียวเหล่านี้เอง ที่กลายเป็นวาระสำคัญในวงพูดคุยเพื่อสันติภาพหรือการเจรจาเพื่อสันติภาพในที่สุด

๒.๔ ขับเคลื่อนผู้สนับสนุนสันติภาพ โดยการสร้างทั้งแรงสนับสนุนและแรงกดดัน ในความขัดแย้งที่ติดอาวุธ ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายต่อต้านมักสร้างเหตุผลรองรับปฏิบัติการทางทหารของตนเอง บนฐานของสิทธิอำนาจอันชอบธรรม ในฐานะกองกำลังที่ถูกกฎหมายของฝ่ายแรก และบนฐานของการเป็นตัวแทนความต้องการของประชาชนในพื้นที่ความขัดแย้งของฝ่ายหลัง ทว่าตัวแสดงอย่างองค์กรประชาสังคมทำหน้าที่แตกต่างกันออกไป พวกเขาอาจท้าทายข้อกล่าวอ้างดังกล่าว ด้วยการแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นสาธารณะนั้นปฏิเสธต่อต้านแนวทางของการใช้กำลังของทั้งสองฝ่าย พร้อมทั้งยืนยันเรียกร้องการแสวงหาทางเลือกในการหาทางออกจากความขัดแย้ง กิจกรรมและปฏิบัติการของพวกเขาที่อาจมีรูปแบบที่หลากหลาย ตั้งแต่กิจกรรมการคิดปะ การนำเสนอข่าวสารสันติภาพ ไปจนกระทั่งถึงการเดินขบวน กระบวนการเหล่านี้มีส่วนสำคัญในบางกรณีความขัดแย้งที่ช่วยสร้างบรรยากาศ ให้ เกิดกระบวนการสร้างสันติภาพจากภายใน

๒.๕ เสริมสร้างความมั่นคงโดยการลดความรุนแรงและหนุนเสริมการสร้างเสถียรภาพ แม้ว่าบทบาทหลักในการรักษาความมั่นคงและปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจะตกอยู่ในมือของกองกำลังของรัฐ (หรือในบางกรณีคือกองกำลังรักษาสันติภาพของนานาชาติ) แต่ก็พบว่าไม่น้อยที่พวกเขากลับกลายเป็นปัญหาเสียเอง หากไม่แล้วก็ไม่มีความสามารถเพียงพอต่อการภาระหน้าที่ตนเองต้องรับผิดชอบ หรือในบางกรณีก็มีกำลังที่น้อยและล่าช้าเกินไปที่จะปกป้องชีวิตของพลเรือน ในช่องว่างดังกล่าวนี้เองที่ชุมชนหรือองค์กรประชาสังคมที่เคยตกอยู่ในฐานะของการเป็นเหยื่อจากเหตุการณ์ความรุนแรง กรณีจำนวนมากก็พบว่าพวกเขาลุกขึ้นมาทำหน้าที่ในการป้องกันความรุนแรงและช่วยเหลือเยียวยาผลกระทบที่เกิดจากการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธ อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีนั้นการลุกขึ้นของประชาชนในชุมชนเหล่านั้นคือการใช้อาวุธ ซึ่งในอีกแง่หนึ่งก็เป็นทางออกของข้อจำกัดของกองกำลังหลักดังกล่าว ดังเช่นการติดอาวุธให้กับพลเรือนเพื่อทำหน้าที่ในการป้องกันตนเอง และหนุนเสริมการทำงานของกองกำลังทหารหลักในกรณีของจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ก็พบว่ามีความเสี่ยงที่จะยิ่งทำให้ความขัดแย้งที่รุนแรงนั้นแหลมคมขึ้น และยากจะเยียวยาในระยะยาว (คยส., ๒๕๕๔: ๗ - ๑๐; Sarosi and Sombutpoonsiri, ๒๐๐๘: ๒๔ - ๒๗) แต่กระนั้น ในอีกหลายกรณี โครงสร้างในระดับชุมชนก็สามารถทำงานร่วมกับหลายฝ่ายในการติดตามพัฒนาการและจัดวางจังหวะก้าวเชิงรุกในการลดทอนความรุนแรง หนึ่งในวิธีการเหล่านั้นได้แก่การพยายามจะจัดการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งในระดับท้องถิ่นและป้องกันความเจ็บแค้นเฉพาะบุคคลในบางกรณีไม่ให้ขยายไปขับเคลื่อนความขัดแย้งในวงกว้าง

๒.๖ บทบาทในกระบวนการจัดทำข้อตกลงสันติภาพ โดยทั่วไปแล้วกระบวนการเจรจาเพื่อยุติความขัดแย้งที่ติดอาวุธ (Peace Negotiation) มักเป็นอาณาบริเวณเฉพาะสำหรับคณะผู้แทนของทางรัฐบาลและตัวแทนฝ่ายตรงกันข้ามที่มีอำนาจตัดสินใจ รวมไปถึงตัวกลางที่อาจมาจากเอ็นจีโอระหว่างประเทศหรือตัวแทนขององค์กรระหว่างประเทศ โดยที่ธรรมชาติของกระบวนการเจรจาสันติภาพกระแสหลักมักมองข้ามกลุ่มภาคประชาสังคม กระนั้นก็ตาม ข้อค้นพบในงานศึกษาบางชิ้น ก็ได้ชี้แจงการกีดกันเอากลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมออกจากกระบวนการสร้างสันติภาพในมิติดังกล่าว การพิจารณาย้อนหลังไปยังข้อตกลงสันติภาพ ๒๕ ฉบับ นับตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ ๑๙๕๐ เป็นต้นมาของ แอนโทนี วานิส-แซนต์ จอห์น (Anthony St. John) และ ดาร์เรน คิว (Darren Kew) พบว่า การมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขององค์กรภาคประชาสังคมในกระบวนการเจรจาสันติภาพจะมีส่วนช่วยให้เกิดความยั่งยืนของข้อตกลงสันติภาพนั้นๆ (Wanis-St. John and Kew, ๒๐๐๘) กล่าวในอีกแบบก็คือ กลุ่มองค์กรประชาสังคมได้ทำให้ข้อตกลงดังกล่าวส่งผลให้เกิดภาวะที่พวกเขาเรียกว่า “สันติภาพยั่งยืน (Sustained Peace)” นอกจากนี้ ราวครึ่งหนึ่งของกรณีศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของกลุ่มภาคประชาสังคมในระดับกลางก็ยังส่งผลให้เกิดสันติภาพยั่งยืนขึ้น

ยิ่งเฉพาะในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งของคู่ขัดแย้งมีลักษณะที่ไม่เป็นประชาธิปไตยหรือในอีกความหมายคือ มีลักษณะเผด็จการ (ดังกรณีรัฐบาลไลบีเรียและเนปาล) การมีส่วนร่วม ขององค์กรประชาสังคมกลุ่มสำคัญในวงเจรจาสันติภาพเพื่อที่จะนำไปสู่ภาวะสันติภาพถาวรนั้นถือเป็นความจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้โดยที่เดียว

๒.๗ การสร้างสันติภาพในระดับชุมชน ซึ่งที่จริงแล้วเป็นเป้าหมายหลักของกระบวนการสร้างสันติภาพโดยรวม เนื่องจากว่าการป้องกันความขัดแย้งอย่างได้ผลในระดับท้องถิ่นหรือชุมชนนั้นจะมีส่วนสร้างความเข้มแข็งให้กับกระบวนการสันติภาพโดยภาพรวมด้วย ในขณะเดียวกันก็สร้างแรงบันดาลใจให้กับการริเริ่มการทำงานสร้างสันติภาพในพื้นที่หรือชุมชนอื่นๆ ตามมา ทั้งนี้ มีบางกรณีที่กระบวนการสันติภาพในระดับชาติอาจประสบกับภาวะชะงักงันหากแต่ในระดับชุมชนซึ่งมีพลวัตที่แตกต่างกันออกไปอาจสร้างความเป็นไปได้ในการก่อรูปพื้นที่ซึ่งเรียกกันว่า “โซนสันติภาพ (Zone of Peace)” ขึ้น บนฐานที่ตอบสนองต่อจุดสนใจหรือผลประโยชน์ของชาวบ้านในพื้นที่ที่ต่าง ตระหนักว่าจำเป็นต้องหาหนทางที่จะอยู่ร่วมกันให้ได้โดยสันติแน่นอนว่าสิ่งเหล่านี้อาจอยู่นอกเหนือตัวบทกฎหมายที่มารองรับ แต่การสร้างสันติภาพในหน่วยที่เล็กกว่าเช่นนี้ นอกจากจะมีความต่อเนื่องยั่งยืนแล้ว ยังอาจจะส่งผลในแง่ของการสร้างแรงกดดันทางบวกต่อการสร้างสันติภาพในระดับอื่นๆ ด้วยเช่นกัน

๒.๘ เปลี่ยนผ่านรากเหง้าและผลที่ตามมาของความขัดแย้ง ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมสันติภาพให้เกิดขึ้น ข้อตกลงสันติภาพที่ได้รับการลงนามจะไร้ประโยชน์หากผู้คนยังรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรมและจมอยู่กับบาดแผลจากความรุนแรงที่เกิดขึ้น การอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการฟื้นฟูสังคมหลังจากความขัดแย้งจึงเป็นสิ่งสำคัญ องค์กรภาคประชาสังคมอาจแสดงบทบาทสำคัญในจุดนี้ โดยการผลักดันเจตนารมณ์ทางการเมืองที่จะสร้างสรรค์ และกำจูนข้อตกลงทางการเมืองที่เกี่ยวกับการสถาปนาโครงสร้าง และบรรยากาศทางการเมือง ที่จะสามารถหลอมรวมเอาความต้องการของแต่ละฝ่ายเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งนี้ การยื่นหยัดที่จะรักษาโครงสร้างทางการเมืองก่อนความขัดแย้งปะทุเอาไว้ นั้น รังแต่จะยืดความขัดแย้งให้ดำรงอยู่ยาวนานขึ้นมากกว่าจะเป็นหนทางแก้ไขปัญหา กล่าวในอีกแบบก็คือ ความยั่งยืนของสันติภาพนั้น ขึ้นอยู่ที่กับการปรับเปลี่ยน โครงสร้างทางการเมืองที่จะสามารถรองรับความต้องการของแต่ละฝ่ายได้อย่างสมดุล เพื่อที่ก่อให้เกิดกระบวนการเหล่านี้ กลุ่มประชาสังคมในท้องถิ่นที่อาจร่วมมือกับกลุ่มประชาสังคมระหว่างประเทศจึง มีบทบาทสำคัญในการผลักดันการเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้างดังกล่าว ในระยะยาว องค์กรประชาสังคมยังมีต้นทุนมากมาย สำหรับการแสดงบทบาท ในกระบวนการสร้างความปรองดองระหว่างผู้คนในพื้นที่ความขัดแย้ง โดยการเปลี่ยนผ่านความรู้สึกของความเป็นศัตรูและความเป็นอื่น ไปสู่การมองเห็นความเป็นมนุษย์ที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน

ฐานข้อมูลองค์กรภาคประชาสังคมในชายแดนใต้

ในปัจจุบัน องค์กรต่างๆ ที่เข้ามามีบทบาทและเคลื่อนไหวในพื้นที่ จชต. จำนวนทั้งสิ้น ๕๑๗ องค์กร แบ่งตามวัตถุประสงค์ออกเป็น ๑๑ กลุ่ม ดังนี้

ตาราง ๒ - ๕ กลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แบ่งตามวัตถุประสงค์

ลำดับ	ชื่อกลุ่มตามวัตถุประสงค์	จำนวน/กลุ่ม	จดทะเบียน	ไม่จดทะเบียน	อยู่ระหว่างการตรวจสอบ
๑	กลุ่มสิทธิมนุษยชน	๘	๒	๖	-
๒	เฝ้าระวัง	๔๐	๑๓	๒๗	-
๓	สื่อสารสาธารณะ	๑๕	๖	๑๐	๓
๔	การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	๒๔๐	๑๗๑	๖๙	-
๕	ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	๑๗	๔	๑๓	-
๖	เศรษฐกิจ	๕๑	๑๓	๓๘	-
๗	สาธารณสุข	๒๐	๑๔	๕	๑
๘	กลุ่มพัฒนาชุมชน	๘๗	๗๖	๑๑	-
๙	ผู้หญิง	๘	๔	๔	-
๑๐	เยาวชน	๒๓	๖	๑๗	๔
๑๑	บรรเทาสาธารณภัย	๔	๔	-	-
รวม		๕๑๗	๓๑๓	๑๙๖	๘
ร้อยละ		๑๐๐	๖๐.๓	๓๘.๐	๑.๗

ที่มา : อนุผนวก ๖ (แผนเสริมสร้างความเข้าใจกับภาคประชาสังคม) ประกอบผนวก ง แนวความคิดในการเสริมสร้างความเข้าใจ แผนเสริมสร้างสันติสุข จชต. ประจำปี ๒๕๖๒

แบ่งตามการจดทะเบียนออกเป็น องค์กรที่จดทะเบียนถูกต้องมี ๓๑๓ องค์กร, ไม่ได้จดทะเบียนมี ๑๙๘ องค์กร, รอการตรวจสอบ ๘ องค์กร และหากแบ่งออกตามตัวชี้วัดที่กำหนดได้แก่ ชื่อองค์กร วัตถุประสงค์ ความเคลื่อนไหว แหล่งเงินทุน พฤติกรรมที่ผ่านมา ผู้นำองค์กร ปุ่มหลัง มูลเหตุจูงใจและความเชื่อมโยง เมื่อพิจารณาการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง พบว่ามีองค์กรที่เห็นต่างจากรัฐ ๑๗ องค์กร องค์กรแนวร่วม ๑๒ องค์กร องค์กรที่ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ (เป็นกลาง) ๔๘๑ องค์กร องค์กรที่ดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายของรัฐมีเพียง ๗

องค์กร รวม ๕๑๖ องค์กร และองค์การระหว่างประเทศ ๓๓ องค์กร ซึ่งทุกองค์กรต่างก็มีการจัดกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เช่น การเปิดเวทีสาธารณะ การเสวนาและการฝึกอบรม ให้ความรู้ตลอดจนการเปิดหลักสูตรให้ความรู้ที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนเชิงลึก กระบวนการสันติภาพและประวัติศาสตร์ความขัดแย้ง เป็นต้น นอกจากนี้ องค์กรที่เห็นต่างจากรัฐยังใช้แนวทางการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ข่าวสารที่บิดเบือนในบางครั้งก่อให้เกิดเป็นวาทกรรม (Discourse) กลายเป็นเงื่อนไขไปหล่อเลี้ยงให้ความรุนแรงยังคงอยู่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในห้วงที่ผ่านมา ได้สร้างให้เกิดความสับสนต่อประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ จชต. และทำให้เกิดความยุ่งยากในการดำเนินการแก้ไขปัญหาของฝ่ายรัฐ

ตาราง ๒ - ๑๐ กลุ่มที่ ๑ องค์กรที่เห็นต่างจากรัฐ

ลำดับ	องค์กร	หมายเหตุ
๑	สหพันธ์นิสิตนักศึกษาเยาวชนนักเรียนปาตานี (PerMAS)	
๒	สำนักปาตานีรายาเพื่อสันติภาพและการพัฒนา (LEMPAR)	
๓	สำนักสื่อ Wartani	
๔	องค์กรเครือข่ายสิทธิมนุษยชนปาตานี (HAP)	
๕	เครือข่ายอาสาสมัครผู้ช่วยทนายความ มูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม (SPAN)	
๖	มูลนิธิชุมชนตาราเพื่อสิทธิมนุษยชนและการพัฒนา (NUSANTARA)	
๗	เครือข่ายบัณฑิตอาสาพัฒนาสังคมจังหวัดชายแดนใต้ (Insouth)	
๘	ศูนย์วัฒนธรรมอิสลามเพื่อการพัฒนา (PUKIS)	
๙	สมาคมสตรีจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสันติภาพ (Perwani)	
๑๐	เครือข่ายเยาวชนอิสระ จชต. (IRIS)	
๑๑	เครือข่ายนักศึกษาสามสัมพันธ์ (RESTU)	
๑๒	เครือข่ายสถานักเรียนปาตานี (JARIS)	
๑๓	สหพันธ์นิสิตนักศึกษามุสลิมแห่งประเทศไทย (MUSTFETH)	
๑๔	ชมรมภาษาและวัฒนธรรม (BB) ม.นราธิวาสราชนครินทร์	
๑๕	กลุ่มนักศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (P.N.Y.S.)	
๑๖	มูลนิธิศูนย์ทนายความมุสลิม	
๑๗	กลุ่มนุหหารายา	

ที่มา : อนุผนวก ๖ (แผนเสริมสร้างความเข้าใจกับภาคประชาสังคม) ประกอบผนวก ง แนวความคิดในการเสริมสร้างความเข้าใจ
แผนเสริมสร้างสันติสุข จชต. ประจำปี ๒๕๖๒

ตาราง ๒ - ๑๑ กลุ่มที่ ๒ องค์กรที่เป็นแนวร่วม

ลำดับ	องค์กร	หมายเหตุ
๑	สถานีวิทยุร่วมด้วยช่วยกันสตาดัน (Media Selatan)	
๒	วิทยาลัยประชาชน (People's College)	
๓	กลุ่มกิจกรรมนักศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมชายแดนใต้ มอ.หาดใหญ่ (Kawan-Kawan)	
๔	ชมรมสืบสานวัฒนธรรมและกายามลายู (MBBM)	
๕	สำนักพิมพ์อวานบุ๊ก (AWAN BOOK)	
๖	กลุ่มอัครดินการแพทย์และสาธารณสุข (Ad-Din Volunteer) มอ.หาดใหญ่	
๗	มูลนิธิวัฒนธรรมอิสลามภาคใต้ เครือข่ายพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง จชต.	
๘	กลุ่มเปอร์มาตามาส (PERMATAMAS)	
๙	เครือข่ายจังหวัดชายแดนใต้ สมาพันธ์นัสนักศึกษามุสลิมแห่งประเทศไทย (สนมท.)	
๑๐	กลุ่มด้วยใจ (Hearty Support Group)	
๑๑	มูลนิธิผสานวัฒนธรรม (Cross Cultural Foundation : CrCF)	
๑๒	เครือข่ายประชาชนเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในจังหวัดชายแดนใต้	

ที่มา : อนุผนวก ๖ (แผนเสริมสร้างความเข้าใจกับภาคประชาสังคม) ประกอบผนวก ง แนวความคิดในการเสริมสร้างความเข้าใจ
แผนเสริมสร้างสันติสุข จชต. ประจำปี ๒๕๖๒

ตาราง ๒ – ๑๒ กลุ่มที่ ๓ องค์กรที่ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

ลำดับ	องค์กร	หมายเหตุ
	องค์กรที่ดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ขององค์กร (๔๘๑)	
๑	ชุมชนศรีทธา “กำปงคักวา”	
๒	ศูนย์อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จชต.	
๓	ศูนย์อัครุอ่านและภาษา โรงเรียนจริยธรรมศึกษามุคินิธิ	
๔	สมาคมโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ๕ จชต.	
๕	สถาบันการศึกษาปอเนาะ จชต.	
๖	สมาพันธ์ครูจังหวัดปัตตานี	
	ไบแทรก ก – ท	
๔๘๑	สมาคมฮากกาสุไหงโก-ลก	

ที่มา : อนุผนวก ๖ (แผนเสริมสร้างความเข้าใจกับภาคประชาสังคม) ประกอบผนวก ง แนวความคิดในการเสริมสร้างความเข้าใจ
แผนเสริมสร้างสันติสุข จชต. ประจำปี ๒๕๖๒

ตาราง ๒ – ๑๑ กลุ่มที่ ๔ องค์กรที่ดำเนินงานสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ

ลำดับ	องค์กร	หมายเหตุ
๑	สมาคมเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ (POSBO)	
๒	สหพันธ์นักเรียนนักศึกษาเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ (สสชต.)	
๓	องค์กรภาคประชาชนเพื่อสันติและเศรษฐกิจพอเพียง (กลุ่มเสื้อเขียว)	
๔	สถาบันสมุทรรัฐเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ดร.สามารถ ทองเฟื้อ)	
๕	สมาคมเด็กและเยาวชนเพื่อสันติภาพชายแดนใต้ (กลุ่มลูกเหรียญ)	
๖	สภาศิษย์แก่นิสิต นักศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (STAC-K)	

ที่มา : อนุผนวก ๖ (แผนเสริมสร้างความเข้าใจกับภาคประชาสังคม) ประกอบผนวก ง แนวความคิดในการเสริมสร้างความเข้าใจ
แผนเสริมสร้างสันติสุข จชต. ประจำปี ๒๕๖๒

ตาราง ๒ – ๑๔ กลุ่มที่ ๕ องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรเอกชนระหว่างประเทศ

ลำดับ	องค์กร	หมายเหตุ
	องค์การระหว่างประเทศ (International Organization: IOs) (๘ องค์กร)	
	องค์การสหประชาชาติ (United Nation: UN)	
๑	(๑) สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ (Office of the High Commissioner for Human Rights: OHCHR)	
๒	(๒) โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nation Development Programme: UNDP)	
๓	(๓) กองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nation Children’s Fund: UNICEF)	
๔	(๔) อนุสัญญาต่อต้านการทรมานและการประติบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment : CAT)	
๕	(๕) คณะทำงานด้านการบังคับให้บุคคลสูญหายโดยไม่สมัครใจของสหประชาชาติ (UN Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances: UN WGEID)	
๖	ธนาคารโลก (World Bank)	
๗	องค์การความร่วมมืออิสลาม (Organization of Islamic Cooperation: OIC)	
๘	สหภาพยุโรป (European Union: EU)	
	องค์กรเอกชนระหว่างประเทศ (International Non-Governmental Organizations: INGOs)	
๙	(๑) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งเอเชีย (Asian Human Rights Commission-AHRC)	
๑๐	(๒) องค์กรนิรโทษกรรมสากล (Amnesty International หรือ Amnesty: AI)	
	(๓) ภูมิภาคเอเชียของของศูนย์ประสานงานการพดคุยเพื่อมนุษยธรรม	

ตาราง ๒ – ๑๔ กลุ่มที่ ๕ องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรเอกชนระหว่างประเทศ (ต่อ)

ลำดับ	องค์กร	หมายเหตุ
๑๑	(Centre for Humanitarian Dialogue - HD Centre)	
๑๒	(๔) ฮิวแมนไรตส์วอตช์ (Human Rights Watch: HRW)	
๑๓	(๕) กลุ่มวิกฤตการณ์นานาชาติ (International Crisis Group: ICG)	
๑๔	(๖) คณะกรรมการนิติศาสตร์สากล (International Commission of Jurists: ICJ)	
๑๕	(๗) คณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (International Committee of the Red Cross: ICRC)	
๑๖	(๘) องค์กรออกแฟม (Oxfam)	
๑๗	(๙) สหพันธ์พิทักษ์เด็ก (Save the Children: SC)	
๑๘	(๑๐) มูลนิธิเอเชีย (The Asia Foundation: TAF)	
๑๙	(๑๑) สัมัชชาเยาวชนมุสลิมสมัชชาเยาวชนมุสลิม (World Assembly of Muslim Youth: WAMY)	
๒๐	(๑๒) กลุ่มสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (Minority Rights Group International: MRG)	
๒๑	(๑๓) องค์กรนอกภาครัฐและเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ (Geneva Call)	
๒๒	(๑๔) องค์กรรักษาสันติภาพแบบไม่มีอาวุธ (Nonviolent Peaceforce: NP)	
๒๓	(๑๕) สมาคมโลกมลายูโลกอิสลาม (DUNIA MELAYU DUNIA ISLAM: DMDI)	
๒๔	(๑๖) สหพันธ์โลกมุสลิม หรือออบีเภาเอส (Muslim World League -MWL)	
๒๕	(๑๗) มูลนิธิซาซากาวะสันติภาพ (The Sasakawa Peace Foundation: SPF)	
๒๖	(๑๘) องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศแห่งญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency: JICA)	

ตาราง ๒ – ๑๔ กลุ่มที่ ๕ องค์กรระหว่างประเทศ และองค์กรเอกชนระหว่างประเทศ (ต่อ)

ลำดับ	องค์กร	หมายเหตุ
๒๓	(๑๙) องค์กรเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (United States Agency for International Development: USAID)	
๒๘	(๒๐) สำนักงานเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศแห่งออสเตรเลีย (Australian Agency for International Development)	
๒๙	(๒๑) มูลนิธิ Berghof (Berghof Foundation)	
๓๐	(๒๒) องค์กรเอกชนที่อุทิศตนเพื่อการกู้คืนเสถียรภาพสันติภาพและการพัฒนาในพื้นที่หลังสงครามของเยเมน (Globalview Peace & Development)	
๓๑	(๒๓) กลุ่มวิกฤติระหว่างประเทศ : การทำงานเพื่อป้องกันความขัดแย้งทั่วโลก (International Crisis Group : Working To Prevent Conflict Worldwide)	
๓๒	(๒๔) องค์กรแพทย์ไร้พรมแดน หรือเมดเซ็งซ็องฟรอนเตียร์ (Medecins sans Frontieres Doctors Without Borders: MSF)	

ที่มา : อนุผนวก ๖ (แผนเสริมสร้างความเข้าใจกับภาคประชาสังคม) ประกอบผนวก ง แนวความคิดในการเสริมสร้างความเข้าใจ
แผนเสริมสร้างสันติสุข จชต. ประจำปี ๒๕๖๒

ทฤษฎีการบูรณาการ (Integrative Theory)

การบูรณาการ หมายถึง การทำให้หน่วยย่อย ๆ ทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกันเข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว การบูรณาการ นั้น เราจะเอาหน่วยย่อยหน่วยหนึ่งมารวมเข้าในองค์รวมที่มีหน่วยย่อยอื่นอยู่แล้วก็ได้ หรือจะเอาหน่วยย่อยทั้งหลายที่ต่างแยกกันอยู่มารวมเข้าด้วยกันเป็นองค์รวมก็ได้ ซึ่งเรียกว่าบูรณาการทั้งสิ้น แต่ข้อสำคัญจะต้องมีตัวขึ้นที่เป็นหลักอยู่ ๓ อย่างในเรื่องบูรณาการ คือ

๑. มีหน่วยย่อยองค์ประกอบ ขึ้นส่วน อวัยวะ ขึ้น ระดับ หรือแง่มุมที่จะเอามาประมวลเข้าด้วยกัน อันนี้เป็นสิ่งที่จะเอามาประมวลเข้าด้วยกันคือ สิ่งย่อย ส่วนย่อย

๒. หน่วยย่อยเป็นต้นนั้นมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอิงอาศัยซึ่งกันและกัน อันนี้อาจจะเลยไปถึงลักษณะที่ว่ายืดหยุ่นปรับตัวได้ มีความเคลื่อนไหวตลอดเวลาด้วย

๓. เมื่อรวมเข้าด้วยกันแล้วก็จะเกิดความครบถ้วนเต็มบริบูรณ์ โดยมีความประสานกลมกลืน เกิดภาวะได้ที่พอดีหรือสมดุลก็จะทำให้การรวมนั้นก็มีชีวิตดำรงอยู่และดำเนินไปด้วยดี อันเป็นภาวะ ของบูรณาการ

ถ้าครบสามอย่างนี้ก็เป็นบูรณาการสามอย่างนี้เป็นตัวขึ้นที่จำเป็นตามสภาวะ ส่วนในทางปฏิบัติจะมีหลักและกระบวนการวิธีอย่างไร ก็พิจารณาว่ากันอีกส่วนหนึ่งแต่สิ่งที่จะต้องเน้นก็คือ ความพอดีหรือความสมดุลซึ่งเป็นภาวะที่ต้องการของบูรณาการนั้น เราจะแสดงลักษณะออกมาให้เห็นเป็นข้อ สำคัญได้ ๒ อย่างคือ เมื่อเป็นองค์รวมแล้วองค์รวมนั้นมีชีวิตหรือดำเนินไปด้วยดี องค์รวมนั้นเกิดมีภาวะและคุณสมบัติของมันเอง ที่ต่างหากจากภาวะและคุณสมบัติขององค์ประกอบทั้งหลาย “เกรียง สักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๖)” ได้ให้ความหมายว่าการบูรณาการก็คือ การผนวก การประสาน การเติมเต็ม การเชื่อมโยง การรวมกัน ร่วมกัน เป็นต้น ทฤษฎีการบูรณาการในทางการเมืองมุ่งที่จะทำให้องค์การระหว่างประเทศเป็นเสมือนครอบครัวใหญ่ครอบครัวหนึ่ง โดยมีประเทศสมาชิกเปรียบเสมือนสมาชิกใน ครอบครัวเดียวกัน แนวความคิดของทฤษฎีบูรณาการนี้อาจจะเทียบได้กับแนวความคิดของ เกอไมน์ซาฟ ของสังคมวิทยา หมายถึง ลักษณะสังคมที่เน้นความสำคัญของการที่สมาชิกในสังคมมีความใกล้ชิดสนิทสนมเป็นกันเอง เน้นความเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมของชุมชน

การบูรณาการสามารถกระทำได้ทั้ง การบูรณาการโดยนำสิ่งที่มีอยู่จริงมาบูรณาการ (Factual Integration) หรือการบูรณาการความคิด (Conception Integration) ขั้นตอนของการบูรณาการ “เกรียงสักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๕)” ได้เสนอในวิธี คิดแบบบูรณาการที่ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ ๑ ถอดกรอบ เพื่อที่จะให้หลุดจากกับดักทางความคิด ทางวัฒนธรรม ทางความรู้ ทางประสบการณ์ เป็นต้น

ขั้นที่ ๒ ขยายกรอบ โดยอาศัยฐานแนวคิดในเรื่อง องค์รวม สหวิทยาการ คิดโดยวิธีอุปนัย การมองประสานข้ามตรงข้าม และมองแบบทุกฝ่ายชนะ

ขั้นที่ ๓ คุ่มกรอบ ซึ่งเป็นขั้นกลับมาบูรณาการอีกครั้ง เงื่อนไขความสำเร็จของการบูรณาการ สวัสดิการของชุมชนในระดับนโยบาย คือ ผู้ดำเนินกิจกรรมหลักและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป้าประสงค์ ทรัพยากร กระบวนการและแนวทางการทำงาน ผลกระทบ ผลผลิต และวิวัฒนาการ

ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory)

ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory) เป็นแนวความคิดที่มีข้อสมมุติฐานที่ว่า พฤติกรรมของสังคมสามารถเข้าใจได้จากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มต่างๆ และบุคคลต่างๆ เพราะการแข่งขันในการเป็นเจ้าของทรัพยากรที่มีค่าและหายาก

แนวคิดของ คาร์ล มากซ์ (Karl Marx) คาร์ล มากซ์ เชื่อว่าความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลงเป็นของคู่กัน เป็นกฎพื้นฐานของชีวิต เป็นสภาพปกติของสังคม โดยความขัดแย้งเริ่มที่เศรษฐกิจซึ่งหลีกเลี่ยงได้ยาก แล้วจะนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคม และเชื่อในการใช้ความขัดแย้งเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนสังคม การวิเคราะห์ของคาร์ล มากซ์ใช้ความขัดแย้งเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สังคม โดยอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ ทฤษฎีความขัดแย้งของ คาร์ล มากซ์ได้อธิบายว่าสังคมเป็นอย่างไร และมีแนวทางในการเปลี่ยนสังคมอย่างไร (พรนพ พุกกะพันธ์, ๒๕๔๒ : ๑๕๓ - ๑๕๘)

แนวคิดของ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) แมกซ์ เวเบอร์ มีแนวคิดว่า ความขัดแย้งในผลประโยชน์ระหว่างบุคคลเกิดได้ทุกที่ โดยเกิดจากการกระทำของบุคคลที่ต้องการบรรลุเป้าหมาย และเกิดปะทะกับอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งความขัดแย้งเป็นผลมาจากการที่มีทรัพยากรหรือรางวัลอย่างจำกัด ซึ่งการแข่งขันกัน (Competition) เป็นรูปแบบหนึ่งของความขัดแย้งด้วย (พรนพ พุกกะพันธ์, ๒๕๔๒ : ๑๕๘)

แนวคิดของ ชอร์จ ซิมเมล (Georg Simmel) ชอร์จ ซิมเมล มีแนวความคิดว่าความขัดแย้งเป็นปฏิสัมพันธ์แบบหนึ่ง (Sociation) ที่ เกิดขึ้นในกลุ่มสมาชิกที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน โดยเชื่อว่าความขัดแย้งระหว่างสองฝ่ายแสดงให้เห็นลักษณะความสัมพันธ์ของทั้ง สองฝ่าย โดยเป็นผลจากการที่มีความรู้สึกเข้าข้างตนเองมากกว่าเข้าข้างฝ่ายอื่น ความขัดแย้งมีอยู่ทุกองค์การซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคม ผลของความขัดแย้งคือจะเกิดความกลมเกลียวภายในกลุ่ม แต่

ความกลมเกลียวภายในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มก็จะเป็นต้นเหตุของความขัดแย้ง ด้วย (พรนพ พุกกะพันธ์, ๒๕๔๒ : ๑๕๕ - ๑๖๑)

แนวคิดของ มอสคา (Mosca) มอสคา เชื่อว่าความขัดแย้งในสังคม เป็นสิ่งปกติเกิดโดยธรรมชาติหลีกเลี่ยงไม่ได้ ความขัดแย้งทำให้เกิดความก้าวหน้ำาระเบียบ และเสรีภาพ ซึ่งมีความแตกต่างไปจาก คาร์ล มากซ์ ที่มอสคาเห็นว่าความขัดแย้งจะเกิดหลังจากด้นรณหลุดพ้นความต้องการทางด้านเศรษฐกิจบรรลุผลแล้ว จากนั้นคนจะด้นรณเพื่ออำนาจภายหลัง ซึ่งจะนำมาสู่ความขัดแย้ง (พรนพ พุกกะพันธ์, ๒๕๔๒ : ๑๖๒)

แนวคิดความขัดแย้งของ Robbins (สมบัติ ชำรงชญญวงศ, ๒๕๔๕, หน้า ๑๕ - ๑๖) ซึ่งเป็นนักวิชาการด้านองค์การคนสำคัญ ได้แบ่งแนวคิดเรื่องความขัดแย้งไว้ ๔ แนวคิด ดังนี้

๑. แนวคิดแบบดั้งเดิมหรือแนวคิดประเพณีนิยม (Traditional Perspective) ได้รับความนิยมในช่วง ค.ศ. ๑๕๓๐ - ๑๕๔๘ แนวคิดนี้มองความขัดแย้งเป็นสิ่งไม่ดี และทำให้เกิดผลลบต่อองค์การอยู่เสมอ เช่น ทำให้คนบาดหมางกันพูดหรือสื่อสารกันไม่รู้เรื่อง จนเป็นเหตุทำลายความร่วมมือในองค์การได้ ดังนั้น ผู้บริหารควรหลีกเลี่ยงและต้องกำจัด้ให้หมดไป จึงจะถือว่าเป็นผู้บริหารที่มีความสามารถ

๒. แนวคิดแบบพฤติกรรมศาสตร์ หรือด้านมนุษย์สัมพันธ์ (Behavioral or Human Relation Perspective) แนวคิดนี้เกิดในช่วง ค.ศ. ๑๕๔๐ - ๑๕๗๕ แนวคิดนี้ไม่เห็นด้วยกับแบบดั้งเดิม โดยเห็นว่า ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ จึงควรยอมรับว่าความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งในองค์การ ซึ่งผู้บริหารควรทำให้ความขัดแย้งกลายเป็นพลังสร้างสรรค์และก่อฤทธการ ปฏิบัติงาน แม้ว่าบางครั้งความขัดแย้งจะนำมาซึ่งปัญหา แต่มันกลายเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความ ได้แย้งในกลุ่มต่างๆ ทำให้เกิดกลยุทธ์ใหม่ๆ มาเพื่อแก้ไขความขัดแย้งแบบนั้นๆ อีกจนมีนวัตกรรมเกิดขึ้น ความขัดแย้งจะก่อประโยชน์แก่ผู้บริหารได้เพราะจะช่วยให้ทราบปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นทำให้เข้าใจสาเหตุของปัญหาทำให้วิเคราะห์ได้ตรงประเด็นมากขึ้น ในแนวคิดเชิงพฤติกรรมศาสตร์จึงเห็นว่าผู้บริหารไม่ควรหลบเลี่ยงที่จะเผชิญ กับความขัดแย้ง แต่ควรหาทางลดและควบคุมให้เหมาะสมจะได้กระตุ้นพลังสร้างสรรค์ให้้องค์กรเจริญ และอยู่รอดได้

๓. แนวคิดแบบนักปฏิสัมพันธ์ (Inter-Actionist Perspective) แนวคิดนี้มองความขัดแย้งในเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น และยังมีมองว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อช่วยกระตุ้นให้การทำงานมีประสิทธิภาพ เชื่อว่าจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจึงควรทำให้ความขัดแย้งอยู่ในระดับที่พอเหมาะ จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้คนมีความกระตือรือร้น มีใ้ทำงานตามคำสั่งเหมือนหุ่นยนต์เท่านั้น ความขัดแย้งยังทำให้้องค์การเกิดการพัฒนารเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การจัดการความขัดแย้งให้เหมาะสมจึงเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหาร

๔. แนวคิดสมัยใหม่ (Emerging Perspective) แนวคิดนี้เกิดเมื่อต้นศตวรรษ ๑๙๘๐ เป็นยุคที่การบริหารงานแบบญี่ปุ่น ได้แผ่อิทธิพลต่อการบริหารไปทั่วโลก โดยที่ชาวญี่ปุ่นตระหนักดีว่าความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากปัจจุบันบุคคลทั่วไปล้วนแล้วแต่มีข้อบกพร่อง คงไม่มีใครสมบูรณ์แบบ แต่ความสามัคคีปรองดองทำให้เกิดความสงบสุขได้ แนวคิดนี้เชื่อว่าการจัดการกับความขัดแย้ง ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม และคำนึงถึงเอกภาพขององค์การ มักใช้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติ ซึ่งมีจุดแข็งกว่าแนวทางของชาวอเมริกัน โดยเฉพาะในเรื่องความรัก ความสามัคคีและจงรักภักดีกลุ่มและต่อองค์การ ทำให้สามารถสร้างทีมงานเข้มแข็งและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอันจะนำไปสู่ความสำเร็จได้เปรียบในการแข่งขันได้

ความขัดแย้งถือเป็นเรื่องปกติของการอยู่ในสังคม ไม่ว่าจะสังคมจะเป็นสังคมครอบครัว สังคมเพื่อน สังคมการทำงาน ยิ่งสังคมมีขนาดใหญ่มากขึ้น ยิ่งมีโอกาที่จะเกิดความขัดแย้งได้มากยิ่งขึ้น แต่ความขัดแย้งไม่ใช่สิ่งที่แยแสเสมอไป เราจะสามารถใช้ความขัดแย้งให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไร โดยพิจารณาจากทฤษฎีการบริหารความขัดแย้งภายในองค์กร

๑. แนวคิดสมัยดั้งเดิม (Traditional View) ความขัดแย้งเป็นสิ่งไม่ดี หากหลีกเลี่ยงได้ควรหลีกเลี่ยง ผู้บริหารจะต้องกำจัดความขัดแย้งขององค์การ โดยการออกกฎระเบียบ กระบวนการที่เข้มงวด เพื่อที่จะทำให้ความขัดแย้งหมดไป

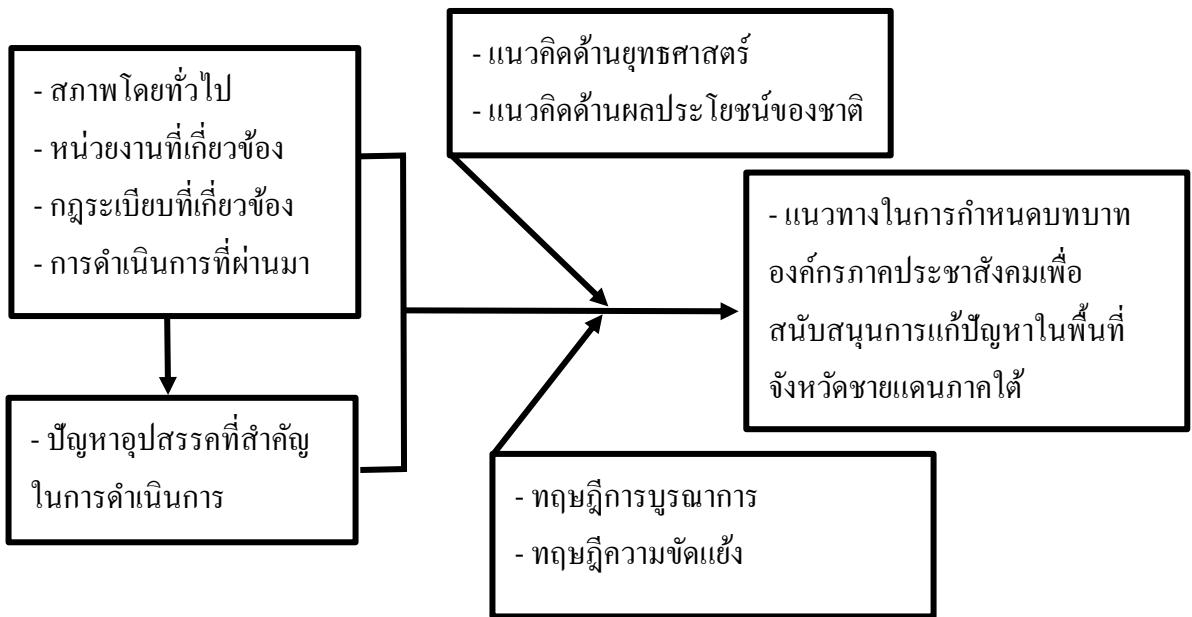
๒. แนวคิดด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Relations View) จะสนับสนุนการยอมรับความขัดแย้ง และความขัดแย้งอาจจะมีประโยชน์ต่อภายในองค์กรได้บ้างในบางเวลา

๓. แนวคิดสมัยใหม่ (Contemporary View) จะสนับสนุนความขัดแย้งบนรากฐานที่ว่าองค์การที่มีความสามัคคี ความสงบสุข ความเยียบสงบ และมีความร่วมมือ หากไม่ยอมรับปัญหาที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้ง การให้ความร่วมมือแก่องค์การจะกลายเป็นความเฉื่อยชา อยู่เฉย และไม่ตอบสนองต่อความต้องการเพื่อการเปลี่ยนแปลงและการคิดค้นใหม่ๆ

ทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory) จึงถือได้ว่า เป็นเครื่องชี้วัดให้ประจักษ์ ถึงวิวัฒนาการทางความคิดของความขัดแย้ง ที่มีพัฒนาการจากอดีตสู่ปัจจุบัน รากฐานของทฤษฎีความขัดแย้ง พัฒนามาจากสมมติฐานที่ว่า "สังคม คือ ระบบที่มีลักษณะซับซ้อนของความไม่เท่าเทียมกัน (Inequality) และความขัดแย้ง (Conflict) จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคม" เพื่อให้เกิดความเข้าใจในทฤษฎีความขัดแย้งอย่างครอบคลุมในหลายมุมมอง ได้แก่ ด้านสังคมวิทยา ด้านจิตวิทยา ด้านมนุษยวิทยาและด้านคุณค่า (ค่านิยม) และทฤษฎีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นว่ามุมมองของนักวิชาการจากหลายสาขาวิชา ต่อ "ความขัดแย้ง" นั้นมีความเหมือนและความแตกต่างกันในประเด็นสำคัญใดบ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการสร้างองค์ความรู้เพื่อการจัดการความขัดแย้งในสังคมต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แผนภาพ ๒-๒ กรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุป จากการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ได้แก่ แนวความคิดเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ แนวความคิดเรื่องผลประโยชน์แห่งชาติ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒ นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ถึงปัจจุบัน นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ องค์กรภาคประชาสังคมในประเทศไทยโดยสังเขป องค์กรภาคประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพฐานข้อมูลองค์กรภาคประชาสังคมในชายแดนใต้ ทฤษฎีการบูรณาการ ทฤษฎีความขัดแย้ง ดังนั้นกรอบแนวคิดในการวิจัย คือ การศึกษาสภาพแวดล้อม การดำเนินการที่ผ่านมา กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปัญหาอุปสรรค ที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาเปรียบเทียบแนวคิดทางยุทธศาสตร์ผลประโยชน์แห่งชาติ ตลอดจนแนวคิดทฤษฎี เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมเพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้แบบบูรณาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ ๓

บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาความไม่สงบ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

บทนี้เป็นการศึกษาบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ ของภาคประชาสังคมต่อการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ ๑ และ ข้อที่ ๒ โดยรายละเอียดของบทนี้ ประกอบไปด้วย

๑. บริบทขององค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๒. กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง
๓. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
๔. การดำเนินการของภาคประชาสังคมที่ผ่านมา
๕. ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ
๖. สรุป

บริบทขององค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ จังหวัดชายแดนภาคใต้

บริบทขององค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยรายละเอียดสาระสำคัญ ได้แก่ ความชอบธรรม หลักประกันสันติภาพ และบทบาทที่ควรเป็น และบทบาทหลักขององค์กรภาคประชาสังคมใน “ความขัดแย้ง”

๑. ความชอบธรรม หลักประกันสันติภาพ และบทบาทที่ควรเป็น

องค์กรภาคประชาสังคม มีขีดความสามารถทั้งในการขยายความขัดแย้งและสนับสนุนกระบวนการแสวงหาทางออก ซึ่งบทบาทในการสนับสนุนกระบวนการแสวงหาทางออกจึงแยกไม่ออกกับการเข้าไปพัวพันกับความขัดแย้งผ่านพัฒนาการทางการเมืองและสังคมในระยะยาว

ที่จำเป็นต้องวางรากฐานอยู่บนการสร้างวัฒนธรรมสันติภาพ สิ่งสำคัญคือการทำให้ตัวแสดงสำคัญที่เป็นปฏิปักษ์ในความขัดแย้งเข้ามาพัวพันอยู่ในกระบวนการพูดคุยที่สามารถทำงานได้บนความแตกต่าง พัฒนาลึที่สนใจพื้นฐานร่วมกัน ความสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้ห้องถกภาคประชาสังคมมีความชอบธรรมอย่างยิ่งยวดในกระบวนการสันติภาพ ได้แก่ สัดส่วนของเหยื่อที่เกิดจากความโหดร้ายของสงครามนั้น มีพลเรือนที่ต้องรับเคราะห์หนักหนาสาหัสที่สุด ไม่ว่าความขัดแย้งนั้นๆ จะเป็นความขัดแย้งภายในหรือระหว่างประเทศ การรวมตัวกันจัดตั้ง และเคลื่อนไหวของผู้คนในสังคม เพื่อต่อต้านการใช้กำลัง จึงไม่เพียงแต่พอเข้าใจได้ หากแต่ชอบธรรมอย่างยิ่ง ผู้เชี่ยวชาญบางคนคาดคะเนว่ามากกว่าร้อยละ ๕๐ ของผู้บาดเจ็บล้มตาย (Casualties) ในสงครามนับตั้งแต่ทศวรรษที่ ๑๙๕๐ เป็นต้นมาคือ พลเรือน ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากกว่ากองกำลังติดอาวุธของทุกฝ่าย ด้วยเหตุนี้เองที่ประชาชนคนธรรมดาจึงมีความชอบธรรมอย่างยิ่งในการเป็นตัวแสดงสำคัญของการเปลี่ยนผ่านความขัดแย้ง โดยการร่วมกันแสวงหาทางออกของปัญหาอย่างถาวรที่ปมปะทะขัดเกลาระบาดกรรมของสังคม การเมืองของพวกเขาและสถาปนากลไกในเชิงสถาบันต่างๆ เพื่อที่จะให้หลักประกันว่าเพียงพอที่จะปกป้องประชาชนจากการใช้อำนาจการปกครองในทางที่ผิด หรือในที่นี้ก็คือการมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสันติภาพ (Peace Building) นั่นเอง

๒. บทบาทหลักขององค์กรภาคประชาสังคมใน “ความขัดแย้ง”

องค์กรประชาสังคมสามารถจะแสดงบทบาทสำคัญทั้งในการพัฒนาความขัดแย้งและการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง บทบาทหลักขององค์กรภาคประชาสังคมในกระบวนการสร้างสันติภาพออกเป็น ๘ บทบาทหลัก ได้แก่

๒.๑ ทำความขัดแย้งให้สร้างสรรค์ ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรภาคประชาสังคมสามารถแสดงบทบาทที่สำคัญ ในการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ได้ โดยการเผยให้เห็นหน้าตาของความขัดแย้งอย่างที่ควรจะเป็น และขับเคลื่อนด้วยวิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรงให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นด้วยยุทธศาสตร์ ดังนั้นการขับเคลื่อนความขัดแย้งขององค์กรภาคประชาสังคมจึงเป็นแนวทางการทำงานเชิงรุกในการเปลี่ยนแปลงสังคมไปพร้อมๆ กับการสร้างลักษณะการต่อสู้ให้ได้มาซึ่งความยุติธรรม พวกเขาจึงอาจแสดงให้เห็นทั้ง “อำนาจในการต่อต้าน (Power to Resist)” ต่อการใช้อำนาจเข้ากดขี่ ไปพร้อมๆ กับ “อำนาจในการเปิดโปง (Power to Expose)” เพื่อบ่อนทำลายความชอบธรรมของการใช้อำนาจดังกล่าว นอกจากนี้ พวกเขาอาจแสดงให้เห็นถึง “อำนาจในการโน้มน้าว (Power to Persuade)” ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงบางประเด็นที่ดำรงอยู่ในสถานการณ์ความขัดแย้ง รวมถึงชี้ให้เห็นถึงปัญหาเชิงโครงสร้างที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งเหล่านั้นขึ้น โดยที่สิ่งเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

สาธารณะและต่อผู้กำหนดนโยบายในที่สุด การทำหน้าที่เผชิญหน้าและเปิดโปงการใช้อำนาจละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้คน จะสามารถบ่อนเซาะสิทธิอำนาจและความชอบธรรมของผู้กระทำได้ในขณะเดียวกัน การเปิดโปงและ/หรือประณามสิ่งเหล่านี้เอง ที่ทำให้การกระทำดังกล่าวกลายเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเพิกเฉยต่อไปได้ แนวทางดังกล่าวจึงพุ่งตรงไปสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนในการลุกขึ้นมาทำอะไรสักอย่างเพื่อเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ ซึ่งบางครั้งได้กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดความล่มสลายของระบอบการเมืองที่กดขี่อย่างเลวร้ายลง อย่างไรก็ตามมีไม่น้อยเช่นกันที่กระบวนการเหล่านี้มักถูกใช้ควบคู่ไปกับการเคลื่อนไหวแบบติดอาวุธเพื่อต่อต้านระบอบเดิม หากแต่ก็มีกรณีตัวอย่างจำนวนมากเช่นกันที่มีการแปรขบวนจากการเคลื่อนไหวด้วยวิธีการที่รุนแรงมาสู่ การใช้กลยุทธ์ที่ไร้ความรุนแรงเพื่อเปิดช่องทางที่สร้างสรรค์ให้กับความขัดแย้ง

๒.๒ ยกระดับทัศนคติเกี่ยวกับความขัดแย้งผ่านการวางกรอบการมองใหม่และเปลี่ยนแปลงการรับรู้เดิม บทบาทในทำนองนี้อาจขึ้นอยู่กับสื่อสารระหว่างกลุ่มต่างๆ ที่ความขัดแย้งนั้นๆ ได้สร้างเส้นแบ่งเอาไว้ หลายกรณีองค์กรภาคประชาสังคมทำหน้าที่ในการสร้างกระบวนการพูดคุยระหว่างประชาชนกับประชาชนด้วยกันเอง หรืออำนวยความสะดวกให้กับการสื่อสารทางตรงระหว่างผู้คนในกลุ่มต่างๆ ทั้งที่ขึ้นอยู่กับกลุ่มอาชีพ การมีอัตลักษณ์ร่วมบางอย่างหรือในบางกรณีก็เป็นการรวมกลุ่มที่อยู่บนฐานของการมีประสบการณ์เกี่ยวกับความขัดแย้งร่วมกัน ความสัมพันธ์ของผู้คนเหล่านี้จะนำไปสู่การทบทวนการรับรู้เดิมเกี่ยวกับ “ฝ่ายตรงข้าม” และ “ความเป็นคนอื่น” เสียใหม่ รวมถึงท้าทายวาทกรรมว่าด้วยความเกลียดชังอีกด้วย ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะเริ่มทำให้ผู้คนมองเห็นความจำเป็นในการหาทางออกอย่างสันติ เมื่อพวกเขาเริ่มมองเห็นความเป็นมนุษย์ในกันและกัน

๒.๓ พัฒนานโยบายเพื่อสันติภาพ ตัวแสดงอย่างองค์กรภาคประชาสังคมสามารถช่วยขัดเกลานโยบายเพื่อสันติภาพบางประการ โดยการชี้จุดที่เป็นปัญหาซึ่งเคยถูกมองข้ามและเป็นจุดที่ทำให้เกิดช่องว่าง ระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติ นอกจากนี้ ยังมีบทบาทสำคัญในการวิเคราะห์ประเด็นปัญหาและนำเสนอทางออก ของกลุ่มต่าง ๆ ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับพูดคุยในทางนโยบายเพื่อหยิบยกประเด็นข้อขัดแย้ง และนำมาขับเคลื่อนรณรงค์ไปสู่การสร้างเจตจำนงทางการเมืองร่วมกันระหว่างผู้กำหนดนโยบาย รวมไปถึงการขับเคลื่อน แปรเปลี่ยนยุทธศาสตร์เหล่านั้นไปสู่ผลที่พึงปรารถนา อย่างไรก็ตาม กระบวนการสันติภาพดังกล่าวที่องค์กรภาคประชาสังคมมุ่งผลักดันเหล่านี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะการหาหนทางเพื่อให้มีการการหยุดยิงเท่านั้น หากแต่จุดสำคัญคือกระบวนการสนับสนุนให้สังคมนั้นๆ มีอนาคตที่มีความเป็นธรรมและสันติ ด้วยเหตุนี้ในความขัดแย้ง บางครั้งกลุ่มภาคประชาสังคมนี้เองที่เป็นฝ่ายที่กระตุ้นให้สาธารณะ ถกเถียงกันว่าสังคมที่ประชาชนต้องการสร้างขึ้นนั้นมีหน้าตาเป็นเช่นไร ข้อเสนอในทำนองนี้หาได้เป็นเพียงแค่

“พิมพ์เขียว” สำหรับอนาคตของสังคมที่พวกเขาพร้อมกันสร้างเท่านั้น หากแต่ยังเป็นการช่วยเปิดเผยสาเหตุของความขัดแย้งที่ลึกลงไป บางกรณีเนื้อหาของพิมพ์เขียวเหล่านี้ได้กลายเป็นวาระสำคัญในวงพูดคุยเพื่อสันติภาพหรือการเจรจาเพื่อสันติภาพในที่สุด

๒.๔ ขับเคลื่อน ผู้สนับสนุนสันติภาพโดยการสร้างทั้งแรงสนับสนุนและแรงกดดัน ในสถานการณ์การขัดกันด้วยอาวุธ ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายต่อต้านมักสร้างเหตุผลรองรับปฏิบัติการทางทหารของตนเองบนฐานของสิทธิอำนาจอันชอบธรรมในฐานะกองกำลังที่ถูกกฎหมายของฝ่ายแรก และบนฐานของการเป็นตัวแทนความต้องการของประชาชนในพื้นที่ความขัดแย้งของฝ่ายหลัง ทว่าตัวแสดงอย่างองค์กรภาคประชาสังคมทำหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป พวกเขาอาจท้าทายข้อกล่าวอ้างดังกล่าว ด้วยการแสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นสาธารณะนั้น ปฏิเสธต่อต้านแนวทางของการใช้กำลังของทั้งสองฝ่าย พร้อมทั้งยืนยันเรียกร้องการแสวงหาทางเลือกในการหาทางออกจากความขัดแย้ง กิจกรรมและปฏิบัติการของพวกเขาอาจมีรูปแบบที่หลากหลาย ตั้งแต่นิทรรศการศิลปะ การนำเสนอข่าวสารสันติภาพ ไปจนถึงการเดินขบวน กระบวนการเหล่านี้มีส่วนสำคัญที่ช่วยสร้างบรรยากาศให้เกิดกระบวนการสร้างสันติภาพจากภายใน

๒.๕ เสริมสร้างความมั่นคง โดยการลดความรุนแรงและหนุนเสริมการสร้างเสถียรภาพ แม้ว่าบทบาทหลักในการรักษาความมั่นคงและปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจะตกอยู่ในมือของกองกำลังของรัฐ แต่พบว่ามีไม่น้อยที่พวกเขากลับกลายเป็นปัญหาเสียเอง หากไม่แล้วก็ไม่มีความสามารถเพียงพอต่อภาระหน้าที่ ที่ตนเองต้องรับผิดชอบ หรือในบางกรณีก็มีกำลังที่น้อยและล่าช้าเกินไปที่จะปกป้องชีวิตของพลเรือน ในช่องว่างดังกล่าวนี้เอง ที่องค์กรภาคประชาสังคมที่เคยตกอยู่ในฐานะของการเป็นเหยื่อจากเหตุการณ์ความรุนแรง ได้ลุกขึ้นมาทำหน้าที่ในการป้องกันความรุนแรงและช่วยเหลือเยียวยาผลกระทบที่เกิดจากการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธ อย่างไรก็ตามในบางกรณีนั้นการลุกขึ้นของประชาชนในชุมชนเหล่านั้นคือการใช้อาวุธ ซึ่งในอีกแง่หนึ่งก็เป็นทางออกของข้อจำกัดของกองกำลังหลักดังกล่าว ดังเช่นการติดอาวุธให้กับพลเรือนเพื่อทำหน้าที่ในการป้องกันตนเอง และหนุนเสริมการทำงานของกองกำลังทหารหลักในกรณีของจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ก็พบว่ามีความเสี่ยงที่จะยิ่งทำให้ความขัดแย้งที่รุนแรงนั้นแหลมคมขึ้น และยากจะเยียวยาในระยะยาว แต่กระนั้น ในอีกหลายกรณี โครงสร้างในระดับชุมชนก็สามารถทำงานร่วมกับหลายฝ่ายในการติดตามพัฒนาการและจัดวางจังหวะก้าวเชิงรุกในการลดทอนความรุนแรง หนึ่งในวิธีการเหล่านั้นได้แก่การพยายามจะจัดการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งในระดับท้องถิ่นและป้องกันความเจ็บแค้นเฉพาะบุคคลไม่ให้ขยายไปขับเคลื่อนความขัดแย้งในวงกว้าง

๒.๖ บทบาทในกระบวนการจัดทำข้อตกลงสันติภาพ โดยทั่วไปแล้วกระบวนการเจรจาเพื่อยุติความขัดแย้ง (Peace Negotiation) มักเป็นอาณาบริเวณเฉพาะสำหรับคณะ

ผู้แทนของทางรัฐบาลและตัวแทนฝ่ายตรงกันข้ามที่มีอาณาเขตชัดเจน รวมไปถึงตัวกลางที่อาจมาจาก เอ็นจีโอระหว่างประเทศหรือตัวแทนขององค์กรระหว่างประเทศ โดยที่ธรรมชาติของกระบวนการเจรจาสันติภาพกระแสหลักมักมองข้ามกลุ่มภาคประชาสังคม กระนั้นก็ตาม ข้อค้นพบในงานศึกษาบางชิ้นก็ได้แย้งการกีดกันเอากลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมออกจากกระบวนการสร้างสันติภาพในมิติดังกล่าว การมีส่วนร่วมในระดับที่สูงขององค์กรภาคประชาสังคมในกระบวนการเจรจาสันติภาพจะมีส่วนช่วยให้เกิดความยั่งยืนของข้อตกลงสันติภาพ กล่าวในอีกแบบก็คือ กลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมได้ทำให้ข้อตกลงดังกล่าวส่งผลให้เกิดภาวะที่พวกเขาเรียกว่า “สันติภาพยั่งยืน (Sustained Peace)” นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของกลุ่มภาคประชาสังคมในระดับกลางยังส่งผลให้เกิดสันติภาพยั่งยืนขึ้น ยิ่งเฉพาะในกรณีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งของคู่ขัดแย้งมีลักษณะที่ไม่เป็นประชาธิปไตยหรือในอีกความหมายคือมีลักษณะเผด็จการ การมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคมกลุ่มสำคัญ ในวงเจรจาสันติภาพเพื่อที่จะนำไปสู่ภาวะสันติภาพถาวรนั้นถือเป็นความจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้เลยทีเดียว

๒.๗ การสร้างสันติภาพในระดับชุมชน ซึ่งที่จริงแล้วเป็นเป้าหมายหลักของกระบวนการสร้างสันติภาพโดยรวม เนื่องจากการป้องกันความขัดแย้งอย่างได้ผลในระดับท้องถิ่นหรือชุมชนนั้นจะมีส่วนสร้างความเข้มแข็งให้กับกระบวนการสันติภาพ โดยภาพรวมด้วย ในขณะที่เดียวกันก็สร้างแรงบันดาลใจให้กับการริเริ่มการทำงานสร้างสันติภาพในพื้นที่หรือชุมชนอื่นๆ ตามมา ทั้งนี้ มีบางกรณีที่กระบวนการสันติภาพในระดับชาติอาจประสบกับภาวะชะงักงัน หากแต่ในระดับชุมชนซึ่งมีพลวัตที่แตกต่างกันออกไปอาจสร้างความเป็นไปได้ในการก่อรูปพื้นที่ซึ่งเรียกกันว่า “โซนสันติภาพ (Zone of Peace)” ขึ้น บนฐานที่ตอบสนองต่อจุดสนใจหรือผลประโยชน์ของชาวบ้านในพื้นที่ที่ต่างตระหนักว่าจำเป็นต้องหาหนทางที่จะอยู่ร่วมกันให้ได้โดยสันติ แน่แน่นอนว่าสิ่งเหล่านี้อาจอยู่นอกเหนือตัวบทกฎหมายที่มารองรับ แต่การสร้างสันติภาพในหน่วยที่เล็กกว่าเช่นนี้ นอกจากจะมีความต่อเนื่องยั่งยืนแล้ว ยังอาจจะส่งผลในแง่ของการสร้างแรงกดดันทางบวกต่อการสร้างสันติภาพในระดับอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

๒.๘ เปลี่ยนผ่านรากเหง้าและผลที่ตามมาของความขัดแย้ง ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมสันติภาพให้เกิดขึ้น ข้อตกลงสันติภาพที่ได้รับการลงนามจะไร้ประโยชน์หากผู้คนยังรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความเป็นธรรมและจมอยู่กับบาดแผลจากความรุนแรงที่เกิดขึ้น การอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการฟื้นฟูสังคมหลังจากความขัดแย้งจึงเป็นสิ่งสำคัญ องค์กรภาคประชาสังคมอาจแสดงบทบาทสำคัญในจุดนี้ โดยการผลักดันเจตนารมณ์ทางการเมืองที่สร้างสรรค์ และคำจูนข้อตกลงทางการเมืองที่เกี่ยวกับการสถาปนาโครงสร้างและบรรยากาศทางการเมืองที่จะสามารถหลอมรวมเอาความต้องการของแต่ละฝ่ายเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งนี้ การยืนหยัดที่จะรักษาโครงสร้างทาง

การเมืองก่อนเกิดความขัดแย้งเอาไว้ นั่น รั้งแต่จะยึดความขัดแย้งให้ดำรงอยู่ยาวนานขึ้นมากกว่าจะเป็นหนทางแก้ไขปัญหา กล่าวในอีกแบบก็คือความยั่งยืนของสันติภาพนั้นขึ้นอยู่กับ การปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางการเมืองที่จะสามารถรองรับความต้องการของแต่ละฝ่ายได้อย่างสมดุล เพื่อที่ก่อให้เกิดกระบวนการเหล่านี้ กลุ่มประชาสังคมในท้องถิ่นที่อาจร่วมมือกับกลุ่มภาคประชาสังคมระหว่างประเทศจึงมีบทบาทสำคัญในการผลักดันการเปลี่ยนผ่านเชิงโครงสร้างดังกล่าว ในระยะยาว องค์กรภาคประชาสังคมยังมีต้นทุนสำหรับการแสดงบทบาทในกระบวนการสร้างความปรองดองระหว่างผู้คนในพื้นที่ความขัดแย้ง โดยการเปลี่ยนผ่านความรู้สึกของความเป็นศัตรูและความเป็นอื่น ไปสู่การมองเห็นความเป็นมนุษย์ที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง ที่สำคัญที่ใช้ในการบริหารจัดการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒ มีรายละเอียด สรุปได้ ดังนี้

๑. กรอบแนวคิดของนโยบาย

เพื่อให้ นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระยะต่อไป มีทิศทางชัดเจนและ ต่อเนื่องจากนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๗ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบสามารถนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการจัดทำยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการรองรับอย่างเหมาะสม รวมถึงยึดหลักยุทธศาสตร์พระราชทาน "เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา" และ "ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" จึงกำหนด กรอบแนวคิดของนโยบาย ดังนี้

๑.๑ การยึดมั่นในหลักการแก้ไข้ปัญหา โดยใช้แนวทางสันติวิธี ด้วยการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งจากการใช้แนวทางรุนแรงมาเลือกใช้นแนวทางสันติวิธี

๑.๒ การใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

๑.๓ การบริหารจัดการ บนพื้นฐานของสังคมพหุวัฒนธรรม ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาพื้นที่

๑.๔ การยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ นิติธรรม ตระหนักและเคารพในกติการะหว่างประเทศ

๒. วิสัยทัศน์

"สังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัย ปราศจากเงื่อนใจความรุนแรง วิถีชีวิตของทุกคนได้รับการปกป้อง พัฒนาบนพื้นฐานสังคมพหุวัฒนธรรม และมีส่วนร่วมในกระบวนการเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืน"

๓. วัตถุประสงค์

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาที่มีความสอดคล้องและตรงกับสภาพปัญหา กรอบแนวคิด และวิสัยทัศน์ จึงได้กำหนด วัตถุประสงค์ของนโยบาย รวม ๖ ข้อ ดังนี้

๓.๑ เพื่อให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัยสงบสันติ มีความไว้เนื้อเชื่อใจต่อกัน ปราศจากเงื่อนใจ ที่เอื้อต่อการใช้ความรุนแรงจากทุกฝ่าย

๓.๒ เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในพื้นที่ ให้ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๓.๓ เพื่อให้สังคมไทย และสังคมในพื้นที่ ยอมรับและเห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคม พหุวัฒนธรรม และรับผิดชอบร่วมกันในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๓.๔ เพื่อพัฒนาศักยภาพของคน สังคม และเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับความต้องการหลากหลายทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความเสมอภาคและเป็นธรรมในสังคมอย่างทั่วถึง ให้เป็นพื้นที่ที่น่าอยู่ น่าท่องเที่ยว และน่าลงทุน

๓.๕ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น และหลักประกันความต่อเนื่อง ของกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ และเตรียมความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสวงหาทางออก จากความขัดแย้ง

๓.๖ เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ต่อสังคม ทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ ให้เกิดการสนับสนุนและมีบทบาทเกื้อกูลการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๔. การบริหารจัดการ

เพื่อให้การบริหารนโยบาย และการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ บังเกิดผลตามวัตถุประสงค์นโยบาย อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเป็นรูปธรรม จึงให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเป็นลำดับแรก ดังนี้

๔.๑ จัดให้มีการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยมีการจัดทำยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการรองรับนโยบายที่สอดคล้องและสนับสนุนไปในทิศทางเดียวกันมีกลไกการดำเนินงานที่มีเอกภาพ และบูรณาการการทำงานร่วมกัน ทั้งในระดับนโยบาย ระดับการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ และระดับปฏิบัติ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบที่ชัดเจน มีระบบบริหารจัดการ บูรณาการแผนงาน/โครงการ และงบประมาณ และสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายอย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งมีการพัฒนาระบบติดตามประเมินผลนโยบายยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการทุกระดับที่เป็น รูปธรรมอย่างต่อเนื่อง และมีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน

๔.๒ มีการดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐ และข้าราชการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีความเข้าใจที่ตรงกันในกรอบแนวคิด ทิศทางการแก้ไขปัญหาของนโยบาย มีจิตสำนึกในการบูรณาการการทำงานร่วมกัน และตระหนักในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้การแก้ไขปัญหาสนับสนุนซึ่งกันและกันอย่างเป็นเอกภาพ

๔.๓ เสริมสร้างและพัฒนา เครือข่ายสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายที่ครอบคลุมพื้นที่ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการให้ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ภาคเอกชน เครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งในพื้นที่ นอกพื้นที่ และสังคมโลก โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน ประชาคมอาเซียน และโลกมุสลิม เข้ามามีส่วนร่วม เป็นเครือข่ายขยายผลจากนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีช่องทางร้องเรียน ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐ รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหา กับภาครัฐ พร้อมไปกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ และการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่

๕. ปัจจัยความสำเร็จ

๕.๑ มีการให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นวาระแห่งชาติ โดยมีการสนับสนุนการดำเนินการจากรัฐบาล ทั้งในเรื่องกลไกการบริหาร แผนงาน/โครงการ และงบประมาณที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง มีความมั่นใจ มีเอกภาพทางความคิด ทิศทาง แนวทาง และการบริหารจัดการ พร้อมผนึกกำลังร่วมกัน ในการแก้ไขปัญหาตามนโยบาย

๕.๒ ทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงกับปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้การยอมรับ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาตามนโยบาย เพื่อเป็นหลักประกันในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ในลักษณะของภาคีเครือข่าย ทั้งในระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และระดับปฏิบัติอย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับประเด็น ปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

๕.๓ มีการประยุกต์ใช้งานการศึกษาวิจัยทางวิชาการ ประกอบการดำเนินการ แก้ไขปัญหาและพัฒนา จังหวัดชายแดนภาคใต้ตามนโยบาย เพื่อเป็นพลังสนับสนุนการจัดทำ การพัฒนา การประเมินนโยบาย และ การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ และ ระดับปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

จากนโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒ สามารถกำหนดความเหมาะสม สอดคล้องกับบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ได้ จำนวน ๔ ประเด็น ดังนี้

๑. กรอบแนวคิดของนโยบาย มีส่วนที่สอดคล้องกัน ได้แก่

๑.๑ การยึดมั่นในหลักการแก้ไขปัญหา โดยใช้แนวทางสันติวิธี ด้วยการ แปรเปลี่ยนความขัดแย้งจากการใช้แนวทางรุนแรงมาเลือกใช้แนวทางสันติวิธี

๑.๒ การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

๑.๓ การยึดมั่นในหลักสิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ นิติธรรม ตระหนักและ เคารพในกติการะหว่างประเทศ

๒. วัตถุประสงค์ มีส่วนที่สอดคล้องกัน ได้แก่

๒.๑ เพื่อให้จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความปลอดภัยสงบสันติ มีความไว้เนื้อเชื่อใจต่อกัน ปราศจากเงื่อนไข ที่เอื้อต่อการใช้ความรุนแรงจากทุกฝ่าย

๒.๒ เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในพื้นที่ ให้ประชาชนได้เข้ามา มีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๒.๓ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและหลักประกันความต่อเนื่องของกระบวนการ พุดคุยเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ และเตรียมความพร้อมใน การเข้ามามีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสวงหาทางออก จากความขัดแย้ง

๓. การบริหารจัดการ มีส่วนที่สอดคล้องกัน ได้แก่

เสริมสร้าง และพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินการ ตามนโยบาย ที่ครอบคลุมพื้นที่ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการให้ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ภาคเอกชน เครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งในพื้นที่ นอกพื้นที่ และสังคมโลก โดยเฉพาะประเทศเพื่อน บ้าน ประชาคมอาเซียน และ โลกมุสลิม เข้ามามีส่วนร่วม เป็นเครือข่ายขยายผลจากนโยบายไปสู่

การปฏิบัติ มีช่องทางร้องเรียน ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐ รวมทั้ง สนับสนุนงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหา กับภาครัฐ พร้อมไปกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม ในการ สนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ และการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่

๔. ปัจจัยความสำเร็จ มีส่วนที่สอดคล้องกัน ได้แก่

๔.๑ มีการให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึง กระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นวาระแห่งชาติ โดยมีการสนับสนุนการ ดำเนินการจากรัฐบาล ทั้งในเรื่องกลไกการบริหาร แผนงาน/โครงการ และงบประมาณที่ชัดเจนและ ต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง มีความมั่นใจ มีเอกภาพทางความคิด ทิศทาง แนวทาง และ การบริหารจัดการ พร้อมผนึกกำลังร่วมกัน ในการแก้ไขปัญหาตามนโยบาย

๔.๒ มีการประยุกต์ใช้ งานการศึกษาวิจัยทางวิชาการ ประกอบการดำเนินการ แก้ไขปัญหาและพัฒนา จังหวัดชายแดนภาคใต้ตามนโยบาย เพื่อเป็นพลังสนับสนุนการจัดทำ การพัฒนา การประเมินนโยบาย และ การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ และระดับปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

การดำเนินการของภาคประชาสังคมที่ผ่านมา

องค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้เสนอแนะเชิงนโยบายและ ยุทธศาสตร์สันติภาพชายแดนใต้/ปาตานี ๒๐๑๗ ประกอบไปด้วยรายละเอียดสาระสำคัญ ได้แก่ พื้นที่ปลอดภัย พื้นที่เรียนรู้ พื้นที่สื่อสาร พื้นที่ผลิต และพื้นที่สร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์สันติภาพเป็นการดำเนินงานตามกรอบของ สภาพประชาสังคมชายแดนใต้ในระยะที่สอง (ระหว่างปี ๒๕๕๕ – ๒๕๖๑) ที่ต้องการเห็นสังคมแห่ง นี้เป็น “สังคมที่เป็นธรรมและมีสันติภาพสำหรับทุกคน” โดยถือว่าสภาพประชาสังคมชายแดนใต้มี พันธกิจที่จะต้องหนุนเสริมการสร้างสันติภาพและกระบวนการสันติภาพอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วม ร่วมของภาคประชาชน การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์สันติภาพนี้เป็นส่วนหนึ่ง ของการสร้างพื้นที่กลางเพื่อผลักดันเชิงนโยบาย (Common Space and Advocacy) อันเป็น ยุทธศาสตร์สำคัญประการแรก ซึ่งจะเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์อีกสองด้าน นั่นก็คือการเสริมพลัง สร้างความเข้มแข็งและอำนาจต่อรองให้กับภาคประชาสังคม (Empowerment) ที่ควบคู่ไปกับการ สร้างและขยายเครือข่ายของสภาพประชาสังคมชายแดนใต้เอง กระบวนการจัดทำข้อเสนอแนะเริ่มตั้ง ต้นขึ้นหลังจากการระดมสมองในกลางปี ๒๕๕๕ เพื่อสรุปบทเรียนการทำงานขององค์กรภาคประชา

สังคมในพื้นที่ในรอบ ๑๒ ปี กระทั่งผลิตเป็นยุทธศาสตร์ของสภาประชาสังคมชายแดนใต้ และเปิดพื้นที่พบปะระหว่างตัวแทนองค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานอยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ผ่านกระบวนการจัดทำแผนที่การทำงานของเครือข่ายภาคประชาสังคม (Mapping) เพื่อตระหนักถึงตำแหน่งแห่งที่ขององค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่และ ศักยภาพที่จะทำงานร่วมกันในอนาคต กิจกรรม ดังกล่าวยังได้มาซึ่งประเด็นปัญหาสาธารณะจำนวน ๕ ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความมั่นคงทางอาหารบนฐานทรัพยากร พื้นที่สาธารณะปลอดภัย ห้องเรียนสันติภาพ ในชุมชน วาระการพัฒนาเด็กและเยาวชน และการสื่อสารที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน หากจะสรุปรวบรวมขอครบราคาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์สันติภาพ ที่จะไต่เรียงต่อไปข้างล่างนี้ อย่างเชื่อมโยงกันแล้ว ข้อเสนอแนะเหล่านี้ต้องการนำเสนอ ต่อฝ่ายต่างๆ ที่จะระบุว่า การสร้างสันติภาพที่มีความหมายต่อชีวิตของผู้คนในพื้นที่ความขัดแย้งนั้นขึ้นอยู่กับ การสถาปนา รักษา และขยาย “พื้นที่การเมือง” ในหลากหลายมิติ โดยวางอยู่บน ๕ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ผ่านกระบวนการระดมความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง โดยอาจสรุปได้ว่า “พื้นที่การเมือง” ดังกล่าวนี้เป็นพื้นที่ซึ่งต้อง “ปลอดภัย” ต่อทุกคนทุกฝ่าย โดยเฉพาะพลเรือนที่ไม่ได้มีส่วนในการสู้รบของกลุ่มขัดแย้ง ในการใช้ชีวิตประจำวันและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นพื้นที่ซึ่งเปิดกว้างสำหรับ “การเรียนรู้” เกี่ยวกับความขัดแย้งและแสวงหาแนวทางต่อสู้อย่างสันติวิธี หนุนเสริมให้คนในพื้นที่ได้ “สื่อสาร” เรื่องราวของตนเองอย่างเปิดกว้าง “พื้นที่” ในที่นี้ไม่ได้มีความหมายในเชิงกายภาพที่จับต้องสัมผัสได้เท่านั้น หากแต่อาจหมายรวมไปถึงพื้นที่ที่เป็นนามธรรม ที่อาจเป็นได้ทั้งความรู้สึกที่ปลอดภัยในการแสดงความคิดเห็น ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ หรือจังหวะโอกาสของการ เรียนรู้ระหว่างผู้คนที่เห็นแตกต่างกัน เป็นต้น ส่วน “การเมือง” ในแง่นี้ก็ไม่ใช่เป็นเพียง เรื่องของการเลือกตั้งหรือสรรหาผู้นำหรือผู้มีสถานะเป็นตัวแทนของประชาชนเพื่อ เข้าถึงอำนาจในการจัดการทรัพยากรต่างๆ เท่านั้น หากแต่ยังเป็นเรื่องของ การเสริมสร้างอำนาจต่อรองให้กับประชาชนและชุมชนท้องถิ่นเพื่อรับมือกับประเด็นปัญหา ที่เกี่ยวพันกับวิถีชีวิตที่เป็นจริง “พื้นที่การเมือง” ดังกล่าว เชื่อมโยงกับการสร้าง “สันติภาพเชิงบวก” ที่ไปไกลกว่าการลดหรือยุติความรุนแรงเท่านั้น หากแต่เป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้คน ในพื้นที่ว่าจะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงและสร้างอนาคตที่มีความเป็นธรรม ความยุติธรรมร่วมกันได้ เป็นที่ซึ่งมีการแบ่งปันความกังวลทุกข์ร้อนและความคาดหวัง ตลอดจนข้อเสนอแนะต่อทั้งตนเองและผู้อื่นที่เกี่ยวข้องโยงใยกับความขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ขบวนการต่อสู้เพื่อปาตานี องค์กรและเครือข่ายภาคประชาสังคมทั้งในและ นอกพื้นที่ หรือ แม้แต่องค์กรระหว่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ พื้นที่การเมืองดังกล่าวจะดำรง อยู่ได้ก็ต้องอาศัยพื้นที่กลางหรือพื้นที่ร่วมที่เปิดกว้างนั่นเอง รายละเอียดของข้อเสนอ ๕ ประเด็นยุทธศาสตร์สันติภาพอาจอธิบายได้จาก ๕ พื้นที่ ดังต่อไปนี้

๑. พื้นที่ปลอดภัย เพื่อสถาปนา รักษา และขยาย “พื้นที่การเมือง” อันเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างสันติภาพ ฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

๑.๑ รัฐบาลไทยและขบวนการต่อสู้เพื่อปาตานีต้องปกป้องคุ้มครองเด็ก ผู้หญิง พลเรือน ทูทศาสนาทุกชาติพันธุ์ให้ รอดพ้นจากผลกระทบของปฏิบัติการทางทหาร รวมไปถึงต้องหนุนเสริมการสร้างพื้นที่สาธารณะปลอดภัยอย่างจริงจัง โดยต้องเคารพหลักการสิทธิมนุษยชนและมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

๑.๒ รัฐบาลไทยและขบวนการต่อสู้เพื่อปาตานีต้องทำให้กระบวนการ พุดคุยเพื่อสันติภาพ/สันติสุขนั้นเปิดกว้าง เป็นที่ยอมรับต่อทุกฝ่าย และวางอยู่บนกติกาที่เป็นธรรม ซึ่งปูทางไปสู่ผลลัพธ์ที่ได้ชัยชนะทุกฝ่าย โดยการรับฟังและเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และควรเปิดโอกาสให้ตัวแทนองค์กรภาคประชาสังคม ได้มีส่วนร่วมในการเข้าไปสังเกตการณ์การพุดคุยระหว่างทั้งสองฝ่าย ตลอดจนเปิดโอกาสให้ สนทนากับแต่ละฝ่ายในฐานะที่เป็น “ฝ่ายที่สาม”

๑.๓ กลุ่มคิดอาวุธที่ยังไม่มีส่วนร่วมกับการพุดคุยสันติภาพควรต้องพิจารณาทางเลี้ยวและแสดงความมุ่งมั่นที่จะเพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากขึ้น โดยพิจารณาเข้าร่วมในการพุดคุยสันติภาพ/สันติสุขเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนผ่าน ไปสู่การใช้แนวทางการเมืองเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างเป็นรูปธรรม

๑.๔ ทุกฝ่ายควรสร้างบรรยากาศและสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างสันติภาพ โดยให้ความสำคัญกับ “ความปลอดภัย” ที่มากกว่าการลดหรือยุติความรุนแรงทางตรง กล่าวคือ ต้องให้หลักประกันว่าจะเปิดให้มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่ปลอดภัย โดยปราศจากการข่มขู่คุกคามสำหรับการส่งเสียงที่แสดงออกทางความคิดหรือความเชื่อทางการเมืองตามความเหมาะสมในกรอบทางกฎหมายและ รัฐธรรมนูญ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องประเด็นอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์และศาสนา การแสดงออกทางอัตลักษณ์ที่แตกต่างหลากหลาย ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้คนในพื้นที่ในมิติต่างๆ

๑.๕ รัฐบาลไทย ขบวนการต่อสู้ปาตานี องค์กรภาคประชาสังคม สถาบันวิชาการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในความขัดแย้งจะต้องดำเนินมาตรการที่หลากหลายเพื่อปกป้องคุ้มครองนักปกป้องสิทธิมนุษยชนที่ทำงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้สามารถทำงานได้อย่างมีอิสระ ปราศจากการถูกข่มขู่คุกคามจากทุกฝ่าย มีมาตรการที่ช่วยรับรองความปลอดภัยของนักสิทธิมนุษยชน ในการทำงานในพื้นที่เสี่ยงภัย และสามารถขับเคลื่อนงานด้านการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อกระบวนการสันติภาพและสิทธิมนุษยชน

๒. พื้นที่เรียนรู้ เพื่อสร้างและขยาย “พื้นที่เรียนรู้” เกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้ง และ กระบวนการสร้างสันติภาพ อันเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างสันติภาพ มีข้อเสนอที่ผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่างๆ ควรต้องพิจารณาดังต่อไปนี้

๒.๑ ทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรภาคประชาสังคม สถาบันวิชาการในพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรต้องเห็นความสำคัญ ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการจัดการศึกษาเรียนรู้สันติภาพในระดับชุมชนท้องถิ่นด้วยการจัดตั้งกลไกที่สร้างการทำงานร่วมกัน โดยมีเนื้อหาของการเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่ง อาจหมายรวมถึงแนวคิดและประสบการณ์ของการทำความเข้าใจความขัดแย้งและการสร้างสันติภาพ หลักการสิทธิมนุษยชน หรือประเด็นอื่นๆ ที่ขึ้นกับความต้องการของ ชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ

๒.๒ องค์กรภาคประชาสังคมและสถาบันวิชาการในพื้นที่ จะต้องขยายความร่วมมือระหว่างกันและจัดกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับความขัดแย้งและ กระบวนการสันติภาพให้กับกลุ่มผู้มีส่วน ได้ส่วนเสียต่างๆ

๒.๓ ขบวนการต่อสู้เพื่อปาดานีควรต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ผ่านการอบรมเพิ่มศักยภาพในการทำงานแนวทางทางการเมืองและส่งเสริมการเรียนรู้ เกี่ยวกับกระบวนการสันติภาพ หลักการสิทธิมนุษยชน และหลักการมนุษยธรรม ให้กับสมาชิกและมวลชนสนับสนุนทั้งในและนอกพื้นที่

๒.๔ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร และศูนย์-อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ควรต้องจัดให้มีกระบวนการ เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการสันติภาพและแนวทางการหาทางออกอย่างสันติวิธีกับกำลังพลและเจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังต้องสนับสนุนการจัดการเรียนรู้สันติภาพในชุมชนอีกด้วย

๒.๕ รัฐบาล โดยสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ควรต้องกำหนดให้ การศึกษาเรียนรู้สันติภาพบรรจุในยุทธศาสตร์ของชาติ และกระทรวงศึกษาธิการ ต้องจัดให้มีหลักสูตรการเรียนการสอนสันติศึกษาในสถานศึกษาทุกระดับ (ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา) และอาจจัดให้มีมหาวิทยาลัยด้านสันติภาพ ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ พร้อมทั้งผลิตตำรา คู่มือ และสื่อการเรียนการสอน เกี่ยวกับสันติภาพ

๒.๖ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และมหาวิทยาลัยในพื้นที่ ควรร่วมกันจัดทำโครงการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างจริงจังและเป็นระบบ

๒.๑) องค์กรระหว่างประเทศและมิตรประเทศที่ห่วงกังวลต่อสถานการณ์ ความรุนแรงในพื้นที่ควรต้องส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้าน สันติภาพให้กับ ประชาชนในพื้นที่ คนทำงานในองค์กรภาคประชาสังคม สมาชิก ของขบวนการต่อสู้เพื่อปาดานี และเจ้าหน้าที่รัฐ โดยอาจเป็นการผลักดันวาระ ดังกล่าวในเวทีระหว่างประเทศ การสนับสนุน งบประมาณ หรือการสนับสนุน ผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศให้มาร่วมแลกเปลี่ยนกับกลุ่มเป้าหมาย ข้างต้นในพื้นที่

๓. พื้นที่สื่อสาร เพื่อสร้าง รักษา และขยายพื้นที่ของการสื่อสารสาธารณะที่สอดคล้อง กับบริบท ของชุมชนและเสริมอำนาจต่อรองของผู้คนในพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างสันติภาพที่ เปิดกว้างต่อผู้คนที่หลากหลาย ฝ่ายต่างๆ ควรต้องพิจารณาข้อเสนอดังต่อไปนี้

๓.๑ องค์กรและเครือข่ายภาคประชาสังคมในพื้นที่และสถาบันการศึกษาต้อง ร่วมมือกันพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่ายคนทำงานด้านการสื่อสารสาธารณะ โดย ริเริ่มจากการพัฒนาฐานข้อมูลองค์กรสื่อในพื้นที่อย่างครอบคลุมพื้นที่ และช่องทางการสื่อสาร จัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ตลอดจนจัดตั้ง คณะทำงานตามวาระที่ขับเคลื่อนหรือ ผลักดันประเด็นสาธารณะร่วมกัน

๓.๒ องค์กรและเครือข่ายภาคประชาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเยาวชนใน ชุมชนต่างๆ จะต้องสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ตลอดจนองค์กรอิสระ อย่างสำนักงาน คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการ โทรทัศน์ และกิจการ โทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ใน การพัฒนาศักยภาพคนทำงานด้านการสื่อสาร ในพื้นที่ความขัดแย้งซึ่งมีความหลากหลายทาง วัฒนธรรม โดยมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ทักษะในการผลิตสื่อ ความเข้าใจต่อจรรยาบรรณในการสื่อสารต่อสาธารณะ ทั้งนี้ ควรต้องเน้นไปที่ การผลิตสร้างนักสื่อสารคนรุ่นใหม่ที่จะกระจายตัวอยู่ในชุมชนต่างๆ อย่างจริงจัง โดยริเริ่มผลักดัน ในการจัดตั้ง “ศูนย์การสื่อสารชุมชน” ในฐานะที่เป็นทั้งช่องทางการสื่อสารของชุมชนและเป็น พื้นที่กลางในการเสริมทักษะการสื่อสารของผู้คนในชุมชน

๓.๓ ในสถานการณ์ที่ภูมิทัศน์ของการสื่อสารกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กลุ่มหรือองค์กรที่ทำงานด้านการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครือข่ายวิทยุชุมชน ผู้ผลิตรายการอิสระ นักจัดรายการวิทยุและโทรทัศน์ ตลอดจนกลุ่มสื่อสารออนไลน์ ควรต้องร่วมกันพัฒนาช่องทางการ สื่อสารที่มีลักษณะขยายและเชื่อมต่อ ข้ามพื้นที่และช่องทางการสื่อสารกันมากยิ่งขึ้น เพื่อเปิด โอกาสให้ผู้คนในพื้นที่ได้ส่งเสียงของตนเองมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลักดัน โครงการนำ ร่องโทรทัศน์ ชุมชนที่จะกลายเป็นช่องทางสำคัญที่เชื่อมต่อการสื่อสารหลากหลายระดับ

๓.๔ องค์กรสนับสนุนงบประมาณทั้งในและต่างประเทศควรต้องหนุนเสริมการทำงานของกลุ่มที่ทำงานด้านการสื่อสารในพื้นที่โดยร่วมกันจัดตั้ง “กองทุน สนับสนุนนักสื่อสารสันติภาพ” เพื่อทำหน้าที่เป็นกลไกในการเสริมสร้างศักยภาพของ งานสื่อสารสาธารณะในพื้นที่ความขัดแย้ง ตลอดจนส่งเสริมทำงานในเชิงเครือข่ายและ จัดเตรียมทรัพยากรและสวัสดิการให้กับสมาชิกของเครือข่าย เพื่อเป็นหลักประกันให้มี การทำงานอย่างต่อเนื่อง

๔. พื้นที่ผลิต เพื่อเสริมอำนาจอาชีพโดยทางอาหารให้อยู่ในมือของชุมชนให้มีสิทธิในการ กำหนดแนวทางการจัดการทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น อันเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างสันติภาพที่ยั่งยืน จำเป็นที่ฝ่ายต่างๆ จะต้องผลักดันให้ภูมิภาคแห่งนี้กลายเป็น “พื้นที่ผลิตอาหาร” สำคัญไม่เฉพาะต่อปากท้องของผู้คนในพื้นที่เท่านั้น หากแต่ยังมีศักยภาพที่จะเป็นพื้นที่ผลิตอาหารหรือครัวของอาเซียนอีกด้วย โดยฝ่ายต่างๆ ควร ต้องพิจารณาข้อเสนอดังต่อไปนี้

๔.๑ การพัฒนาและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ของหน่วยงานภาครัฐ จะต้องมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่อย่างครอบคลุม โดยที่ไม่จำกัดอยู่เฉพาะผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่นเท่านั้น หากแต่ต้องรวมไปถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน โดยเฉพาะเกษตรกร ชาวประมง และผู้มีแนวโน้ม หรือได้รับผลกระทบจากการพัฒนาข้างต้น โดยจะต้องผ่านกระบวนการตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมตัดสินใจ รวมไปถึงการร่วมตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ อย่างเป็นจริง โดยรูปธรรมของการมีส่วนร่วมดังกล่าวนี้อาจริเริ่มได้หลายรูปแบบ อาทิ เช่น การร่วมกันทบทวน โครงการพัฒนาที่ได้ขาดการมีส่วนร่วมและ ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวาง การริเริ่มจัดทำแผนคุ้มครองพื้นที่ซึ่งมีความอ่อนไหวทางระบบนิเวศน์ และ การกำหนดเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์ร่วมกันให้ชัดเจน เป็นต้น

๔.๒ องค์กรและเครือข่ายภาคประชาสังคมจะต้องกระตือรือร้นในการสร้างอำนาจต่อรองของตนเองและเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดและตรวจสอบแผน ยุทธศาสตร์ แนวทางพัฒนา และ โครงการพัฒนาในพื้นที่ซึ่งมีผลกระทบต่อจัดการทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งการผลิตอาหาร เกษตรอุตสาหกรรม การประมง และการพัฒนาพลังงาน รวมทั้งมีการกำหนดแนวทางพัฒนาที่เป็นทางเลือกของภาคประชาชน ผ่านการสร้างกลไกการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ อย่างจริงจัง รวมไปถึงการร่วมกันจัดทำในชายแดนได้ควบคู่ไปกับการรักษาสภาพแวดล้อมอย่างยั่งยืนเป็นรูปธรรม

๔.๓ ทุกฝ่ายจะต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพ ปัญหา บนฐานของข้อมูลที่เป็นจริงและเชื่อถือได้ โดยหน่วยงานรัฐจะต้องส่งเสริมการวิจัยเพื่อท้องถิ่นบนฐานของทรัพยากร นอกจากนี้ จำเป็นต้องให้ความสำคัญของการสร้างนวัตกรรมที่อิงอยู่บน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนมุ่งเน้นการฟื้นฟู อนุรักษ์ ส่งเสริมการเพาะพันธุ์พืชท้องถิ่นที่มีคุณค่าต่อระบบเศรษฐกิจในท้องถิ่น

๔.๔ รัฐบาลจะต้องควบคุมบทบาทของบรรษัทข้ามชาติและบริษัทเอกชนที่ ทำธุรกิจบนฐานคิดของการมุ่งกอบโกยกำไรและทำลายล้างสมดุลของธรรมชาติ ด้วยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด

๕. พื้นที่สร้างสรรค์ จากสภาพปัญหาโดยรวมและผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่ การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจึงกลายเป็นวาระสำคัญที่องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมให้ความสำคัญ นอกจากนโยบายในระดับชาติที่เน้นบทบาทของเยาวชนในการพัฒนาประเทศแล้ว นโยบายการบริหารและการพัฒนา จังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒ ยังได้กล่าวถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรมของเยาวชนต่างศาสนา นอกจากนี้ ในระยะหลัง องค์กรนอกภาครัฐระหว่างประเทศยังให้ความสนใจติดตามผลกระทบของความรุนแรงต่อเด็กอย่างใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่ซึ่งพยายามสร้างความตระหนักในเรื่องนี้มากขึ้น โดยดำเนินการ ดังนี้

๕.๑ รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐควรต้องผลักดันให้เกิดนโยบาย “๑ ชุมชน ๑ พื้นที่สร้างสรรค์” ที่เป็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนในแผนพัฒนาของหน่วยงาน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พร้อมสนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ สถานที่ และ ทรัพยากร ที่จำเป็น จัดสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งจัดตั้งกลไกการดำเนินงานที่มาจากผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

๕.๒ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาคประชาสังคม ต้องให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพของเด็กและเยาวชน อย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในทุกขั้นตอนการทำงาน

๕.๓ สถาบันวิชาการ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัด และเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม จะต้องร่วมกันจัดทำฐานข้อมูลขององค์กรที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่ชายแดนใต้อย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นต้นทุนในการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนต่อไป

๕.๔ องค์กรภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนในพื้นที่ควรต้องร่วมกันจัดทำยุทธศาสตร์เด็กและเยาวชน เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานในอนาคต

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์สันติภาพมีหลักใหญ่ใจความอยู่ที่การ เสนอให้ฝ่ายต่างๆ ตระหนักถึงความสำคัญของการสถาปนา รักษา และขยาย “พื้นที่การเมือง” ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการสร้างสันติภาพจากผู้คนที่มีภูมิหลังแตกต่าง หลากหลายในพื้นที่ความขัดแย้ง

แห่งนี้ “พื้นที่การเมือง” ดังกล่าวจะไม่มี ความหมายหากเป็นพื้นที่ซึ่งคับแคบและจำกัดการมีส่วนร่วม เป็นการเฉพาะฝ่ายหรือกลุ่ม ด้วยเหตุนี้ ข้อเสนอข้างต้นจะก่อผลในทางรูปธรรมได้นั้น ไม่เพียงแต่ได้รับการตอบรับและทำตามเท่านั้น หากแต่ยังต้องอาศัย ท่าทีที่เปิดกว้างทางความคิดและยอมรับความเห็นที่แตกต่าง กระทบกระทั่งสามารถจะขัดแย้ง กันอย่างสร้างสรรค์ได้ ดังจะเห็นได้ว่า ข้อเสนอที่ไล่เรียงเอาไว้ข้างต้นนั้น ไม่อาจจะบรูให้ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งให้ตอบสนองได้เพียงฝ่ายเดียว หากแต่การดำรงอยู่ของ “พื้นที่การเมือง” ทั้งห้ามิตินั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือข้ามกลุ่ม ข้ามฝ่าย และข้ามภาคส่วน ในฐานะที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในประเด็นที่เกี่ยวข้องกัน นอกจากนี้ ยังเห็นได้ชัดว่า “พื้นที่การเมือง” ที่กล่าวข้างต้นนั้นสัมพันธ์อย่างยิ่งกับ ศักยภาพและความสำเร็จของการสร้างสันติภาพ กล่าวคือ หากไม่มีความปลอดภัยที่มากพอ ทั้งในแง่มุมมองทางกายภาพและการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง ไม่มีพื้นที่สำหรับการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นให้กับผู้คนในชุมชน ไม่มีพื้นที่สำหรับการสื่อสารเพื่อส่งเสียง จากคนในพื้นที่ความขัดแย้ง ไม่มีอำนาจในการจัดการกับทรัพยากรเพื่อผลิตอาหารที่เพียงพอและมั่นคง และไม่มีพื้นที่สำหรับการสร้างสรรค์ ให้กับคนรุ่นหลังที่กำลังตามมาแล้ว “สันติภาพ” หรือ “สันติสุข” ทั้งที่ดำเนินอยู่และที่กำลังจะบังเกิดขึ้นก็ไร้ความหมาย “พื้นที่การเมือง” จะเอื้ออำนวยให้ผู้คนในความขัดแย้งได้เผชิญหน้ากับความแตกต่างอย่างมีวุฒิภาวะ ตระหนักถึงความสำคัญของความรู้และการทำความเข้าใจต่อสิ่งที่ไม่คุ้นเคย มั่นใจและยืนหยัดในแนวทางไม่ใช้ความรุนแรง และถึงที่สุดแล้วจะ สามารถรับมือกับความขัดแย้งที่อยู่บนฐานของอัตลักษณ์และความปรารถนาทางการเมืองแตกต่างกันซึ่งดำรงอยู่ในชายแดนใต้ได้อย่างสร้างสรรค์นั่นเอง

ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ

ในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ องค์กรภาคประชาสังคมถือเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่ง ที่ส่งผลโดยตรงต่อการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เนื่องจาก องค์กรภาคประชาสังคมเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน เพราะสมาชิกส่วนหนึ่งขององค์กรภาคประชาสังคมเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ในพื้นที่โดยตรง ทำให้องค์กรภาคประชาสังคมสามารถเข้าใจ และเข้าถึงความต้องการของประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบได้ดี

โดยทั่วไปแล้วองค์กรภาคประชาสังคมจะเป็นผู้ประสานงานระหว่างรัฐกับประชาชน เพื่อลดช่องว่างระหว่างกัน เนื่องจากในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้บางแห่ง ประชาชนยังมีความหวาดระแวงต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ส่งผลไม่ให้ความร่วมมือ และบางแห่งถึงกับมีแนวความคิดต่อต้าน

เจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรภาคประชาสังคม จึงเปรียบเสมือนเป็นโซ่ข้อกลาง ที่จะช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ ในการที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความสงบสุขแบบยั่งยืนต่อไป

จากข้อมูลการดำเนินการขององค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่รวบรวมมาจาก องค์กรภาคประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และยุทธศาสตร์สันติภาพชายแดนใต้/ปาตานี ๒๐๑๗ ข้างต้น จะเห็นได้ว่าบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีในหลายลักษณะ ทั้งทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับประชาชน การเป็นผู้ประสานงานระหว่างรัฐกับฝ่ายเห็นต่างจากรัฐ การเรียกร้องหรือการเป็นกระบอกเสียงให้กับฝ่ายเห็นต่างจากรัฐ หรือแม้กระทั่งความพยายามมีบทบาทเป็นฝ่ายที่สามในการต่อรองกับฝ่ายรัฐและฝ่ายเห็นต่างจากรัฐ

สรุป

จากการศึกษาในบทที่ ๓ สอดคล้องกับบริบทของวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ ๑ และข้อที่ ๒ ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ ๑ สรุปได้ว่า ในการกำหนดบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้สอดคล้อง และหนุนเสริม นโยบายการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ควรให้องค์กรภาคประชาสังคมสนับสนุนรัฐบาลในเรื่องที่เหมาะสมตามขีดความสามารถ และหน้าที่ตามกรอบที่องค์กรภาคประชาสังคมสามารถทำได้ โดยพยายามให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยมีแนวทางสรุปได้ ดังนี้

๑. ยึดมั่นในหลักการแก้ไขปัญหาโดยใช้แนวทางสันติวิธี ด้วยการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งจากการใช้แนวทางรุนแรงมาเลือกใช้แนวทางสันติวิธี

๒. ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

๓. ใช้หลักสิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ นิติธรรม ตระหนักและเคารพในกติกา ระหว่างประเทศ อย่างเหมาะสม

๔. พัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในพื้นที่ ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๕. กำหนดให้กระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นวาระแห่งชาติ และเตรียมความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง

๖. เสริมสร้างและพัฒนา เครือข่ายสนับสนุนการดำเนินการ ตามนโยบายที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการให้ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ภาคเอกชน เครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งในพื้นที่ นอกพื้นที่ และสังคมโลก โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน ประชาคมอาเซียน และโลกมุสลิม เข้ามามีส่วนร่วม เป็นเครือข่ายขยายผลจากนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีช่องทางร้องเรียน ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐ รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับภาครัฐ พร้อมไปกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆและการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่

๗. มีการประยุกต์ใช้งานการศึกษาวิจัยทางวิชาการประกอบการดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนา จังหวัดชายแดนภาคใต้ตามนโยบาย เพื่อเป็นพลังสนับสนุนการดำเนินการพัฒนา การประเมินนโยบาย และ การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ และระดับปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ ๒ สรุปได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญขององค์กรภาคประชาสังคม ต่อการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ ดังนี้

๑. การกำหนดนโยบายของรัฐในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในห้วงที่ผ่านมายังไม่ให้ความสำคัญกับการให้องค์กรภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา โดยเฉพาะการให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงทำให้องค์กรภาคประชาสังคมบางส่วนพยายามหาพื้นที่เพื่อแสดงออก จนบางครั้งกลายเป็นแนวร่วมมุกกลับกับฝ่ายรัฐ

๒. นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ ถึงปัจจุบันขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการที่เกี่ยวกับองค์กรภาคประชาสังคม ในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๓. โดยทั่วไปแล้วองค์กรภาคประชาสังคมจะเป็นผู้ประสานงานระหว่างรัฐกับประชาชน เพื่อลดช่องว่างระหว่างกัน เนื่องจากในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้บางแห่ง ประชาชนยังมีความหวาดระแวงต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ส่งผลให้ไม่ให้ความร่วมมือและบางแห่งถึงกับมีแนวความคิดต่อต้านเจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรภาคประชาสังคมจึงเปรียบเสมือนเป็นโซ่ข้อกลางที่จะช่วยสร้างความเข้าใจระหว่างประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐในการที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความสงบสุขแบบยั่งยืนต่อไป แต่มีองค์กรภาคประชาสังคมบางกลุ่มไม่ทำหน้าที่ดังกล่าว แต่พยายามชี้หน้า

ให้ประชาชนเกลียดชังฝ่ายรัฐโดยนำข้อผิดพลาดของรัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชนในอดีตมากล่าวซ้ำ และมีการบิดเบือนข้อเท็จจริง

๔. มืองค์กรภาคประชาสังคมบางกลุ่มนำความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (Human Rights : HR) และ กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (International Humanitarian Law : IHL) มาถ่ายทอดให้กับประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยพยายามยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าเป็นการละเมิดหลักสิทธิมนุษยชน และไม่ปฏิบัติตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

บทที่ ๔

แนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อ แก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

การศึกษาในบทที่ ๔ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมต่อองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ ๓ โดยมีลำดับการศึกษา ดังนี้

๑. วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ
๒. กำหนดแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๓. สรุป

วิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ใน ๓ ลักษณะ ดังนี้

๑. สกัคกัันการขยายฐานมวลชนของภาคประชาสังคมที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐ
๒. ดำเนินการจัดตั้งและขับเคลื่อนมวลชนฝ่ายรัฐ ร่วมกับเครือข่ายภาคประชาสังคมพันธมิตรในเชิงสร้างสรรค์
๓. ดำเนินการต่อกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคม นักวิชาการ และสื่อมวลชน ในเวทีระดับกลางจนถึงเวทีระดับใหญ่ ทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้รวมถึงในต่างประเทศ

๑. สกัคกัันการขยายฐานมวลชนของภาคประชาสังคมที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐ

การสกัคกัันการขยายฐานมวลชนขององค์กรภาคประชาสังคมที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐเป็นขั้นตอนเริ่มต้นการดำเนินการต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้้องค์กรภาคประชาสังคมที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐไม่สามารถเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระและขาดการสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่

จากทฤษฎีความขัดแย้ง (Conflict Theory) ตามแนวคิดของ คาร์ล มากซ์ (Karl Marx) เชื่อว่าความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลงเป็นของคู่กัน เป็นกฎพื้นฐานของชีวิต เป็นสภาพปกติของสังคม โดยความขัดแย้งเริ่มที่เศรษฐกิจซึ่งหลีกเลี่ยงได้ยาก แล้วจะนำไปสู่ความขัดแย้งทางสังคม และเชื่อในการใช้ความขัดแย้งเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนสังคม การวิเคราะห์ของคาร์ล มากซ์ใช้ความขัดแย้งเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สังคม โดยอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ ทฤษฎีความขัดแย้งของคาร์ล มากซ์ได้อธิบายว่าสังคมเป็นอย่างไร และมีแนวทางในการเปลี่ยนสังคมอย่างไร (พรนพ พุกกะพันธ์, ๒๕๔๒ : ๑๕๗ - ๑๕๘)

แนวคิดของ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) แมกซ์ เวเบอร์ มีแนวคิดว่า ความขัดแย้งในผลประโยชน์ระหว่างบุคคลเกิดได้ทุกที่ โดยเกิดจากการกระทำของบุคคลที่ต้องการบรรลุเป้าหมาย และเกิดปะทะกับอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งความขัดแย้งเป็นผลมาจากการที่มีทรัพยากรหรือรางวัลอย่างจำกัด ซึ่งการแข่งขันกัน(Competition) เป็นรูปแบบหนึ่งของความขัดแย้งด้วย (พรนพ พุกกะพันธ์, ๒๕๔๒ : ๑๕๘)

แนวคิดของ ยอร์จ ซิมเมล (Georg Simmel) ยอร์จ ซิมเมล มีแนวความคิดว่าความขัดแย้งเป็นปฏิสัมพันธ์แบบหนึ่ง (sociation) ที่ เกิดขึ้นในกลุ่มสมาชิกที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน โดยเชื่อว่าความขัดแย้งระหว่างสองฝ่ายแสดงให้เห็นลักษณะความสัมพันธ์ของทั้ง สองฝ่าย โดยเป็นผลจากการที่มีความรู้สึกเข้าข้างตนเองมากกว่าเข้าข้างฝ่ายอื่น ความขัดแย้งมีอยู่ทุกองค์การซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคม ผลของความขัดแย้งก็จะเกิดความกลมเกลียวภายในกลุ่ม แต่ความกลมเกลียวภายในกลุ่มหรือระหว่างกลุ่มก็จะเป็นต้นเหตุของความขัดแย้ง ด้วย (พรนพ พุกกะพันธ์, ๒๕๔๒ : ๑๕๙ - ๑๖๑)

ดังนั้นในการสกัดกั้นการขยายฐานมวลชนขององค์กรภาคประชาสังคมที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐ ควรดำเนินการในเวทีระดับหมู่บ้าน/ชุมชน และในสถานศึกษาทั่วไปทุกระดับ เพื่อป้องกันและทำลายความชอบธรรมขององค์กรภาคประชาสังคมที่พยายามจะแอบอ้างเป็นตัวแทนสะท้อนความต้องการของประชาชน เรียกร้องให้มีการแทรกแซง/สนับสนุนจากต่างประเทศ และอ้างสิทธิเรียกร้องการกำหนดใจตนเอง (RSD : Right to Self Determination) ทั้งนี้ควรกำหนดเป็นเป้าหมายเร่งด่วน ให้หน่วยประจำพื้นที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อความเคลื่อนไหวขององค์กรภาคประชาสังคมให้ชัดเจน มีการแต่งตั้งให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์กรภาคประชาสังคมทั้งหมด ทั้งนี้ต้องจัดการอบรมให้ความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์/ข้อมูลข่าวสาร และสัมมนาหาแนวทางการพัฒนาการทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย โดยมีการเชื่อมโยง เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบทั่วทั้งพื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เป็นเครือข่ายในการติดตาม ส่งเสริม หรือสกัดกั้นการดำเนินงานของเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม

๒. ดำเนินการจัดตั้งและขับเคลื่อนมวลชนฝ่ายรัฐ ร่วมกับเครือข่ายภาคประชาสังคมพันธมิตรในเชิงสร้างสรรค์

การดำเนินการจัดตั้งและขับเคลื่อนมวลชนฝ่ายรัฐ ร่วมกับเครือข่ายภาคประชาสังคมพันธมิตรในเชิงสร้างสรรค์ เป็นการขับเคลื่อนองค์กรภาคประชาสังคมส่วนใหญ่ในพื้นที่ ที่มีการดำเนินการตามหลักการสากล เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐกับประชาชนในพื้นที่ในการร่วมมือกันแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่

จากทฤษฎีการบูรณาการ (Integrative Theory) ได้กล่าวไว้ว่า การบูรณาการหมายถึง การทำให้หน่วยย่อย ๆ ทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกันเข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว การบูรณาการนั้น เราจะเอาหน่วยย่อยหน่วยหนึ่ง มารวมเข้าในองค์รวมที่มีหน่วยย่อยอื่นอยู่แล้วก็ได้ หรือจะเอาหน่วยย่อยทั้งหลายที่ต่างแยกกันอยู่มารวมเข้าด้วยกันเป็นองค์รวมก็ได้ ซึ่งเรียกว่าบูรณาการทั้งสิ้น แต่ข้อสำคัญจะต้องมีตัวขึ้นที่เป็นหลักอยู่ ๓ อย่างในเรื่องบูรณาการ คือ

๑. มีหน่วยย่อยขององค์ประกอบ ชิ้นส่วน อวัยวะ ชั้น ระดับ หรือแง่มุมที่จะเอามาประมวลเข้าด้วยกัน อันนี้เป็นสิ่งที่จะเอามาประมวลเข้าด้วยกันคือ สิ่งย่อย ส่วนย่อย

๒. หน่วยย่อยเป็นต้นนั้นมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอิงอาศัยซึ่งกันและกัน อันนี้อาจจะเลยไป ถึงลักษณะที่ว่ายึดหยุ่นปรับตัวได้ มีความเคลื่อนไหวตลอดเวลาด้วย

๓. เมื่อรวมเข้าด้วยกันแล้วก็จะเกิดความครบถ้วนเต็มบริบูรณ์ โดยมีความประสาน กลมกลืน เกิดภาวะได้ทีพอดีหรือสมดุลก็จะทำให้การรวมนั้นก็มีชีวิตดำรงอยู่และดำเนินไปด้วยดี อันเป็นภาวะ ของบูรณาการ

ถ้าครบสามอย่างนี้ก็เป็นบูรณาการสามอย่างนี้เป็นตัวขึ้นที่จำเป็นตามสภาวะ ส่วนในทางปฏิบัติจะมีหลักและกระบวนการวิธีอย่างไร ก็พิจารณาว่ากันอีกส่วนหนึ่งแต่สิ่งที่จะต้องเน้นก็คือ ความพอดี หรือความสมดุล ซึ่งเป็นภาวะที่ต้องการของบูรณาการนั้น

ดังนั้นการดำเนินการจัดตั้งและขับเคลื่อนมวลชนฝ่ายรัฐ ร่วมกับเครือข่ายภาคประชาสังคมพันธมิตรในเชิงสร้างสรรค์ จึงเป็นการขับเคลื่อนองค์กรภาคประชาสังคมส่วนใหญ่ในพื้นที่ เพื่อสร้างสมดุล/เปรียบเทียบ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เกื้อกูล ต่อกระบวนการพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระดับพื้นที่ ด้วยการจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการลงพื้นที่ปฏิบัติงาน หรือ จัดกิจกรรมภาคสนาม ร่วมกับเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคม ในกิจกรรม/กลุ่มเป้าหมายที่สร้างเสริมสันติสุข และ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐกับบุคลากรภาคประชาสังคม

๓. ดำเนินการต่อกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคม นักวิชาการ และสื่อมวลชน ในเวทีระดับกลางจนถึงเวทีระดับใหญ่ ทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงในต่างประเทศ

การดำเนินการต่อกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคม นักวิชาการ และสื่อมวลชน ในเวทีระดับกลางจนถึงเวทีระดับใหญ่ ทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงในต่างประเทศนั้น เป็นการดำเนินการติดตามความเคลื่อนไหวขององค์กรภาคประชาสังคมที่นำสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ไปขยายผลหรือสื่อสารให้กับสังคมนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เพื่อขยายแนวทางการดำเนินการที่กลุ่มต้องการให้กับประชาชนส่วนใหญ่ได้รับรู้ส่งผลให้เกิดความรู้สึกคล้อยตาม การดำเนินการต่อกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคมกลุ่มนี้ ควรมอบหมายให้แผนกภาคประชาสังคม สำนักสนับสนุนกระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข ศูนย์สันติวิธี กอ.รมน.ภาค ๔ สน. เป็นส่วนงานรับผิดชอบปฏิบัติหลักในพื้นที่ และให้กรมข่าวทหารบก เป็นหน่วยอำนวยการ โดยจัดให้มีคณะทำงานประกอบด้วย ฝ่ายทหาร ฝ่ายพลเรือน และองค์กรภาคประชาสังคมเครือข่ายพันธมิตร เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่องค์กรภาคประชาสังคมจัดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามจับประเด็นเงื่อนไข/ความเคลื่อนไหว และดำเนินการชี้แนะแนวทางเพื่อเสนอข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง การโต้แย้ง หักล้างเปรียบเทียบ หรือวิเคราะห์เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการทางการเมืองทั้งในเชิงรับ และในเชิงรุก รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในเวทีต่างประเทศ ทั้งในส่วนที่ร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศ และในส่วนของเวทีขององค์กรภาคประชาสังคมสากล ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศ ไม่มีบทบาทหน้าที่โดยตรง

กำหนดแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากผลการศึกษาสามารถกำหนดแนวทางในการดำเนินการที่เหมาะสมต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้สอดคล้องและหนุนเสริม นโยบายการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย โดยองค์กรภาคประชาสังคมควรสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล ในเรื่องที่เหมาะสมตามขีดความสามารถ และหน้าที่ตามกรอบที่องค์กรภาคประชาสังคมสามารถทำได้ โดยพยายามให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยมีแนวทางสรุปได้ จำนวน ๘ ประการ ดังนี้

ประการที่ ๑ ยึดมั่นในหลักการแก้ไขปัญหาโดยใช้แนวทางสันติวิธี โดยการดำเนินการขององค์กรภาคประชาสังคม ควรใช้การแปรเปลี่ยนความขัดแย้งจากการใช้แนวทางรุนแรงมาเลือกใช้แนวทางสันติวิธี ต้องไม่สนับสนุนแนวคิดการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหความขัดแย้ง

ประการที่ ๒ ใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง การดำเนินการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้การบูรณาการในการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนให้สอดคล้องและเกื้อหนุนกัน ในลักษณะการวางแผนแบบรวมการ แต่การปฏิบัติเป็นแบบแยกการ

ประการที่ ๓ ใช้หลักสิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ นิติธรรม ตระหนักและเคารพในกติการะหว่างประเทศ อย่างเหมาะสม การดำเนินการต่าง ๆ ต้องอยู่ในกรอบของหลักสิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ นิติธรรม ตระหนักและเคารพในกติการะหว่างประเทศ แต่จะต้องไม่ละเมิดหลักกฎหมายของไทย

ประการที่ ๔ พัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในพื้นที่ ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการกำหนดแนวทางการดำเนินการจะต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ และต้องไม่ละเลยปัญหาของคนส่วนน้อยด้วย

ประการที่ ๕ กำหนดให้กระบวนการพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นวาระแห่งชาติ และต้องมีการเตรียมความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง

ประการที่ ๖ เสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการให้ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ภาคเอกชน เครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งในพื้นที่ นอกพื้นที่ และสังคมโลก โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน ประชาคมอาเซียน และโลกมุสลิม เข้ามามีส่วนร่วม เป็นเครือข่ายขยายผลจากนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีช่องทางร้องเรียน ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐ รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ภาคีรัฐ พร้อมไปกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆและการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่

ประการที่ ๗ มีการประยุกต์ใช้งานการศึกษาวิจัยทางวิชาการประกอบการดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เกิดพลังสนับสนุนการพัฒนาแนวทางปฏิบัติ

การประเมินนโยบาย และการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ และระดับปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

สรุป

การศึกษาในบทที่ ๔ เป็นการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ ๓ ผลการศึกษา ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ ดังนี้

แนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ต้องเป็นการดำเนินการที่ครอบคลุมทุกระดับการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านทั่วพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ขยายสู่พื้นที่รอบนอก ในระดับภาค ระดับประเทศ และขยายไปสู่พื้นที่ในต่างประเทศทั้งระดับภูมิภาค และในเวทีโลก โดยเริ่มจากการสกัดกั้นการขยายฐานมวลชนขององค์กรภาคประชาสังคมที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านรวมถึงสถานศึกษาในพื้นที่ เพื่อจำกัดการดำเนินการขององค์กรภาคประชาสังคมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐ ในขณะที่เดียวกันต้องดำเนินการจัดตั้งและขับเคลื่อนมวลชนฝ่ายรัฐ ร่วมกับเครือข่ายขององค์กรภาคประชาสังคมพันธมิตรในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงให้ประชาชนโดยทั่วไปได้รับรู้และเข้าถึงข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง และในขณะที่เดียวกันต้องดำเนินการช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนให้ตรงตามความต้องการ และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ นอกจากนี้ ต้องมีการดำเนินการต่อกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคม นักวิชาการ และสื่อมวลชน ในเวทีระดับกลางจนถึงเวทีระดับใหญ่ ทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้รวมถึงในต่างประเทศ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจและนำเสนอข้อเท็จจริงของสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ทุกภาคส่วนได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้อง และเป็นจริง เพื่อป้องกันไม่ให้นำข้อมูลที่ไม่ถูกต้องนำไปบิดเบือนเพื่อแสวงประโยชน์นำไปขยายผลเพื่อชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งในพื้นที่ อันจะส่งผลไปสู่การขึ้นนำเพื่อให้เข้าใจว่าสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสถานการณ์ ของการขัดกันด้วยอาวุธ(Armed Conflict : AC) เพื่อนำไปสู่การสร้างสภาวะแวดล้อมเพื่อนำไปสู่กำหนดใจตนเอง (Right to Self Determination : RSD) ในที่สุด

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาวิจัยเรื่อง องค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ๓ ข้อ คือ

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคม กับการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญขององค์กรภาคประชาสังคม ต่อการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓ เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

จากผลการวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง ๓ ข้อดังกล่าวข้างต้น โดยมีรายละเอียดข้อสรุป ดังนี้

๑. ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ มีรายละเอียดผลการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคม กับการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสรุปดังนี้

๑.๑ องค์กรภาคประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ

สาระสำคัญขององค์กรภาคประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ ประกอบด้วยรายละเอียดสาระสำคัญ ได้แก่ ความชอบธรรม หลักประกันสันติภาพ และบทบาทที่ควรเป็น และบทบาทหลักขององค์กรภาคประชาสังคมใน “ความขัดแย้ง”

ความสำคัญที่ทำให้้องค์กรภาคประชาสังคมมีความชอบธรรมในกระบวนการสันติภาพ ได้แก่ สัดส่วนของเหยื่อที่เกิดจากความโหดร้ายของสงครามนั้น มีพลเรือนที่ต้องรับเคราะห์หนักหนาสาหัสที่สุด ไม่ว่าจะความขัดแย้งนั้น ๆ จะเป็นความขัดแย้งภายในหรือระหว่างประเทศ การรวมตัวกันจัดตั้ง และเคลื่อนไหวของผู้คนในสังคม เพื่อต่อต้านการใช้กำลัง จึงเป็นความชอบธรรมอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงมีความชอบธรรมในการเป็นตัวแสดงสำคัญของการเปลี่ยนผ่านความขัดแย้ง โดยการร่วมกันแสวงหาทางออกของปัญหาอย่างถาวรที่บ่มเพาะ

ขัดเกลาชะตากรรมของสังคม การเมือง และสถาปนากติกาในเชิงสถาบันต่าง ๆ เพื่อที่จะให้หลักประกันว่าเพียงพอที่จะปกป้องประชาชนจากการใช้อำนาจการปกครองในทางที่ผิด ซึ่งก็คือการมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสันติภาพ (Peace Building) นั่นเอง

สำหรับบทบาทหลักขององค์กรภาคประชาสังคมใน “ความขัดแย้ง” ของกระบวนการสร้างสันติภาพแบ่งออกเป็น ๘ บทบาทหลัก ได้แก่ การทำความเข้าใจให้สร้างสรรค์ โดยการเผยให้เห็นรูปแบบของความขัดแย้งอย่างที่ควรจะเป็นและขับเคลื่อนด้วยวิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรงให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นด้วยยุทธศาสตร์ , การยกระดับทัศนคติเกี่ยวกับความขัดแย้งผ่านการวางกรอบการมองใหม่และเปลี่ยนแปลงการรับรู้เดิม , การพัฒนานโยบายเพื่อสันติภาพ , การขับเคลื่อนผู้สนับสนุนสันติภาพ โดยการสร้างทั้งแรงสนับสนุนและแรงกดดัน , การเสริมสร้างความมั่นคงโดยการลดความรุนแรงและหนุนเสริมการสร้างเสถียรภาพ , การมีบทบาทในกระบวนการจัดทำข้อตกลงสันติภาพ , การสร้างสันติภาพในระดับชุมชน และการเปลี่ยนผ่านรากเหง้าและผลที่ตามมาของความขัดแย้ง ตลอดจนสร้างวัฒนธรรมสันติภาพให้เกิดขึ้น โดยการเปลี่ยนผ่านความรู้สึกของความเป็นศัตรูและความเป็นอื่น ไปสู่การมองเห็นความเป็นมนุษย์ที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน

๑.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์สันติภาพชายแดนใต้/ปาตานี

๒๐๑๓

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์สันติภาพเป็นการดำเนินงานตามกรอบของสภาประชาสังคมชายแดนใต้ในระยะที่สอง (ระหว่างปี ๒๕๕๕ – ๒๕๖๑) ที่ต้องการเห็น “สังคมที่เป็นธรรมและมีสันติภาพสำหรับทุกคน” โดยถือว่าสภาประชาสังคมชายแดนใต้มีพันธกิจที่จะต้องหนุนเสริมการสร้างสันติภาพและกระบวนการสันติภาพอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การสร้างสันติภาพที่มีความหมายต่อชีวิตของผู้คนในพื้นที่ความขัดแย้งนั้นขึ้นอยู่กับ การสถาปนา รักษา และขยาย “พื้นที่การเมือง” ในหลากหลายมิติ โดยอาจสรุปได้ว่า “พื้นที่การเมือง” ดังกล่าวนี้เป็นพื้นที่ซึ่งต้อง “ปลอดภัย” ต่อทุกคนทุกฝ่าย โดยเฉพาะพลเรือนที่ไม่ได้มีส่วนในการสู้รบของกลุ่มขัดแย้ง ในการใช้ชีวิตประจำวันและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นพื้นที่ซึ่งเปิดกว้างสำหรับ “การเรียนรู้” เกี่ยวกับความขัดแย้งและแสวงหาแนวทางต่อสู้อย่างสันติวิธี หนุนเสริมให้คนในพื้นที่ได้ “สื่อสาร” เรื่องราวของตนเองอย่างเปิดกว้าง “พื้นที่” ในที่นี้ไม่ได้มีความหมายในเชิงกายภาพที่จับต้องได้เท่านั้น หากแต่อาจหมายรวมไปถึงพื้นที่ที่เป็นนามธรรม ที่อาจเป็นได้ทั้งความรู้สึกที่ปลอดภัยในการแสดงความคิดเห็น ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ หรือจังหวะโอกาสของการ เรียนรู้ระหว่างผู้คนที่เห็นแตกต่างกัน เป็นต้น ส่วน “การเมือง” ในแง่นี้ไม่ใช่เป็นเพียง เรื่องของการเลือกตั้งหรือสรรหาผู้นำหรือผู้มีสถานะเป็นตัวแทนของประชาชนเพื่อ เข้าถึง

อำนาจในการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ เท่านั้น หากแต่ยังเป็นเรื่องของ การเสริมสร้างอำนาจต่อรอง ให้กับประชาชนและชุมชนท้องถิ่นเพื่อรับมือกับประเด็นปัญหา ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตที่เป็นจริง “พื้นที่การเมือง” ดังกล่าวเชื่อมโยงกับการสร้าง “สันติภาพเชิงบวก” ที่ไปไกลกว่าการลดหรือยุติ ความรุนแรง โดยเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้คนในพื้นที่ว่าจะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลง และสร้างอนาคตที่มีความเป็นธรรม ความยุติธรรมร่วมกันได้ เป็นที่ซึ่งมีการแบ่งปันความกังวล ทุกข์ร้อนและความคาดหวัง ตลอดจนข้อเสนอแนะต่อทั้งตนเองและผู้อื่นที่เกี่ยวข้องโยงใยกับความ ชัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ขบวนการต่อสู้เพื่อปาดานี องค์กรและเครือข่ายภาคประชาสังคมทั้งใน และ นอกพื้นที่ หรือแม้แต่องค์กรระหว่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ พื้นที่การเมืองดังกล่าวจะดำรงอยู่ได้ ก็ต้องอาศัยพื้นที่กลางหรือพื้นที่ร่วมที่เปิดกว้างนั่นเอง โดยพื้นที่การเมืองดังกล่าวจะประกอบไปด้วย ๕ พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ปลอดภัย พื้นที่เรียนรู้ พื้นที่สื่อสาร พื้นที่ผลิต และพื้นที่สร้างสรรค์

๒. ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ มีรายละเอียดผลการศึกษา เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญขององค์กรภาคประชาสังคม ต่อการแก้ปัญหาความไม่สงบใน พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสรุป ได้ดังนี้

๒.๑ การกำหนดนโยบายของรัฐในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้ ในห้วงที่ผ่านมายังไม่ให้ความสำคัญกับการให้องค์กรภาคประชาสังคม เข้ามามี ส่วนร่วมในการแก้ปัญหาโดยเฉพาะการให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการ แก้ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงทำให้องค์กรภาคประชาสังคมบางส่วนพยายาม หาพื้นที่เพื่อแสดงออก จนบางครั้งกลายเป็นแนวร่วมมุกกลับกับฝ่ายรัฐ

๒.๒ นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ ปี ๒๕๔๐ ถึง ปัจจุบัน ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการที่เกี่ยวกับองค์กรภาคประชาสังคม ในการแก้ปัญหา ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒.๓ โดยทั่วไปแล้วองค์กรภาคประชาสังคมจะเป็นผู้ประสานงานระหว่างรัฐกับ ประชาชน เพื่อลดช่องว่างระหว่างกัน เนื่องจากในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้บางแห่ง ประชาชนยังมิ ความหวาดระแวงต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ส่งผลให้ไม่ให้ความร่วมมือและบางแห่งถึงกับมีแนวความคิดต่อต้าน เจ้าหน้าที่รัฐ องค์กรภาคประชาสังคมจึงเปรียบเสมือนเป็นโซ่ข้อกลางที่จะช่วยสร้างความเข้าใจระหว่าง ประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐในการที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความ สงบสุขแบบยั่งยืนต่อไป แต่มีองค์กรภาคประชาสังคมบางกลุ่มไม่ทำหน้าที่ดังกล่าว แต่พยายามชี้ นำให้ประชาชนเกลียดชังฝ่ายรัฐโดยนำข้อผิดพลาดของรัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชนในอดีตมากล่าว ขำ และมีการบิดเบือนข้อเท็จจริง

๒.๔ มีองค์กรภาคประชาสังคมบางกลุ่มนำความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (Human Rights : HR) และ กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (International Humanitarian Law : IHL) มาถ่ายทอดให้กับประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยพยายามยกตัวอย่าง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าเป็นการละเมิดหลักสิทธิมนุษยชน และไม่ เป็นไปตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

๓. ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ มีรายละเอียดผลการศึกษา เกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมขององค์กรภาคประชาสังคม และการ ดำเนินการต่อองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสรุป ได้ดังนี้

๓.๑ แนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมขององค์กรภาคประชาสังคม เพื่อ แก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากผลการศึกษาสามารถกำหนดแนวทางใน การดำเนินการที่เหมาะสมขององค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัด ชายแดนภาคใต้ ให้มีสอดคล้องและหนุนเสริม นโยบายการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของ ไทย โดยองค์กรภาคประชาสังคมควรสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล ในเรื่องที่เหมาะสมตามขีด ความสามารถ และหน้าที่ตามกรอบที่องค์กรภาคประชาสังคมสามารถทำได้ โดยพยายามให้ สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยมีแนวทางสรุปได้ จำนวน ๘ ประการ ดังนี้

๓.๑.๑ ประการที่ ๑ ยึดมั่นในหลักการแก้ไขปัญหาโดยใช้แนวทางสันติวิธี โดยการดำเนินการขององค์กรภาคประชาสังคม ควรใช้การแปรเปลี่ยนความขัดแย้งจากการใช้ แนวทางรุนแรงมาเลือกใช้แนวทางสันติวิธี ต้องไม่สนับสนุนแนวคิดการใช้ความรุนแรงในการ แก้ปัญหาความขัดแย้ง

๓.๑.๒ ประการที่ ๒ ใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่าง แท้จริง การดำเนินการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้การบูรณาการในการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนให้สอดคล้องและเกื้อหนุนกัน ใน ลักษณะการวางแผนแบบรวมการ แต่การปฏิบัติเป็นแบบแยกการ

๓.๑.๓ ประการที่ ๓ ใช้หลักสิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ นิติธรรม ธรรมนูญ และเคารพในกติการะหว่างประเทศ อย่างเหมาะสม การดำเนินการต่าง ๆ ต้องอยู่ในกรอบของหลัก สิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ นิติธรรม ธรรมนูญและเคารพในกติการะหว่างประเทศ แต่จะต้องไม่ ละเมิดหลักกฎหมายของไทย

๓.๑.๔ ประการที่ ๔ พัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในพื้นที่ ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการกำหนดแนวทางการดำเนินการจะต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ และต้องไม่ละเลยปัญหาของคนส่วนน้อยด้วย

๓.๑.๕ ประการที่ ๕ กำหนดให้กระบวนการพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นวาระแห่งชาติ และต้องมีการเตรียมความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง

๓.๑.๖ ประการที่ ๖ เสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการให้ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ภาคเอกชน เครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งในพื้นที่ นอกพื้นที่ และสังคมโลก โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน ประชาคมอาเซียน และโลกมุสลิม เข้ามามีส่วนร่วม เป็นเครือข่ายขยายผลจากนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีช่องทางร้องเรียน ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐ รวมทั้ง สนับสนุนงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหากับภาครัฐ พร้อมไปกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ และการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่

๓.๑.๗ ประการที่ ๗ มีการประยุกต์ใช้งานการศึกษาวิจัยทางวิชาการ ประกอบการดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เกิดพลังสนับสนุนการพัฒนาแนวทางปฏิบัติ การประเมินนโยบาย และการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ และระดับปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

๓.๒ การดำเนินการต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาคือความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการศึกษาพบว่า สามารถเสนอแนวทางในการดำเนินการเป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้

๓.๒.๑ สกัดกั้นการขยายฐานมวลชนของภาคประชาสังคมที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐ

๓.๒.๒ ดำเนินการจัดตั้งและขับเคลื่อนมวลชนฝ่ายรัฐ ร่วมกับเครือข่ายภาคประชาสังคมพันธมิตรในเชิงสร้างสรรค์

๓.๒.๓ ดำเนินการต่อกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคม นักวิชาการ และสื่อมวลชน ในเวทีระดับกลางจนถึงเวทีระดับใหญ่ ทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงในต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ การกำหนดนโยบายของรัฐในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรกำหนดให้องค์กรภาคประชาสังคมเป็นตัวแสดงหนึ่งที่มีส่วนในการแก้ปัญหา และควรให้องค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย

๑.๒ การดำเนินนโยบายของรัฐในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรมีความต่อเนื่อง และยึดหลักการดำรงความมุ่งหมาย การเปลี่ยนแปลงนโยบาย ควรมีการศึกษาผลกระทบและเหตุแห่งปัญหาโดยละเอียดและรอบคอบ

๑.๓ ในการกำหนดนโยบายของรัฐในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรมีการประยุกต์ใช้งานการศึกษาวิจัยทางวิชาการมาประกอบ เพื่อให้เกิดพลังสนับสนุนการพัฒนาแนวทางปฏิบัติ การประเมินนโยบาย และการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ และระดับปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

การดำเนินการต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรดำเนินการให้ครอบคลุมทุกระดับการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านทั่วพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ขยายสู่พื้นที่รอบนอก ในระดับภาค ระดับประเทศ และขยายไปสู่พื้นที่ในต่างประเทศทั้งระดับภูมิภาค และในเวทีโลก โดยเริ่มจากการสกัดกั้นการขยายฐานมวลชนขององค์กรภาคประชาสังคมที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านรวมถึงสถานศึกษาในพื้นที่ เพื่อจำกัดการดำเนินการขององค์กรภาคประชาสังคมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐ ในขณะที่เดียวกันต้องดำเนินการจัดตั้งและขับเคลื่อนมวลชนฝ่ายรัฐ ร่วมกับเครือข่ายขององค์กรภาคประชาสังคมพันธมิตรในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงให้ประชาชน โดยทั่วไปได้รับรู้และเข้าถึงข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง และในขณะที่เดียวกันต้องดำเนินการช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนให้ตรงตามความต้องการ และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ นอกจากนั้น ต้องมีการดำเนินการต่อกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคม นักวิชาการ และสื่อมวลชน ในเวทีระดับกลางจนถึงเวทีระดับใหญ่ ทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้รวมถึงในต่างประเทศ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจและนำเสนอข้อเท็จจริงของสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ทุกภาคส่วนได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้อง และเป็นจริง เพื่อป้องกันไม่ให้นำข้อมูลที่ไม่ถูกต้องนำไปบิดเบือนเพื่อแสวงประโยชน์นำไปขยายผลเพื่อชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งในพื้นที่ อันจะส่งผลไปสู่การชี้นำเพื่อให้เข้าใจว่าสถานการณ์

ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสถานการณ์ ของการขัดกันด้วยอาวุธ(Armed Conflict : AC) เพื่อนำไปสู่การสร้างสภาวะแวดล้อมเพื่อนำไปสู่กำหนดใจตนเอง (Right to Self Determination : RSD) ในที่สุด

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปทำการวิจัยต่อยอดได้ใน ๒ ประเด็นหลัก ๆ คือ

๓.๑ ประเด็นการกำหนดแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป

๓.๒ ประเด็นแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคม ในการร่วมกับรัฐในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

บรรณานุกรม

- กอ.รมน.ภาค ๔ สน.. “แผนเสริมสร้างสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปี ๒๕๖๒”.
แผนยุทธการ ๒๕๖๑.
- มุฮัมมัดอาบูบ ปาทาน และคณะ. “ประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ”. รายงานวิจัยสำรวจ
สถานภาพองค์กรประชาสังคมในชายแดนใต้, ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้
(DSW), ๒๕๕๔ – ๒๕๕๕.
- “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาองค์กรภาคประชาสังคม”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๑๓๒ ตอนพิเศษ ๑๕๔ ง, ๒๔ สิงหาคม ๒๕๕๘, หน้า ๑
- รัฐพล เย็นใจมา. “ความขัดแย้งในสังคม : ทฤษฎีและแนวทางแก้ไข”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒ เมษายน-มิถุนายน ๒๕๖๑ หน้า ๒๒๗ – ๒๒๘.
- สภาประชาสังคมชายแดนใต้. “ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์สันติภาพชายแดนใต้ / ปาตานี ๒๐๑๗”. จุลสาร ๒๕๖๐.
- สภาประชาสังคมชายแดนใต้. “รวมผลงานและความเคลื่อนไหว สภาประชาสังคมชายแดนใต้ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๖๐”. เอกสารรายงาน ๒๕๖๐.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. “นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒”. จุลสาร, ๒๕๕๕.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. “ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒”. จุลสาร, ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๕.
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. “นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐ – ปัจจุบัน”. เอกสารวิชาการ ๒๕๕๘.
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. “คู่มือเรื่องความมั่นคงแห่งชาติ”. คู่มือใช้เป็นแนวทางในการศึกษาตามหลักสูตร, ๒๕๕๓ – ๒๕๕๔.
- Asian Development Bank. “ภาคประชาสังคมในประเทศไทยโดยสังเขป”. เอกสารรายงาน ๒๕๕๔.
- S. Pednekar. “องค์กรพัฒนาเอกชนและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ชนบทของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”. กรุงเทพฯ, ๒๕๓๘. (สามารถดาวน์โหลดรายงานได้ที่ www.gdrc.org/NGO/thai-ngo.html)

“แนวคิดในเรื่องความขัดแย้ง “. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://catadmin.catttelecom.com/km/blog/somphotm/page/2/>, ๒๕๖๒.

ภาคผนวก

คำถามในการสัมภาษณ์ ประกอบการวิจัย
เรื่อง องค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัด
ชายแดนภาคใต้

คำถามในการสัมภาษณ์ สำหรับ เจ้าหน้าที่รัฐที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๑. การดำเนินงานขององค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในห้วงที่ผ่านมา
๒. การดำเนินการของรัฐต่อองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในห้วงที่ผ่านมา
๓. ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐต่อองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในห้วงที่ผ่านมา
๔. ปัญหาอุปสรรคขององค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในการปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐ(ในมุมมองของเจ้าหน้าที่รัฐ)
๕. แนวทางในการดำเนินการของฝ่ายรัฐที่เหมาะสมต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาคความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในห้วงต่อไป

คำถามในการสัมภาษณ์ สำหรับองค์กรภาคประชาสังคม ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๑. การดำเนินงานขององค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในห้วงที่ผ่านมา
๒. ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานขององค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้
๓. การดำเนินงานขององค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในห้วงที่ผ่านมา ช่วยแก้ปัญหาคความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้อย่างไร
๔. องค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีแนวทางในการทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐอย่างไรทั้งในห้วงที่ผ่านมาและในอนาคต
๕. แนวทางในการดำเนินการขององค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้กับการแก้ปัญหาคความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ในห้วงต่อไป

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พล.ต. ไพฑูรย์ เปี่ยมจิตต์
วัน เดือน ปีเกิด	๑๖ ตุลาคม ๒๕๐๕
การศึกษา	พ.ศ.๒๕๒๓ มัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี พ.ศ.๒๕๓๐ ปริญญาตรีสาขาวิชา วิทยาศาสตร์บัณฑิต (ทบ.) โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก พ.ศ.๒๕๓๘ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ ๗๔
ประวัติการทำงานโดยย่อ	พ.ศ.๒๕๕๐ ผู้บังคับการกรมรบพิเศษที่ ๔ พ.ศ.๒๕๖๐ รองผู้บัญชาการกองพลรบพิเศษที่ ๑ พ.ศ.๒๕๖๐ รองเสนาธิการหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองผู้อำนวยการศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๔ สำนักงานปฏิบัติการกิจการรักษาความมั่นคงภายในกองทัพบก

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา ยุทธศาสตร์

เรื่อง องค์การภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้วิจัย พล.ต. ไพฑูรย์ เปี่ยมจิตต์

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๑

ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๔ สำนักงานปฏิบัติการกึ่งรักษา
ความมั่นคงภายในกองทัพบก

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้กลับมารุนแรงอีกครั้งภายหลังเหตุการณ์
ปล้นปืนกองพันพัฒนาที่ ๔ เมื่อ ๔ มกราคม ๒๕๕๗ โดยในห้วงแรกกลุ่มผู้ก่อเหตุรุนแรงเน้นการ
ปฏิบัติการทางทหารเพื่อทำให้ประชาชนหวาดกลัวและขู่ให้ฝ่ายรัฐใช้กำลังทหารขนาดใหญ่เข้า
ปราบปรามเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมให้นำไปสู่สถานการณ์การขัดกันด้วยอาวุธ (armed conflicts)
เพื่อให้องค์การสหประชาชาติ ส่งกำลังเข้ามาแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และเกิดการลงประชามติ
การกำหนดใจตนเอง (Right to Self Determination : RSD) เพื่อแยกตัวออกไปปกครองตนเองใน
ที่สุด แต่การดำเนินการของฝ่ายรัฐในการแก้ปัญหา ไม่ได้ใช้กำลังทหารขนาดใหญ่โดยใช้ความ
รุนแรง แต่กลับใช้แนวทางพระราชทานเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๙ ในการแก้ปัญหา ทำให้การดำเนินการของฝ่ายตรงข้ามไม่ประสบผลสำเร็จและมีการ
เปลี่ยนแนวทางการดำเนินการมาเป็นการต่อสู้ทางการเมือง โดยใช้การรณรงค์ด้านสิทธิมนุษยชน
ให้ความรู้เกี่ยวกับสันติภาพแก่ประชาชนในพื้นที่ เน้นในเรื่องการกำหนดใจตนเอง(Right to Self
Determination : RSD) ผ่านองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนบางกลุ่ม จึงทำให้ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๕๕๗
เป็นต้นมา พบว่ามีองค์กรภาคประชาสังคม (CSO : Civil Society Organization) และ องค์กร
ระหว่างประเทศระดับรัฐ (IGO : Intergovernmental Organization) เข้ามาเคลื่อนไหวในพื้นที่
จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยแต่ละองค์กรต่างมีแนวทางในการดำเนินการ
ที่หลากหลายทั้งงานด้านช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การก่อเหตุรุนแรง
งานด้านสิทธิมนุษยชน งานด้านการศึกษา ฯลฯ โดยมีหลายองค์กรที่ถูกฝ่ายตรงข้ามนำไปแสวง
ประโยชน์เพื่อดำเนินงานด้านการเมือง และด้านการปฏิบัติการจิตวิทยาและประชาสัมพันธ์ เพื่อให้
ประชาชนในพื้นที่เห็นต่างจากรัฐบาล และหันไปสนับสนุนฝ่ายตรงข้าม ทำให้การแก้ปัญหาใน
จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น

องค์กรภาคประชาสังคม (CSO : Civil Society Organization) เป็นองค์กรกลุ่มหนึ่งที่

มีบทบาทสำคัญที่เคลื่อนไหวในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน หน่วยงานราชการ หน่วยงานภาคเอกชนหรือองค์กรอื่น ๆ มากที่สุด เนื่องจาก องค์กรภาคประชาสังคม ส่วนใหญ่จัดตั้งขึ้นโดยประชาชนที่อยู่ในพื้นที่และมีสมาชิกขององค์กรเป็นคนท้องถิ่น มีส่วนหนึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ จึงทำให้การขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นไปอย่างรวดเร็วและเข้าถึงประชาชนครอบคลุมทุกพื้นที่

บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคม ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงส่งผลโดยตรงต่อการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนั้นถ้ารัฐบาลสามารถเข้าถึงองค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่ได้ จะส่งผลให้การแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ผลดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคม กับการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญขององค์กรภาคประชาสังคม ต่อการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๓. เพื่อกำหนดแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง องค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยขอบเขตของการศึกษา ดังนี้

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา

๑.๑ ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับ บทบาทองค์กรภาคประชาสังคม

๑.๒ ศึกษาสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๓ แนวทางการกำหนดบทบาท องค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒. ขอบเขตด้านพื้นที่ ประกอบด้วย จังหวัดยะลา จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และ ๔ อำเภอจังหวัดสงขลา

๓. ขอบเขตด้านประชากร ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๐ – ๑๕ คน

๔. ขอบเขตด้านเวลา

ผู้วิจัยจะดำเนินการรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิในห้วงเวลา ตั้งแต่เดือนธันวาคม ๒๕๖๑ – พฤษภาคม ๒๕๖๒

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

๑. การรวบรวมข้อมูล

๑.๑ ข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมข้อมูลเรื่องแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และตัวแบบทางยุทธศาสตร์ รวมทั้งเอกสารประกอบการศึกษาด้านยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

๑.๒ ข้อมูลปฐมภูมิรวบรวมโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน ๑๐-๑๕ คน

๒. การจัดระเบียบข้อมูล เมื่อรวบรวมข้อมูลทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ดังที่กล่าวแล้ว หลังจากนั้นจะนำข้อมูลมาจัดระเบียบและตรวจสอบ Validity ของข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อที่จะเตรียมข้อมูลไว้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

๓. การวิเคราะห์ข้อมูล

จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูล เพื่อแยกแยะให้เห็นถึงส่วนประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบต่างๆ เหล่านั้น

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง องค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ๓ ข้อ คือ

๑. ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๑ มีรายละเอียดผลการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคม กับการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสรุปดังนี้

๑.๑ องค์กรภาคประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ

สาระสำคัญขององค์การภาคประชาสังคมกับกระบวนการสันติภาพ ประกอบด้วยรายละเอียดสาระสำคัญ ได้แก่ ความชอบธรรม หลักประกันสันติภาพ และบทบาทที่ควรเป็น และบทบาทหลักขององค์การภาคประชาสังคมใน “ความขัดแย้ง”

ความสำคัญที่ทำให้้องค์กรภาคประชาสังคมมีความชอบธรรมในกระบวนการสันติภาพ ได้แก่ สัดส่วนของเหยื่อที่เกิดจากความโหดร้ายของสงครามนั้น มีพลเรือนที่ต้องรับเคราะห์หนักหนาสาหัสที่สุด ไม่ว่าจะความขัดแย้งนั้น ๆ จะเป็นความขัดแย้งภายในหรือระหว่างประเทศ การรวมตัวกันจัดตั้ง และเคลื่อนไหวของผู้คนในสังคม เพื่อต่อต้านการใช้กำลัง จึงเป็นความชอบธรรมอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงมีความชอบธรรมในการเป็นตัวแสดงสำคัญของการเปลี่ยนผ่านความขัดแย้ง โดยการร่วมกันแสวงหาทางออกของปัญหาอย่างถาวรที่บ่มเพาะขัดเกลาชะตากรรมของสังคม การเมือง และสถาปนากลไกในเชิงสถาบันต่าง ๆ เพื่อที่จะให้หลักประกันว่าเพียงพอที่จะปกป้องประชาชนจากการใช้อำนาจการปกครองในทางที่ผิด ซึ่งก็คือการมีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างสันติภาพ (Peace Building) นั่นเอง

สำหรับบทบาทหลักขององค์การภาคประชาสังคมใน “ความขัดแย้ง” ของกระบวนการสร้างสันติภาพแบ่งออกเป็น ๘ บทบาทหลัก ได้แก่ การทำความเข้าใจให้สร้างสรรค์ โดยการเผยให้เห็นรูปแบบของความขัดแย้งอย่างที่ควรจะเป็นและขับเคลื่อนด้วยวิธีการที่ไม่ใช้ความรุนแรงให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นด้วยยุทธศาสตร์ , การยกระดับทัศนคติเกี่ยวกับความขัดแย้งผ่านการวางกรอบการมองใหม่และเปลี่ยนแปลงการรับรู้เดิม , การพัฒนานโยบายเพื่อสันติภาพ , การขับเคลื่อนผู้สนับสนุนสันติภาพ โดยการสร้างทั้งแรงสนับสนุนและแรงกดดัน , การเสริมสร้างความมั่นคงโดยการลดความรุนแรงและหนุนเสริมการสร้างเสถียรภาพ , การมีบทบาทในกระบวนการจัดทำข้อตกลงสันติภาพ , การสร้างสันติภาพในระดับชุมชน และการเปลี่ยนผ่านรากเหง้าและผลที่ตามมาของความขัดแย้งตลอดจนสร้างวัฒนธรรมสันติภาพให้เกิดขึ้น โดยการเปลี่ยนผ่านความรู้สึกของความเป็นศัตรูและความเป็นอื่น ไปสู่การมองเห็นความเป็นมนุษย์ที่ต้องใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน

๑.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์สันติภาพชายแดนใต้/ปาตานี

๒๐๑๗

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์สันติภาพเป็นการดำเนินงานตามกรอบของสภาประชาสังคมชายแดนใต้ในระยะที่สอง (ระหว่างปี ๒๕๕๕ – ๒๕๖๑) ที่ต้องการเห็น “สังคมที่เป็นธรรมและมีสันติภาพสำหรับทุกคน” โดยถือว่าสภาประชาสังคมชายแดนใต้มีพันธกิจที่จะต้องหนุนเสริมการสร้างสันติภาพและกระบวนการสันติภาพอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การสร้างสันติภาพที่มีความหมายต่อชีวิตของผู้คนในพื้นที่ความขัดแย้งนั้นขึ้นอยู่กับ การสถาปนา รักษา และขยาย “พื้นที่การเมือง” ในหลากหลายมิติ โดยอาจสรุปได้ว่า “พื้นที่การเมือง” ดังกล่าวนี้นี้เป็นพื้นที่ซึ่งต้อง “ปลอดภัย” ต่อทุกคนทุกฝ่าย โดยเฉพาะพลเรือนที่ไม่ได้มี

ส่วนในการสู้รบของกลุ่มขัดแย้ง ในการใช้ชีวิตประจำวันและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นพื้นที่ซึ่งเปิดกว้างสำหรับ “การเรียนรู้” เกี่ยวกับความขัดแย้งและแสวงหาแนวทางต่อสู้อย่างสันติวิธี หนุนเสริมให้คนในพื้นที่ได้ “สื่อสาร” เรื่องราวของตนเองอย่างเปิดกว้าง “พื้นที่” ในที่นี้ไม่ได้มีความหมายในเชิงกายภาพที่จับต้องได้เท่านั้น หากแต่อาจหมายรวมไปถึงพื้นที่ที่เป็นนามธรรม ที่อาจเป็นได้ทั้งความรู้สึกที่ปลอดภัยในการแสดงความคิดเห็น ช่องทางการสื่อสารออนไลน์ หรือจังหวะโอกาสของการเรียนรู้ ระหว่างผู้คนที่เห็นแตกต่างกัน เป็นต้น ส่วน “การเมือง” ในแง่นี้ไม่ใช่เป็นเพียง เรื่องของการเลือกตั้งหรือสรรหาผู้นำหรือผู้มีสถานะเป็นตัวแทนของประชาชนเพื่อ เข้าถึงอำนาจในการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ เท่านั้น หากแต่ยังเป็นเรื่องของการเสริมสร้างอำนาจต่อรองให้กับประชาชนและชุมชนท้องถิ่นเพื่อรับมือกับประเด็นปัญหา ที่เกี่ยวพันกับวิถีชีวิตที่เป็นจริง “พื้นที่การเมือง” ดังกล่าวเชื่อมโยงกับการสร้าง “สันติภาพเชิงบวก” ที่ไปไกลกว่าการลดหรือยุติความรุนแรง โดยเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้คนที่ในพื้นที่ว่าจะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลง และสร้างอนาคตที่มีความเป็นธรรม ความยุติธรรมร่วมกันได้ เป็นที่ซึ่งมีการแบ่งปันความกังวล ทุกข์ร้อนและความคาดหวัง ตลอดจนข้อเสนอแนะต่อทั้งตนเองและผู้อื่นที่เกี่ยวข้องโยงใยกับความขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ขบวนการต่อสู้เพื่อปาดานี องค์กรและเครือข่ายภาคประชาสังคมทั้งในและ นอกพื้นที่ หรือแม้แต่องค์กรระหว่างประเทศ ด้วยเหตุนี้ พื้นที่การเมืองดังกล่าวจะดำรงอยู่ได้ก็ ต้องอาศัยพื้นที่กลางหรือพื้นที่ร่วมที่เปิดกว้างนั่นเอง โดยพื้นที่การเมืองดังกล่าวจะประกอบไปด้วย ๕ พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่ปลอดภัย พื้นที่เรียนรู้ พื้นที่สื่อสาร พื้นที่ผลิต และพื้นที่สร้างสรรค์

๑.๓ ผลการวิพากษ์บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมกับการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

เพื่อให้การกำหนดบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการสนับสนุนการแก้ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการของรัฐบาลเพื่อทำให้องค์กรภาคประชาสังคมสามารถมีส่วนร่วมแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างยั่งยืนจึงวิพากษ์บทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมผ่านมุมมองของ นโยบายการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๒ โดยสรุปบทบาทขององค์กรภาคประชาสังคมในการสนับสนุนการแก้ปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ดังนี้

๑.๓.๑ ยึดมั่นในหลักการแก้ไขปัญหาโดยใช้แนวทางสันติวิธี ด้วยการแปรเปลี่ยนความขัดแย้งจากการใช้แนวทางรุนแรงมาเลือกใช้แนวทางสันติวิธี

๑.๓.๒ ใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง

๑.๓.๓ ใช้หลักสิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ นิติธรรม ตระหนักและเคารพในกติการะหว่างประเทศ อย่างเหมาะสม

๑.๓.๔ พัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในพื้นที่ ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๑.๓.๕ กำหนดให้กระบวนการพูดคุยเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นวาระแห่งชาติ และเตรียมความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง

๑.๓.๖ เสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการให้ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ภาคเอกชน เครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งในพื้นที่ นอกพื้นที่ และสังคมโลก โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน ประชาคมอาเซียน และ โลกมุสลิม เข้ามามีส่วนร่วม เป็นเครือข่ายขยายผลจากนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีช่องทางร้องเรียน ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐ รวมทั้ง สนับสนุนงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาภาคใต้ พร้อมไปกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ และการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่

๑.๓.๗ มีการประยุกต์ใช้งานการศึกษาวิจัยทางวิชาการประกอบการดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนา จังหวัดชายแดนภาคใต้ตามนโยบาย เพื่อเป็นพลังสนับสนุนการจัดทำการพัฒนา การประเมินนโยบาย และการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ และระดับปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

๒. ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๒ มีรายละเอียดผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญขององค์กรภาคประชาสังคม ต่อการแก้ปัญหาคความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสรุป ได้ดังนี้

๒.๑ การกำหนดนโยบายของรัฐในการแก้ปัญหาคความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในห้วงที่ผ่านมายังไม่ให้ความสำคัญกับการให้้องค์กรภาคประชาสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาค โดยเฉพาะการให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาคความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงทำให้องค์กรภาคประชาสังคมบางส่วนพยายามหาพื้นที่เพื่อแสดงออก จนบางครั้งกลายเป็นแนวร่วมมวมกลับกับฝ่ายรัฐ

๒.๒ นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ ปี ๒๕๔๐ ถึงปัจจุบัน ขาดความต่อเนื่องในการดำเนินการที่เกี่ยวกับ้องค์กรภาคประชาสังคม ในการแก้ปัญหาคความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

๒.๓ โดยทั่วไปแล้ว้องค์กรภาคประชาสังคมจะเป็นผู้ประสานงานระหว่างรัฐกับประชาชน เพื่อลดช่องว่างระหว่างกัน เนื่องจากในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้บางแห่ง ประชาชนยังมีความหวาดระแวงต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ส่งผลให้ไม่ให้ความร่วมมือและบางแห่งถึงกับมีแนวความคิดต่อต้านเจ้าหน้าที่รัฐ ้องค์กรภาคประชาสังคมจึงเปรียบเสมือนเป็นโซ่ข้อกลางที่จะช่วยสร้างความเข้าใจระหว่าง

ประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐในการที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความสงบสุขแบบยั่งยืนต่อไป แต่มีองค์กรภาคประชาสังคมบางกลุ่มไม่ทำหน้าที่ดังกล่าว แต่พยายามชี้้นำให้ประชาชนเกลียดชังฝ่ายรัฐโดยนำข้อผิดพลาดของรัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชนในอดีตมากกล่าวซ้ำ และมีการบิดเบือนข้อเท็จจริง

๒.๔ มีองค์กรภาคประชาสังคมบางกลุ่มนำความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (Human Rights : HR) และ กฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ (International Humanitarian Law : IHL) มาถ่ายทอดให้กับประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยพยายามยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าเป็นการละเมิดหลักสิทธิมนุษยชน และไม่ปฏิบัติตามกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ

๓. ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓

ผลการศึกษาที่ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ ๓ มีรายละเอียดผลการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมขององค์กรภาคประชาสังคม และการดำเนินการต่อองค์กรภาคประชาสังคม เพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสรุป ได้ดังนี้

๓.๑ แนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมขององค์กรภาคประชาสังคม เพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากผลการศึกษาสามารถกำหนดแนวทางในการดำเนินการที่เหมาะสมขององค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้มีสอดคล้องและหนุนเสริม นโยบายการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย โดยองค์กรภาคประชาสังคมควรสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล ในเรื่องที่เหมาะสมตามขีดความสามารถ และหน้าที่ตามกรอบที่องค์กรภาคประชาสังคมสามารถทำได้ โดยพยายามให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล โดยมีแนวทางสรุปได้ จำนวน ๓ ประการ ดังนี้

๓.๑.๑ ประการที่ ๑ ยึดมั่นในหลักการแก้ไขปัญหาโดยใช้แนวทางสันติวิธี โดยการดำเนินการขององค์กรภาคประชาสังคม ควรใช้การแปรเปลี่ยนความขัดแย้งจากการใช้แนวทางรุนแรงมาเลือกใช้นโยบายสันติวิธี ต้องไม่สนับสนุนแนวคิดการใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

๓.๑.๒ ประการที่ ๒ ใช้กระบวนการการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนอย่างแท้จริง การดำเนินการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรใช้การบูรณาการในการทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนให้สอดคล้องและเกื้อหนุนกัน ในลักษณะการวางแผนแบบรวมการ แต่การปฏิบัติเป็นแบบแยกการ

๓.๑.๓ ประการที่ ๓ ใช้หลักสิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ นิติธรรม ตระหนักและเคารพในกติการะหว่างประเทศ อย่างเหมาะสม การดำเนินการต่าง ๆ ต้องอยู่ในกรอบของหลัก

สิทธิมนุษยชน หลักนิติรัฐ นิติธรรม ตระหนักและเคารพในกติการะหว่างประเทศ แต่จะต้องไม่ละเมิดหลักกฎหมายของไทย

๓.๑.๔ ประการที่ ๔ พัฒนาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในพื้นที่ ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในการกำหนดแนวทางการดำเนินการจะต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่ และต้องไม่ละเลยปัญหาของคนส่วนน้อยด้วย

๓.๑.๕ ประการที่ ๕ กำหนดให้กระบวนการพูดคุยเพื่อแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นวาระแห่งชาติ และต้องมีการเตรียมความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการแสวงหาทางออกจากความขัดแย้ง

๓.๑.๖ ประการที่ ๖ เสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายสนับสนุนการดำเนินการตามนโยบายที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยการให้ภาครัฐ ภาคประชาสังคม ภาคประชาชน ภาคเอกชน เครือข่ายสังคมออนไลน์ ทั้งในพื้นที่ นอกพื้นที่ และสังคมโลก โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน ประชาคมอาเซียน และโลกมุสลิม เข้ามามีส่วนร่วม เป็นเครือข่ายขยายผลจากนโยบายไปสู่การปฏิบัติ มีช่องทางร้องเรียน ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของภาครัฐ รวมทั้ง สนับสนุนงบประมาณเพื่ออำนวยความสะดวกให้ภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหากับภาครัฐ พร้อมไปกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสม ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ และการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่

๓.๑.๗ ประการที่ ๗ มีการประยุกต์ใช้งานการศึกษาวิจัยทางวิชาการ ประกอบการดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อให้เกิดพลังสนับสนุนการพัฒนาแนวทางปฏิบัติ การประเมินนโยบาย และการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ และระดับปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

๓.๒ การดำเนินการต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาคความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการศึกษาพบว่า สามารถเสนอแนวทางในการดำเนินการเป็น ๓ ลักษณะ ดังนี้

๓.๒.๑ สกัดกั้นการขยายฐานมวลชนของภาคประชาสังคมที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐ

๓.๒.๒ ดำเนินการจัดตั้งและขับเคลื่อนมวลชนฝ่ายรัฐ ร่วมกับเครือข่ายภาคประชาสังคมพันธมิตรในเชิงสร้างสรรค์

๓.๒.๓ ดำเนินการต่อกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคม นักวิชาการ และสื่อมวลชน ในเวทีระดับกลางจนถึงเวทีระดับใหญ่ ทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมถึงในต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑.๑ การกำหนดนโยบายของรัฐในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรกำหนดให้องค์กรภาคประชาสังคมเป็นตัวแสดงหนึ่งที่มีส่วนในการแก้ปัญหา และควรให้องค์กรภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย

๑.๒ การดำเนินนโยบายของรัฐในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรมีความต่อเนื่อง และยึดหลักการดำรงความมุ่งหมาย การเปลี่ยนแปลงนโยบาย ควรมีการศึกษาผลกระทบและเหตุแห่งปัญหาโดยละเอียดและรอบคอบ

๑.๓ ในการกำหนดนโยบายของรัฐในการแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรมีการประยุกต์ใช้งานการศึกษาวิจัยทางวิชาการมาประกอบ เพื่อให้เกิดพลังสนับสนุนการพัฒนาแนวทางปฏิบัติ การประเมินนโยบาย และการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ทั้งในระดับยุทธศาสตร์ และระดับปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

๒. ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

การดำเนินการต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรดำเนินการให้ครอบคลุมทุกระดับการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านทั่วพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ขยายสู่พื้นที่รอบนอก ในระดับภาค ระดับประเทศ และขยายไปสู่พื้นที่ในต่างประเทศทั้งระดับภูมิภาค และในเวทีโลก โดยเริ่มจากการสกัดกั้นการขยายฐานมวลชนขององค์กรภาคประชาสังคมที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านรวมถึงสถานศึกษาในพื้นที่ เพื่อจำกัดการดำเนินการขององค์กรภาคประชาสังคมที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐ ในขณะที่เดียวกันต้องดำเนินการจัดตั้งและขับเคลื่อนมวลชนฝ่ายรัฐ ร่วมกับเครือข่ายขององค์กรภาคประชาสังคมพันธมิตรในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อนำเสนอข้อเท็จจริงให้ประชาชน โดยทั่วไปได้รับรู้และเข้าถึงข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง และในขณะที่เดียวกันต้องดำเนินการช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาคือเดือดร้อนของประชาชนให้ตรงตามความต้องการ และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ นอกจากนั้น ต้องมีการดำเนินการต่อกลุ่มองค์กรภาคประชาสังคม นักวิชาการ และสื่อมวลชน ในเวทีระดับกลางจนถึงเวทีระดับใหญ่ ทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้รวมถึงในต่างประเทศ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจและนำเสนอข้อเท็จจริงของสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้ทุกภาคส่วนได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้อง และเป็นจริง เพื่อป้องกันไม่ให้นำข้อมูลที่ไม่ถูกต้องนำไปบิดเบือนเพื่อแสวงประโยชน์นำไปขยายผลเพื่อชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งในพื้นที่ อันจะส่งผลไปสู่การขึ้นนำเพื่อให้เข้าใจว่าสถานการณ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสถานการณ์ ของการขัดกันด้วยอาวุธ (Armed Conflict : AC) เพื่อ

นำไปสู่การสร้างสถานะแวดล้อมเพื่อนำไปสู่กำหนดใจตนเอง (Right to Self Determination : RSD) ในที่สุด

๓. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปทำการวิจัยต่อยอดได้ใน ๒ ประเด็นหลัก ๆ คือ

๓.๑ ประเด็นการกำหนดแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมต่อองค์กรภาคประชาสังคมเพื่อแก้ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป

๓.๒ ประเด็นแนวทางการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคประชาสังคม ในการร่วมกับรัฐในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้